
ПП «Інститут агрономії»

Замовник: Виконавчий комітет Лубенської міської ради

**ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ –
Програми економічного і соціального розвитку
Лубенської територіальної громади на 2025 рік**

Виконавець _____

Підгородецька С.І.

Консультанти _____

д.с.-г.н., проф., еколог Писаренко П.В.

д.е.н., проф., інженер-еколог Самойлік М.С.

Полтава 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
МЕТОДОЛОГІЯ СЕО	6
НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ПРОВЕДЕННЯ СЕО	6
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ТА ВРАХУВАННЯ ДУМКИ ГРОМАДСЬКОСТІ ПІД ЧАС РОЗРОБЛЕННЯ ДДП ТА ЗДІЙСНЕННЯ СЕО	7
1.ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЛУБЕНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК, ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	8
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО	17
3. ХАРАКТЕРИСТИКУ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).....	51
3.1. SWOT- АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ	55
3.2 ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ.....	59
4 ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).....	65
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ...	68
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО-	

ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ.....	74
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	80
8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ...	87
8.1 ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ	87
8.2 ОПИС ЗДІЙСНЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ	88
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.....	90
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ).....	96
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ.....	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	100
ДОДАТКИ.....	102

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Програма економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік (*далі – Програма*) ґрунтується на аналізі тенденцій розвитку регіональної економіки, поточної економічної ситуації, актуальних викликів соціально-економічного розвитку, з якими зіткнулася громада в умовах збройної агресії російської федерації та введення воєнного стану на території України, та пов'язаних з цим ризиків. Програмою визначено мету, завдання та заходи економічного і соціального розвитку на 2025 рік, показники успішності її реалізації та основні прогностичні показники економічного і соціального розвитку громади на 2025 рік. Програма відповідає стратегічним та операційним цілям, напрямкам Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, Стратегії розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки та Стратегії розвитку Лубенської територіальної громади на 2024-2027 роки.

Стратегічна екологічна оцінка стратегій, планів і програм дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння інтеграції екологічних факторів у підготовку планів і програм для забезпечення збалансованого (сталого) розвитку. В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки. З 12 жовтня 2018 р. в Україні вступив в дію Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№2354-VIII від 20 березня 2018 року). *Відповідно до ст. 2 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» цього закону з 1 січня 2020 року стратегічна екологічна оцінка може здійснюватися для програм економічного і соціального розвитку областей, районів, міст, сіл та селищ на короткостроковий період на добровільній основі.*

Відповідно статті 2, п.1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», даний Закон регулює відносини у сфері оцінки наслідків для довкілля, у

тому числі для здоров'я населення, виконання документів державного планування та поширюється на документи державного планування, які стосуються сільського господарства, лісового господарства, рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, поводження з відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування або землеустрою (схеми) та виконання яких передбачатиме реалізацію видів діяльності (або які містять види діяльності та об'єкти), щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля, або які вимагають оцінки, зважаючи на ймовірні наслідки для територій та об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі (далі - території з природоохоронним статусом), крім тих, що стосуються створення або розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

МЕТОДОЛОГІЯ СЕО

Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» (від 28 лютого 2019 року №2697-VIII). У цьому законі СЕО згадується в основних принципах національної екологічної політики, інструментах реалізації національної екологічної політики та показниках ефективності Стратегії.

У 2012 році Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України (від 17.12.2012 р. № 659) затверджено «Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації)». Зокрема, відповідно до цього плану потрібно привести нормативно-правову базу України у відповідність до вимог «Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище». 21 лютого 2017 р. у Верховній Раді України було зареєстровано нову редакцію законопроекту «Про стратегічну екологічну оцінку» (реєстраційний № 6106). Метою законопроекту є встановлення сфери застосування та порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування на довкілля. Законопроект, розроблений на виконання пункту 239 плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, спрямований на імплементацію Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 р. про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля.

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» був ухвалений Верховною Радою України 20 березня 2018 року та 10 квітня 2018 року підписаний Президентом України. Даний Закон вступив в дію з 12 жовтня 2018 року. Закон встановлює в Україні механізм стратегічної екологічної оцінки (СЕО), який діє в країнах Європейського Союзу та передбачає, що всі важливі документи, зокрема, державні програми, повинні, в першу чергу, проходити стратегічну екологічну оцінку з урахуванням необхідних імовірних ризиків тих чи інших дій для довкілля.

Забезпечення доступу та врахування думки громадськості під час розроблення ДДП та здійснення СЕО

Задля попереднього вивчення думки жителів Лубенської територіальної громади, було проведено попередні збори, в ході яких мешканці, а саме представники підприємств, бізнесу, науки та громадськості висловили підтримку на розробку Програми економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік та, відповідно для цього, необхідної екологічної документації.

У рамках проведення процедури Стратегічної екологічної оцінки документу державного планування - Програми економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік, було складено Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та розміщено на офіційному сайті Лубенської міської ради <https://lubnyrada.gov.ua/ekonomika/prohramy/11505-zayava-pro-vyznachennia-obsiahu-stratehichnoi-ekolohichnoi-otsinky-proiektu-prohramy-ekonomichnoho-i-sotsialnoho-rozvytku-lubenskoj-terytorialnoi-hromady-na-2025-rik> з метою одержання та врахування зауважень і пропозицій громадськості та внесені до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки.

Протягом громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки (10 календарних днів) звернень, зауважень та пропозицій від громадськості не надходило.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЛУБЕНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК, ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Концепцією формування Програми є людиноцентричний підхід, оскільки розвиток людського капіталу є базисом стабільності місцевої економіки та зміцнення конкурентних позицій області в державі. Тому головною задачею Програми є продовження позитивних тенденцій збалансованого розвитку громади, а саме створення сприятливих передумов для економічного зростання та вдосконалення механізмів управління на засадах ефективності, політичної неупередженості, відкритості, інтенсифікацію підприємницької та інвестиційно-інноваційної активності, генерування нових світоглядних цінностей і нових підходів вирішення найбільш актуальних завдань задля гідних умов життя та загального підвищення добробуту населення.

Програма ґрунтується на аналізі тенденцій розвитку регіональної економіки, поточної економічної ситуації, актуальних викликів соціально-економічного розвитку, з якими зіткнулася громада в умовах збройної агресії російської федерації та введення воєнного стану на території України, та пов'язаних з цим ризиків. Програмою визначено мету, завдання та заходи економічного і соціального розвитку на 2025 рік, показники успішності її реалізації та основні прогностичні показники економічного і соціального розвитку громади на 2025 рік.

Головною **метою Програми** на 2025 рік є ефективна протидія економічним і соціальним викликам, пов'язаним з повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України та введенням воєнного стану, створення та збереження необхідних умов для ефективної роботи підприємств та організацій, підтримка місцевого товаровиробника, розвиток підприємництва та інвестиційної діяльності задля вирішення невідкладних соціально-економічних завдань; здійснення заходів зі стабілізації економічного та соціального розвитку громади в умовах війни, подолання існуючих та мінімізація подальших наслідків воєнної агресії російської федерації.

Основою для подальшого розвитку громади є визначення основних завдань (цілей) на 2025 рік, які узгоджуються зі стратегічним баченням, стратегічними, оперативними цілями та завданнями, викладеними у Стратегії розвитку Лубенської територіальної громади на 2024-2027 роки.

Програма розроблена відповідно до вимог законів України «Про засади державної регіональної політики» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій», з урахуванням положень Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621 «Про розроблення прогностичних і програмних документів

економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» (зі змінами та доповненнями) та враховуючи основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2025-2027 роки, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 року № 780.

Законодавчою основою розроблення Програми є: Закони України "Про місцеві державні адміністрації", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України"; постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 621 "Про розроблення прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету". Програму розроблено з урахуванням стратегічних та операційних цілей Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року (постанова Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695), Стратегії розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки та Планам заходів з її реалізації, Стратегії розвитку Лубенської територіальної громади на 2024-2027 роки, поточній ситуації у Лубенській громаді, пов'язаній з військовою агресією російської федерації та введенням в Україні правового режиму воєнного стану, а також Глобальних цілей сталого розвитку.

Програма ґрунтується на аналізі прогностичних тенденцій розвитку місцевої економіки та враховує: основні пріоритетні напрямки та актуальні виклики соціально-економічного розвитку; вплив зовнішніх та внутрішніх чинників і ризиків; завдання і заходи економічної та соціальної політики місцевої влади на 2025 рік; індикатори ефективності її реалізації та основні прогностичні показники економічного і соціального розвитку на плановий період. Тому у проекті Програми враховано: 1) аналіз тенденцій соціально-економічного розвитку громади 2) основні завдання та заходи щодо розвитку сфер діяльності; 3) очікувані результати та ключові індикатори оцінки виконання запланованих завдань; 4) перелік цільових програм, діючих на території громади; 5) перелік інвестиційних проектів, які планується реалізувати у 2025 році.

Розроблялася Програма у відповідності до вимог національних програм Плану відновлення України, Регіональної програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки з урахуванням регіональних пріоритетів Полтавської області на 2022-2027 роки (програма «Довкілля-2022»), Регіональної схеми формування екологічної мережі Полтавської області (погоджена розпорядженням Полтавської обласної державної адміністрації від 14.02.2022 № 58 та затверджена рішенням пленарного засідання чотирнадцятої позачергової сесії восьмого скликання Полтавської обласної ради від 26 липня 2022 р. № 457), а також Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 №

443-р; Національного плану управління відходами до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 117; Державної стратегії управління лісами України до 2035 року та операційним планом її реалізації у 2022 – 2024 роках, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р; Водної стратегії України на період до 2050 року та плану її реалізації у 2022 - 2024 роках, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134.

При підготовці Програми враховані завдання інших документів державного планування, а саме: Цілей сталого розвитку України до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 № 722); Стратегії з питань екологічної збалансованості розвитку територіальних громад Асоціації міст України на період до 2030 року (затверджено рішенням Правління Асоціації міст України 21 березня 2017 року № 4). Методологічною основою розроблення Програми також є: постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» (із змінами); постанова Кабінету Міністрів України від 28 червня 2024 р. № 780 «Про схвалення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2025-2027 роки». При розробленні Програми враховано дотримання вимог Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про управління відходами», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних ресурсів» щодо охорони, відтворення та використання природних рослинних ресурсів, тваринного світу та водних біоресурсів, а також «Про охорону земель» щодо забезпечення раціонального використання та охорони земель.

Також Програма включає положення, які стосуються охорони довкілля та сталого використання природних ресурсів, передбачає виконання зобов'язань та заходів у відповідній сфері, визначених програмами, стратегіями, програмами та іншими документами загальнодержавного рівня, а також міжнародними угодами, Стороною яких є Україна, у тому числі: Основними засадами (стратегією) державної екологічної політики України на період до 2030 року, затвердженої Законом України від 28.02.2019 № 2697-VIII; Національним планом дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року та плану заходів з його виконання, затвердженого розпорядженням Кабнету Міністрів України від 3 серпня 2024 р. № 761-р; Національним планом дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабнету Міністрів України 21.04.2021 № 443-р; розпорядженням КМУ від 30 травня 2024 р. № 483-р «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження

операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках»; Національним планом дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 271-р; рішенням Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 №20, зокрема стосовно схвалення представлених НААН добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель за напрямом «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах» (до 2020 року передбачалося досягнення стабільного рівня органічного вуглецю (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь не нижче за базову лінію станом на 2010 рік (3,14 % в середньому по Україні, у т.ч. у розрізі зон: Полісся - 2,2%; Лісостеп - 3,19 %; Степ - 3,40 %), а до 2030 року - планується збільшення не менше ніж на 0,1 %), а також допоміжних заходів щодо досягнення НРДЗ за напрямами «Відновлення зрошення і поліпшення еколого-меліоративного стану зрошуваних земель» та «Відновлення та стале використання торфовищ»; Стратегією зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р; Планом заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р; Національною економічною стратегією, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179; Цілями Сталого Розвитку, затвердженими у 2015 році 70-ю сесією Генеральної асамблеї ООН (резолюція від 25.09.2015 70/1), з урахуванням розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку»; Ріо - Конвенціями та міжнародними угодами природоохоронного спрямування.

Основою для подальшого розвитку громади є визначення основних завдань (цілей) на 2025 рік, які узгоджуються зі стратегічним баченням, стратегічними, оперативними цілями та завданнями, викладеними у Стратегії розвитку Лубенської територіальної громади на 2024-2027 роки.

Завдання (цілі) економічного і соціального розвитку, передбачені у Програмі економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік:

✓ Забезпечення комплексного та гармонійного розвитку громади шляхом запровадження стратегічного планування та програмування, залучення додаткових інвестицій та ефективного використання фінансових ресурсів.

✓ Збереження тенденцій до підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств шляхом впровадження нових технологій та залучення інвестицій у модернізацію та технічне переоснащення виробництва, розробки і випуску високоякісної та конкурентоспроможної продукції, раціонального та продуктивного використання природних енергетичних ресурсів; активне

просування вітчизняної продукції на внутрішній національний та зовнішній ринки.

✓ Підтримка розвитку малого і середнього підприємництва на селі; збільшення частки доданої вартості в аграрній сфері, підтримка розвитку фермерських господарств; проведення моніторингу та інвентаризації земель громади, сприяння реалізації державної політики у сфері земельних відносин.

✓ Сприяння залученню інвестицій у соціально-економічний розвиток громади; промоція та позиціонування інвестиційної привабливості громади; забезпечення діяльності з пошуку, залучення та супроводу інвесторів, сприяння реалізації інвестиційних проєктів, залучення міжнародної технічної допомоги, підвищення рівня євроінтеграційних процесів.

✓ Сприяння відновленню будівельної активності, будівництво та реконструкція значущих об'єктів соціального спрямування, введення в експлуатацію об'єктів незавершеного будівництва, впровадження державної та регіональної політики у сфері створення безбар'єрного життєвого середовища, продовження роботи з розроблення містобудівної документації.

✓ Розвиток якісної, надійної та доступної інфраструктури, забезпечення належного експлуатаційного стану автомобільних доріг, формування цифрового середовища шляхом впровадження сучасних інформаційних технологій в усіх сферах життєдіяльності людини, впровадження електронних сервісів і послуг, розвиток сучасних телекомунікаційних систем.

✓ Підвищення якості надання адміністративних послуг та поліпшення сервісу обслуговування, наближення сервісів до пересічних громадян та бізнес-спільноти, оптимізація процесу надання адміністративних та соціальних послуг.

✓ Підтримка підприємницьких ініціатив, створення сприятливого бізнес-клімату, активізація процесів дерегуляції бізнесу.

✓ Забезпечення доступності і належного рівня надання медичних послуг усіх видів медичної допомоги, ефективного використання фінансових ресурсів, розвиток вторинної медичної допомоги, покращення доступності медичної допомоги населенню громади та внутрішньо переміщеним особам.

✓ Забезпечення можливості доступу дітей до якісної дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти в умовах воєнного стану, впровадження нових підходів до організації інклюзивного навчання у закладах освіти усіх рівнів.

✓ Формування туристичного потенціалу громади, збереження самобутніх традицій та культурно-історичних цінностей Лубенщини, створення умов для творчої активності громадян.

✓ Забезпечення прав і гарантій людини у сфері рівня та якості життя, турбота про людей, у тому числі тих, що перебувають у складних життєвих обставинах, внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій та ветеранів, повне охоплення соціальними послугами громадян.

✓ Створення сприятливих умов для повноцінного функціонування інституту сім'ї, зростання дітей, їх оздоровлення та відпочинку, популяризація

сімейних цінностей, попередження та запобігання проявам домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, забезпечення гендерної рівності в сім'ї та суспільстві.

✓ Популяризація фізичної культури і спорту, здорового способу життя серед мешканців громади; забезпечення участі мешканців громади у змаганнях усіх рівнів.

✓ Сприяння зайнятості населення, створення умов для самореалізації потенціалу економічно-активного населення, сприяння легалізації та детінізації трудових відносин та доходів.

✓ Забезпечення ефективності та надійності функціонування житлово-комунального господарства в умовах воєнного стану, надання населенню громади та внутрішньо переміщеним особам безперебійних та якісних житлово-комунальних послуг, всебічна популяризація ефективного та ощадливого споживання паливно-енергетичних ресурсів, впровадження заходів з енергозбереження та енергоощадних технологій.

✓ Впровадження комплексної системи заходів щодо сприяння захисту прав і свобод громадян, забезпечення законності і правопорядку.

✓ Підвищення ефективності використання інформаційних та комунікаційних технологій.

✓ Вжиття заходів щодо захисту населення, об'єктів економіки, національного надбання від надзвичайних ситуацій техногенного, природного або іншого характеру; підвищення рівня безпеки населення і захищеності територій від таких ситуацій; забезпечення ефективного функціонування територіальних підсистем служб цивільного захисту у режимах надзвичайної ситуації та воєнного стану.

Відповідно до Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року (затвердженої Законом України від 28.02.2019 № 2697-VIII), державна екологічна політика спрямована на досягнення таких стратегічних цілей:

Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва.

Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України.

Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України.

Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення.

Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

Аналіз відповідності цілей Програми економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік * стратегічним цілям державної

екологічної політики, визначених Основними засадами (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року** (далі - стратегічні цілі державної екологічної політики), приведено в таблиці 1.

Таблиця 1 - Аналіз відповідності цілей Програми стратегічним цілям державної екологічної політики визначених «Основними засадами (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року»

Завдання (цілі) Програми*	Цілі державної екологічної політики**				
	Ціль 1	Ціль 2	Ціль 3	Ціль 4	Ціль 5
<i>Забезпечення комплексного та гармонійного розвитку громади</i>	++		++		+
<i>Збереження тенденцій до підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств</i>		++		+	
<i>Підтримка розвитку малого і середнього підприємництва на селі; збільшення частки доданої вартості в аграрній сфері</i>	+	++	+	+	
<i>Сприяння залученню інвестицій у соціально-економічний розвиток громади</i>			++		
<i>Сприяння відновленню будівельної активності, будівництво та реконструкція значущих об'єктів соціального спрямування</i>			+	+	
<i>Розвиток якісної, надійної та доступної інфраструктури</i>			+	++	
<i>Підвищення якості надання адміністративних послуг</i>					++
<i>Підтримка підприємницьких ініціатив</i>			++		
<i>Забезпечення доступності і належного рівня надання медичних послуг</i>				++	
<i>Забезпечення можливості доступу дітей до якісної дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти</i>	+		+		
<i>Формування туристичного потенціалу громади</i>	+	++	+	+	
<i>Забезпечення прав і гарантій людини у сфері рівня та якості</i>			+		

<i>Створення сприятливих умов для повноцінного функціонування інституту сім'ї</i>			+		
<i>Популяризація фізичної культури і спорту, здорового способу життя</i>	+		+	++	
<i>Сприяння зайнятості населення</i>			+		
<i>Забезпечення ефективності та надійності функціонування житлово-комунального господарства, впровадження заходів з енергозбереження та енергоощадних технологій</i>	++	++	+	++	+
<i>Впровадження комплексної системи заходів щодо сприяння захисту прав і свобод громадян</i>				+	
<i>Підвищення ефективності використання інформаційних та комунікаційних технологій</i>					+
<i>Підвищення рівня безпеки населення і захищеності території</i>				++	+

"++" - цілі Програми добре узгоджені з стратегічними цілями державної екологічної політики;

"+" - цілі Програми та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово узгоджуються.

Мета та пріоритетні напрямки Програми узгоджуються із Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року (проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 та адаптовані з урахуванням специфіки розвитку України, викладені у Національній доповіді "Цілі сталого розвитку: Україна") і відповідними завданнями щодо їх досягнення, у частині охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини.

Моніторинг реалізації Програми здійснюватиметься щорічно у форматі звіту про виконання цілей, шляхом його публікації на офіційному сайті, інформаційних ресурсах Лубенської територіальної громади та представлення його на сесії міської ради. Основними джерелами фінансування Програми у 2025 році є: бюджет Лубенської міської територіальної громади, державний, обласний бюджет, фінансово-кредитні установи, міжнародні фінансові організації та грантодавці, приватні інвестиції та інші джерела, не заборонені чинним законодавством.

До сфери охоплення СЕО документа державного планування відноситься оцінка наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, від реалізації

проектних рішень. Стратегічна екологічна оцінка документа державного планування – Програми економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік здійснюється на основі принципів законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проекті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

Альтернатива відсутня. Якщо документ державного планування не буде затверджено, це створить умови для невиконання Стратегії розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки, Стратегії розвитку Лубенської територіальної громади на 2024-2027 роки, Регіональної програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки з урахуванням регіональних пріоритетів Полтавської області на 2022-2027 роки (програма «Довкілля-2022»).

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСТІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

Для підготовки даного розділу використовувались дані Екологічного паспорту Полтавської області за 2023 рік, Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Полтавської області у 2023 році та дані Головного управління статистики у Полтавській області, моніторингові спостереження з різних джерел. Крім того, використовувалася інформація з офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій.

Лубенська територіальна громада Лубенського району Полтавської області створена відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 року № 721-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Полтавської області».

Громада розташована у лівобережній частині центральної України на правому березі р. Сула, що є притокою р. Дніпра.

Адміністративним центром громади є місто Лубни. Крім м. Лубни до складу громади входить ще 62 сільських населених пункти, які об'єднані у 11 старостинських округів:

- Засульський (с. Засулля, с. Солониця);
- Мгарський (с. Мгар, с. Вільшанка, с. Луки);
- Оріхівський (с.Оріхівка, с.Стадня, с.Матяшівка, с.Крем'янка, с.Свічківка, с.Барвінщина, с.Березівка, с.Кревелівка, с.Шинківщина, с.Тотчине);
- Вищебулатецький (с. Вищий Булатець, с. Нижній Булатець, с. Чуднівці, с. Кононівка, с. Малий В'язівок, с. Ісківці, с. Пуленці);
- Вовчицький (с. Вовчик, с. Висачки, с. Вовча Долина, с. Кузубівка, с. Березоточа, с. Суха Солониця);
- Михнівський (с. Михнівці, с. В'язівок, с. Олександрівка, с. П'ятигірці, с. Терни, с. Мацківці, с. Мацкова Лучка);
- Литвяківський (с. Литвяки, с. Покровське, с. Червоні Пологи, с. Хорошки, с. Ломаки, с. Снітине, с. Чернече, с. Снітин, с. Броварки, с. Ремівка);
- Калайдинцівський (с. Калайдинці, с. Клепачі, с. Лушники, с. Халепці, с. Хитці);
- Тишківський (с. Тишки, с. Крутий Берег, с. Окіп, с. Селюків);
- Войнихівський (с. Войниха, с. Куп'єваха, с. Піски, с. Тернівщина, с. Шершнівка, с. Назарівка);
- Новаківський (с. Новаки, с. Пишне).

Площа громади складає 1,075 тис. кв. км. Територією громади державний кордон не проходить. Адміністративний центр громади м. Лубни розташований на автошляху міжнародного значення М03 «Київ – Харків – Довжанський» та збігається із частиною європейського автомобільного маршруту Е40.

Відстань від м. Лубни до столиці України м. Києва автомобільними шляхами складає 199 км, до обласного центру м. Полтави – 142 км.

Лубенська територіальна громада межує з:

- Чорнухинською територіальною громадою (відстань автомобільними шляхами до смт Чорнухи – 43 км);
- Сенчанською територіальною громадою (відстань до смт Сенча – 43 км);
- Комишнянською територіальною громадою (відстань до смт Комишня – 82 км);
- Миргородською територіальною громадою (відстань до м. Миргород – 62 км);
- Ромоданівською територіальною громадою (відстань до смт Ромодан – 41 км);
- Хорольською територіальною громадою (відстань до м. Хорол – 37 км);
- Оржицькою територіальною громадою (відстань до смт Оржиця – 40 км);
- Новооржицькою територіальною громадою (відстань до смт Новооржицьке – 28 км).

Лубенська територіальна громада лежить у межах Полтавської рівнини. Поверхня її західної частини – плато, розчленоване ярами та балками; східної – слабохвиляста лесова рівнина з широкими неглибокими балками. Територією громади протікають річка басейну р. Дніпра – Сула (з південного на північний схід) та її притоки Удай (впадає поблизу с. Луки), Сліпорід (впадає поблизу с. Мацківці), Сулиця (впадає поблизу с. Висачки), Солониця (впадає поблизу однойменного села), а також Многа (зливається з Удаєм поблизу с. Крутий Берег).

Розподіл земель за цільовим призначенням:

- землі сільськогосподарського призначення - 81105,0696 га;
- землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення - 1790,9484 га;
- землі житлової та громадської забудови - 3910,6017 га;
- землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення - 1579,9565 га;
- землі оздоровчого призначення – 4,0 га;
- землі рекреаційного призначення - 34,7 га;
- землі лісогосподарського призначення - 12546,5256 га;
- землі водного фонду - 1260,5261 га;
- землі історико-культурного призначення - 104,42 га.

У структурі домінують сільськогосподарські землі, які займають 75,4% території. Більша їх частина надана в установленому порядку товариствам,

підприємствам та фермерським господарствам для здійснення відповідної діяльності.

Згідно фізико-географічного районування України, територія громади розташована на території Лівобережнодніпровського краю, Північнополтавської височинної області. Лубенська територіальна громада розташована у межах Східноєвропейської полігенної рівнини, Придніпровської області пластово-аккумулятивних рівнин, у межах Полтавської пластово-аккумулятивної рівнини на палеогенових і неогенових відкладах.

Згідно агрогрунтового районування України, територія громади відноситься до зони лісостепу, Лівобережної високої провінції (воднольодовикова рівнина і схили Середньоросійської височини). Природно-кліматичні умови Лубенської територіальної громади оптимальні для життя людини і господарської діяльності. Лубенська територіальна громада розташована у лісостеповій фізико-географічній зоні помірно-континентального клімату.

На території громади розташовані родовища корисних копалин:

I. Торф:

- родовище «Бродок» (на північний захід від с. Олександрівка);
- родовище «Удайське III» (на відстані 9 км на північ від м. Лубни, на північ від сіл Халепці, Лушники, Горобці, Біївці);
- родовище «Удайське III» (біля с. Лісова Слобідка на південний захід);

II. Пісок:

- родовище «Суша Солониця» (північна околиця с. Суша Солониця).

III. Суглинки:

- родовище «ЛУБЕНСЬКЕ» (ділянки: Кононівська (південна околиця с. Кононівка) та Лубенська (західна околиця м. Лубни));
- родовище «ЛУБЕНСЬКЕ 1» (на західній околиці м. Лубни);
- родовище «ЛУБЕНСЬКЕ 2» (північна околиця м. Лубни);
- родовище «СХІДНО-ЛУБЕНСЬКЕ» (північна околиця м. Лубни);
- родовище «ОРІХІВСЬКЕ» (за 0,5 км на північ від с. Орехівка, за 6,5 км на південний захід від залізничної станції Ромодан);
- родовище «МИХНІВСЬКЕ» (на південно-західній околиці с. Михнівці);
- родовище «ТЕРНІВСЬКЕ» (за 0,2 км на північний схід від околиці с. Терни).

Також у громаді є 4 ділянки родовищ підземних питних вод:

1. Родовище «Лубенське ділянка Лубенська 1» (у південно-східній околиці міста).
2. Родовище «Лубенське ділянка Лубенська 2» (у північно-східній околиці міста).
3. Родовище «Лубенське ділянка «Лубенський молочний завод» (у північно-західній околиці міста).

4. Родовище «Лубенське ділянка Лубенська 3 «Лубенський молочний завод» (у північно-західній околиці міста).

Усього на території громади розташовано 17 водозаборів підземних питних і технічних вод.

У районі села Висачки розташований єдиний на Полтавщині вихід на поверхню палеозойських порід - у тому числі брекчії діабазу - породи, що утворилися внаслідок девонського вулканізму в рифтовій западині. Висачківський горб (соляний купол) є геологічною пам'яткою природи місцевого значення. Площа пам'ятки природи 22,9 га.

Стан атмосферного повітря

За даними Головного управління статистики у Полтавській області у 2023 році від стаціонарних джерел забруднення повітря надійшло 30,3 тис. т. забруднюючих речовин (без урахування викидів діоксиду вуглецю), що на 4,5 тис. т більше ніж у 2022 році. Щільність викидів від стаціонарних джерел забруднення у розрахунку на квадратний кілометр території області у 2023 році становила 1,05 т шкідливих речовин, обсяги викидів шкідливих речовин у розрахунку на одну особу області становили 22,4 кг. Із загальної кількості забруднюючих речовин, що надійшли в атмосферу, викиди метану та оксиду азоту, які належать до парникових газів, становили відповідно 13,9% загальних викидів. Крім цих речовин, у 2022 році в атмосферу було викинуто на 19,3% більше діоксиду вуглецю, який також впливає на зміну клімату, ніж у попередньому 2021 році.

У 2023 році 458 (у 2022 – 494, у 2021 – 525, у 2020 – 576, у 2019 – 623, у 2018 – 614, у 2017 – 641, у 2016 – 540, у 2015 – 651, у 2014 – 464) підприємства Полтавщини здійснювали викиди забруднюючих речовин та парникових газів. Найбільше підприємств розташовано у великих містах Полтава та Кременчук. В середньому одним підприємством області викинуто в атмосферне повітря 66,15 т (у 2022 – 52,2 т, у 2021 – 99,9 т, у 2020 – 79,539 т, у 2019 – 81,797 т, у 2018 – 84,945 т, у 2017 – 87,196 т, у 2016 – 104,103 т; у 2015 – 85,4 т; у 2014 – 135,6 т) забруднюючих речовин.

Стан атмосферного повітря у Лубенській ромаді характеризує динаміка викидів забруднюючих речовин і парникових газів від стаціонарних джерел викидів. Так, у 2017 році їх кількість складала 1566,0 т, у 2018 році – 1342,1 т, у 2019 році – 1279,4 т, у 2020 році – 1103,2 т.

Рис.1 – Динаміка викидів забруднюючих речовин на території Лубенської громади, т

Середньорічні концентрації викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря по території населених пунктів громади не перевищують їх гранично допустимі концентрації (ГДК). За результатами моніторингу, проведеного Лубенський районний відокремлений підрозділ ДУ «Полтавський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» [6], максимально разові концентрації забруднюючих речовин у 2022 році на території м. Лубни (заміри проведені по вул. Тернівська, 21; Володимирський майдан, 22/2; дитячий парк ім. Донченка по вул. Мистецькій; проспект Володимирський, 27/49) та в с. Засулля (вул. Молодіжна) не перевищували ГДК і не викликали загрозу для життєдіяльності людини.

Доля викидів від пересувних джерел забруднення складає більше половини від загального обсягу викидів в атмосферне повітря громади. Основними причинами забруднення атмосферного повітря пересувними джерелами є: використання палива, яке не відповідає сучасним екологічним нормам; навантаження головних магістралей транзитним транспортом; відсутність нейтралізаторів в основній масі автомобілів вітчизняних і старих іномарок.

Серед стаціонарних джерел найбільшими забруднювачами атмосферного повітря на території громади також є сільськогосподарські підприємства (найбільшими є ТОВ «Придніпровський край», ТОВ «Райз-Схід», ТОВ «Баришівська зернова компанія», СТОВ «Мусіївське», ФГ «Вітас і К», ТОВ «Агротех-гарантія», ТОВ «Посулля-Агро» та ТОВ «Колос-Богодарівка»), підприємства фармацевтичної, машинобудівної, харчової промисловості (АТ «Лубнифарм», Приватне підприємство «Лубнимаш», ТОВ «Лубенський молочний завод», Відокремлений підрозділ «Лубенський верстатобудівний завод» ПАТ «Мотор Січ», КП «Лубни-водоканал» Лубенської міської ради Лубенського

району Полтавської області, ТОВ «Лубним'ясо», Обласне комунальне виробниче підприємство теплового господарства «Лубнитеплоенерго», ТОМ «Дом Фактор»).

Фонові концентрації забруднюючих речовин в приземному шарі атмосфери на території Лубенської ТГ (згідно Наказу Міністерства екології та природних ресурсів України від 30.07.2001 № 286 «Порядок визначення величин фонових концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі», із змінами Наказу Міністерства екології та природних ресурсів № 485 від 08.12.2016) складають: пил – 0,1 мг/м³ (0,2 ГДК_{м.р.}); NO₂ – 0,015 мг/м³ (0,17 ГДК_{м.р.}); SO₂ – 0,05 мг/м³; (0,1 ГДК_{м.р.}); CO – 0,8 мг/м³ (0,16 ГДК_{м.р.}). У той же час показники забруднення атмосферного повітря знаходяться у постійному русі і залежать від багатьох факторів.

За результатами моніторингових вимірювань потужності поглиненої у повітрі дози гамма-випромінювання, проведених за період 2023 року на відкритій місцевості у контрольних точках вимірів м. Лубни [5] встановлено, що середні показники мкР/годину не перевищують величину природного радіаційного фону для території України. Усереднені значення гамма фону атмосферного повітря у м. Лубни у 2023 році склали 12-13 мкР/год.

Загалом, існуючий стан атмосферного повітря у межах Лубенської територіальної громади можна визначити як задовільний. У той же час, досягнення пріоритетів проєкту Програми сприятиме зменшенню викидів забруднюючих речовин та зменшенню впливу на клімат, у тому числі парникових газів, зокрема за рахунок наступних заходів:

- ліквідація стихійних звалищ (передбачено ліквідація 6350 м³ несанкціонованих звалищ) та приведення санкціонованих звалищ ТПВ (утримання 6,4 га міського сміттєзвалища у належному стані; ізоляція 1,2 га території сміттєзвалища інертним матеріалом) громади до норм екобезпеки (передбачені завдання у п.3.5 розділу 3, пп.10 та пп. 11 проєкту ДДП: проведення санітарного очищення території Лубенської територіальної громади; удосконалення системи управління відходами);

- заходи, пов'язані з озелененням території громади з метою відновлення якості повітря громади (передбачені завдання у п.3.5 розділу 3 проєкту ДДП: утримання та збереження зелених насаджень; розроблення проєктної документації з благоустрою середовища населених пунктів);

- заходи по впровадженню енергозберігаючих технологій, альтернативних джерел енергії (передбачені завдання у п.3.17 розділу 3 проєкту ДДП: забезпечення ефективної роботи в ІСЕ з розбудовою системи енергетичного менеджменту/ моніторингу; активна участь у проєкті «Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС про енергоефективність в Україні»; впровадження новітніх енергоефективних та енергоощадних технологій; підвищення енергоефективності будівель у житловому секторі; формування у

населення світогляду, орієнтованого на енергоефективність та підвищення культури енергоспоживання);

- забезпечення належного рівня готовності органів управління цивільного захисту та підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на ліквідацію можливих наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, у тому числі внаслідок аварійного (внаслідок воєнних дій) забруднення атмосфери (передбачені завдання у п.3.20 розділу 3 проєкту ДДП, зокрема заходи щодо забезпечення готовності органів управління цивільного захисту та підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації (небезпечні події) в тому числі військового характеру);

- екологічне виховання населення, підвищення екологічної культури та популяризація відновлювальних джерел енергії опосередковано сприятиме зменшенню викидів забруднюючих речовин від населення (передбачені завдання у пп. 3.11, 3.17 розділу 3 проєкту ДДП).

Зміна клімату

За агрокліматичними умовами територія громади відноситься до зони недостатнього зволоження, ГТК від 1,0 до 1,3. Метеорологічні умови є основним факторів для оцінки зміну клімату. Короткий метеорологічний огляд території, до якої віднесений даний проєкт ДДП (дані Полтавського обласного центру з гідрометеорології) у 2023 році наведений по найбільш репрезентативній МС (МС Лубни) [5]. Середня річна температура повітря, за даними МС Лубни, склала +10,2° тепла, що вище минулого року на 1,1° (+9,1° у 2022 році), що перевищує середню за кліматичний період 1991-2020 років на 1,6°.

Річна сума опадів склала 695 мм (112% норми), що більше ніж у попередньому році (2022 рік – 690 мм). Середня вологість повітря, яка визначена МС за 2023 рік, становила 72%.

У 2022 році середня річна температура повітря по Полтавській області склала +10,34°, що вище минулого року на 0,94° (+9,4° – у 2022 р.). Аналізуючи графік на рис. 2, можна зробити висновки про тенденцію поступового підвищення температурних умов для Полтавщини. Починаючи з 2011, середньорічна температура в області не опускалася нижче 9.0°C.

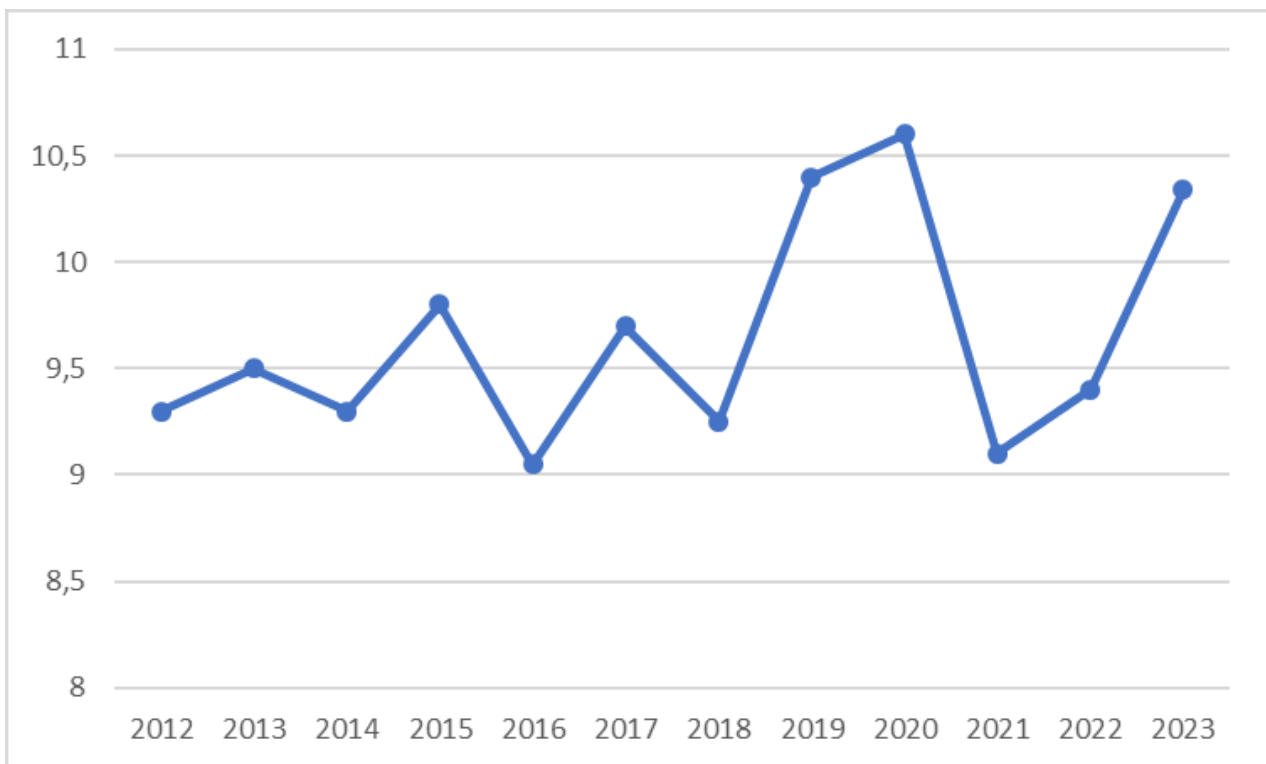

Рис.2 - Хід середньорічної температури повітря на території Полтавської області [5] за період 2012 - 2022 років.

Скорочення споживання природного газу, впровадження новітніх енергоефективних технологій спалювання палива, зменшення викидів від звалищ ТПВ, збільшення зелених насаджень на території громади, передбачення та ліквідація пожеж – є необхідний та пріоритетний напрямок розвитку Лубенської територіальної громади. Пріоритетність напрямків, пов'язаних з використанням місцевих видів твердого палива, енергозбереженням та енергоефективністю в першу чергу обумовлено економічними факторами, але кінцевим результатом їх впровадження буде ефективне скорочення викидів парникових газів. Тому у проєкті Програми визначена необхідність: впровадження альтернативних джерел енергії; проведення заходів, спрямованих на зменшення втрат теплової та електричної енергії об'єктів комунальної власності та благоустрою; екологічного виховання населення, підвищення екологічної культури та популяризації відновлювальних джерел енергії, що опосередковано сприятиме зменшенню викидів забруднюючих речовин від населення; озеленення населених пунктів Лубенської територіальної громади з метою відновлення якості атмосферного повітря громади. Реалізація даних заходів дозволить значно зменшити викиди оксиду вуглецю.

Ще одним важливим заходом є ліквідація несанкціонованих звалищ та приведення санкціонованих звалищ ТПВ громади до норм екобезпеки. Це сприятиме зменшенню викидів звалищного газу, а отже - метану, від

нестационарних джерел викиду, що є одним із важливих моментів Паризької кліматичної угоди.

Враховуючи реалії сьогодення важливим аспектом також є забезпечення належного рівня готовності органів управління цивільного захисту та підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на ліквідацію можливих наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, у тому числі внаслідок аварійного (внаслідок воєнних дій) забруднення атмосфери. Тому у Програмі визначено заходи щодо забезпечення готовності органів управління цивільного захисту та підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації (небезпечні події) в тому числі військового характеру; удосконалення роботи комунальних підприємств в напрямку зниження ризиків і пом'якшення надзвичайних ситуацій, а також підвищення ефективності заходів з їх усунення.

Відповідно до постанови Уряду від 4 березня 2004 р. №256 та вимог Монреальського протоколу, Програма припинення виробництва та використання озоноруйнівних речовин знаходиться на контролі Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. У 2021 році [5] викиди озоноруйнівних речовин від стаціонарних джерел забруднення на Полтавщині становили: фреони 1,673 т (незначне зменшення проти попереднього року на 6,5 % або на 0,109 т); хлор та сполуки хлору (у перерахунку на хлор) 6,892 т (також зменшились в порівнянні з попереднім роком на 0,462 т або на 6,7 %).

Національна система оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів - це система організаційно-технічних заходів щодо спостереження, збирання, оброблення, передачі і збереження інформації, необхідної для оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів. Найбільшу частину парникових газів прямої дії, що викидаються в атмосферу Полтавської області техногенними джерелами, складає двоокис вуглецю. За інформацією Головного управління статистики у Полтавській області, що побудована на даних форми 2-ТП (повітря), протягом 2022 року 406 підприємствами області викинуто в атмосферу 1,589 млн.т двоокису вуглецю, що менше ніж у попередньому році на 19,4%. Із загальної кількості викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел підприємств 5,833 тис.т (12,7%) належать до парникових газів, зокрема, метан (5,781 тис.т) та оксид азоту (0,052 тис.т). Тому, відповідно до Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища у 2023 році [5], досить важливо постійно залучати активні верстви населення до участі у програмах захисту озонового шару, зокрема за допомогою: запровадження використання інформаційних етикеток та екологічного маркування озоноруйнівних та озонобезпечних речовин і продукції, що їх містить, відповідно до вимог Глобальної гармонізованої системи класифікації і маркування хімічних речовин; організації пропаганди та

інформування населення стосовно екологічної небезпеки руйнування озонового шару та його наслідків.

Відповідно до цього, у проєкті Програми передбачається реалізація заходів щодо підвищення рівня суспільної екологічної свідомості населення, екологічне виховання населення, підвищення екологічної культури в закладах освіти громади, висвітлення в засобах масової інформації питань щодо стану довкілля. Тому реалізація запланованих заходів проєкту Програми сприяє зменшенню викидів парникових газів у атмосферне повітря у порівнянні із існуючою ситуацією та відповідає розпорядженню КМУ від 30 травня 2024 р. № 483-р «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках».

Водні ресурси

Відповідно до карти гідрологічного районування України (<https://geomap.land.kiev.ua/zoning-7.html>) територія Лубенської територіальної громади відноситься до Сульсько-Ворсклинської підобласті достатньої водності. Відповідно до карти ландшафтно-геохімічного районування України (<https://geomap.land.kiev.ua/zoning-13.html>) геохімічні ландшафти з різною здатністю до міграції і накопичення забруднюючих речовин на даній території зустрічаються з переважаючою здатністю до акумуляції.

До земель водного фонду на Лубенській територіальній громаді належать землі, зайняті річками, озерами, водосховищами, ставками, болотами, прибережними захисними смугами уздовж річок та навколо водойм. Площа водного фонду - 1260,5261 га. Територією громади протікають річка басейну р. Дніпра – Сула (з південного на північний схід) та її притоки Удай (впадає поблизу с. Луки), Сліпорід (впадає поблизу с. Мацківці), Сулиця (впадає поблизу с. Висачки), Солониця (впадає поблизу однойменного села), а також Многа (зливається з Удаєм поблизу с. Крутий Берег).

Загалом оцінка поточного екологічного стану поверхневих водних об'єктів громади свідчить, що на водних об'єктах тривають негативні процеси. Значна територія річкового фонду замулилася, заросла болотною рослинністю та чагарниками, втратила своє природне значення, а тому об'єкти потребують регулювання та розчистки русел, відновлення водності. Особливо гостро дана проблема стосується малих рік громади та вимагає якнайшвидшого вирішення. Проблемним питанням залишається укріплення берегів річок, шляхом створення захисних лісових насаджень, а також виокремлення прибережних захисних смуг водойм.

За результатами оцінювання якості річкових вод Полтавської області (за інтегральним показником забруднення (ІЗВ) з урахуванням вмісту азоту амонійного, азоту нітритного і нітратного, фосфатів, БСК₅, заліза загального) [5]

їх рівень забруднення коливається від III класу «помірно забруднена вода» до V класу «брудна». Значну частку в забрудненні поверхневих джерел громади вносить змив із урбанізованих територій. Із зливовими стічними водами до водних об'єктів надходять завислі речовини, органіка, азот, фосфорні та інші речовини. Відповідно Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища у 2022 році [5], коефіцієнт забруднення (КЗ) р. Удай у 2019 р. (останній рік визначення) склав 1,32, що відповідає категорії відносно низький рівень забруднення.

Відповідно даних О.Г. Васенко [11] якість поверхневих вод у межах Лубенської територіальної громади можна класифікувати наступним чином: за мінералізацією - III клас – слабо забруднені (4); за вмістом сульфатів - II клас – добрі (3); за вмістом хлоридів - III клас – помірно добрі (3); за хімічними трофо-сапробіологічними критеріями - слабо забруднені (4); за критеріями вмісту специфічних речовин токсичної та радіаційної дії - добрі (3). Визначено, що якість води даної території (у межах Лубенської територіальної громади) відноситься до III класу – помірно чисті (3), мезотрофні, α -олігосапробні.

У той же час потрібно відзначити негативні зміни, що відбуваються у річках басейну р. Сула даної території, особливо малих річках, що обумовлено замуленістю, як наслідок - евтрофікацією у теплий період водоєм. Отже однією із головних проблем річок даної території, зокрема малих річок, є їх захаращення. Тому у проекті Програми визначено завдання щодо поліпшення екологічного стану річок громади, заходи щодо реалізації якого відображені у п.3.5 розділу 3 Програми та у межах реалізації Екологічної програми Лубенської територіальної громади на 2024-2026 роки (затвердженої рішенням тридцять шостої сесії Лубенської міської ради восьмого скликання від 14.12.2023 року).

На даний час на території Лубенської територіальної громади із загальної кількості помешкань підключено до централізованого водопостачання 76,0 % будинків, до централізованого водовідведення – 47 %. Водопостачання у населених пунктах громади здійснюється з підземних джерел. Послуги централізованого водопостачання у громаді надають КП «Лубни-водоканал» (мешканцям м. Лубни) та КП «Сяйво» (мешканцям сільських населених пунктів громади). З метою своєчасної та якісної підготовки об'єктів водопостачання і водовідведення до роботи в осінньо-зимовий період 2024/2025 років на підприємстві розроблено та затверджено заходи по підготовці до проходження цього періоду, які виконуються у запланованих обсягах.

Комунальне підприємство «Лубни-водоканал» на своєму балансі має та експлуатує 3 водозабірні майданчики, 5 підвищувальних насосних станцій, 42 артезіанські свердловини, 2 каналізаційно-очисні споруди, 12 каналізаційно-насосних станцій, підприємство обслуговує 136,6 км. водопровідних мереж та 57,3 км. каналізації. Показники діяльності водопровідно-каналізаційного господарства на території громади приведені у таблиці 2, рис.3.

*Таблиця 2 - Показники діяльності водопровідно-каналізаційного господарства
Лубенської МТГ*

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Протяжність мереж водопостачання усього, км У тому числі:	188,786	188,786	188,786	188,786	188,786
КП «Лубни-водоканал»	136,5	136,5	136,5	136,5	136,5
КП «Сяйво»	52,286	52,286	52,286	52,286	52,286
Протяжність мереж водовідведення усього, км У тому числі:	67,4	67,4	67,4	67,4	67,4
КП «Лубни-водоканал»	57,3	57,3	57,3	57,3	57,3
КП «Сяйво»	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1
Споживання питної води усього, тис. м ³ У тому числі:	1616,691	1547,473	1572,512	1574,939	1575,636
- населення (КП «Лубни-водоканал»)	1199,250	1108,500	1119,915	1117,905	1105,408
- населення (КП «Сяйво»)	109,6	124,2	131,0	136,6	177,3
- підприємства (КП «Лубни- водоканал»)	264,441	263,973	267,897	246,434	231,628
- підприємства (КП «Сяйво»)	43,4	50,8	53,7	74,0	61,3
Кількість населення, що отримує послуги централізованого водопостачання та водовідведення усього, тис. чол. У тому числі:	46,0	46,9	48,9	48,5	48,6
-населення, яке користується послугами КП «Лубни-водоканал», тис.чол.	42,8	42,8	42,8	42,4	42,5
-населення, яке користується послугами КП «Сяйво», тис.чол.	3,2	4,1	6,1	6,1	6,1

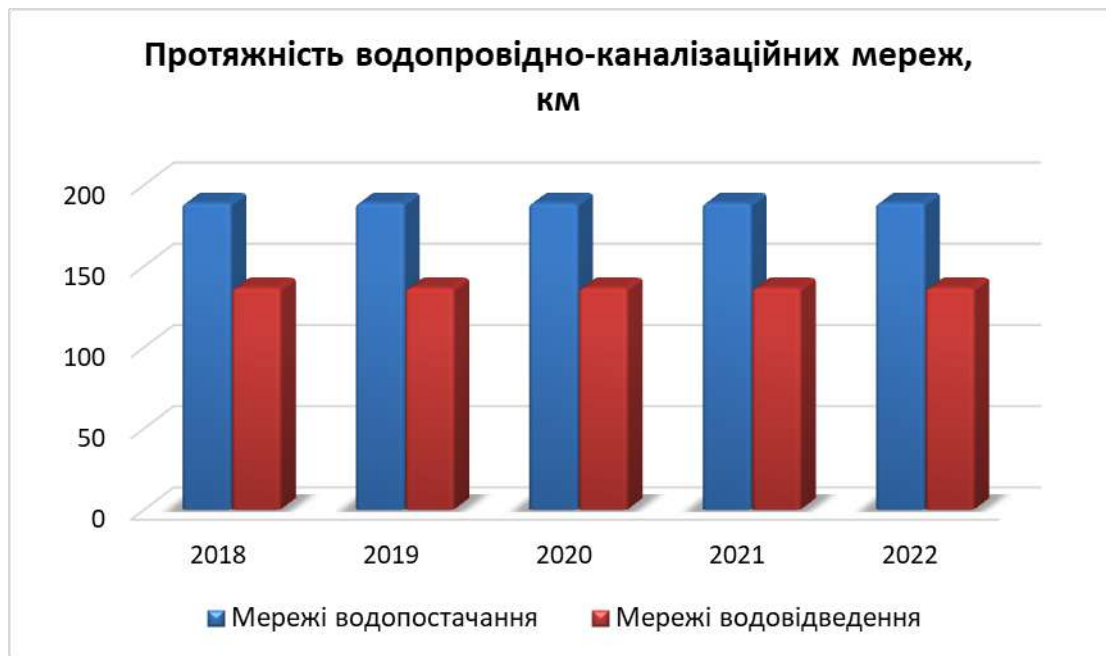

Рис.3 – Протяжність водопровідно-каналізаційних мереж, км

За даними моніторингу [5] якості питної води, 5,5% проб води централізованого водопостачання та 9% проб води децентралізованого водопостачання не відповідали гігієнічним вимогам. Основна причина виникнення хімічного та мікробного забруднення води являється зношеність водопровідних мереж, що призводить до аварійних ситуацій на мережі та вторинного забруднення питної води.

У Лубенській територіальній громаді питання щодо водопостачання та водовідведення відноситься до першочергових, тому у Програмі передбачені завдання відповідно до Водної стратегії України на період до 2050 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 №1134):

- у п.3.3 розділу 3 проєкту ДДП: поточний ремонт централізованих систем водопостачання сільських населених пунктів громади; виготовлення проєктної документації та будівництво свердловин централізованих систем водопостачання в сільських населених пунктах громади;

- у п.3.16 розділу 3 проєкту ДДП: підвищення якості послуг з централізованого водопостачання та інвестування заходів з доочищення питної води та водовідведення; очищення скидного каналу міських очисних споруд; реконструкція очисних споруд м. Лубни; будівництво та реконструкція водогонів, каналізаційних колодязів; оснащення виробничої технічної лабораторії по якості питної води сучасним контрольно-аналітичним обладнанням тощо.

Задля формування та реалізації ефективної природоохоронної діяльності територіальної громади для поліпшення стану довкілля, забезпечення охорони навколишнього природного середовища рішенням тридцять шостої сесії Лубенської міської ради восьмого скликання від 14.12.2023 року затверджено

екологічну Програму Лубенської територіальної громади на 2024-2026 роки, якою передбачено:

- забезпечити охорону та раціональне використання джерел питного водопостачання;
- забезпечити захист джерел питного водопостачання від шкідливого впливу;
- забезпечити виконання заходів по підтриманню сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану р. Сула;
- забезпечити будівництво систем водовідведення, поліпшення стану зон санітарної охорони джерел водопостачання, благоустрій водоохоронних зон та прибережних захисних смуг водних об'єктів;
- взяти заходи на недопущення скиду неочищених та недостатньо очищених вод у водойми.

Прогнозовано, що реалізація даних заходів матиме позитивний вплив на стан водних об'єктів громади, сприятиме покращенню якості питної води для населення.

Інформації щодо осередків забруднення підземних вод в 2023 році у межах Лубенської територіальної громади до Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОВА не надходило.

Земельні ресурси

Ґрунти громади переважно чорноземні малогумусні (63 %) та опідзолені (25 %), є солонцюваті, лучні та торфо-болотні. У структурі земельного фонду (площа сільгоспугідь 137,5 тис. га) водойми займають 1 %, болота – 4 %, ліси (основні породи: дуб, сосна, липа, ясен) – 12 %.

Найбільш розповсюджені – чорноземи, найродючіші види ґрунтів. Вони займають більшу частину території громади серед орних земель і сільськогосподарських угідь. Разом з тим, ґрунти тут легко піддаються механічному руйнуванню внаслідок ерозії. Площа ерозійно небезпечних сільськогосподарських земель доволі велика. Висока активність ерозії пов'язана з надмірною розораністю земель.

Незважаючи на значні площі, зайняті чорноземами, мають місце процеси, що негативно позначаються на стані ґрунту та зменшують його родючість. Основним процесом є втрата гумусу ґрунту. Через високий рівень господарської, в тому числі сільськогосподарської, освоєності території, природні ландшафти на території громади майже не збереглися. Більша частина – змінені господарською діяльністю людини, тому ландшафти громади у більшості відносяться до антропогенних.

Відповідно до карти агроґрунтового районування України (<https://geomap.land.kiev.ua/zoning-2.html>) територія Лубенської територіальної громади відноситься до Лівобережної високої провінції, Воднольодовикової

рівнини і схил Середньоросійської височини. Відповідно до карти ґрунтів Полтавської області (рис. 4) на даній території переважають чорноземи середньо та малоугумсовані, лучно-чорноземні ґрунти.

Відсоток еродованих та ерозійно небезпечних сільськогосподарських земель на території Лубенської територіальної громади коливається в межах 1-10% від загальної площі, що пов'язано з розораністю земель (рис. 5). Поширеність небезпечних екзогенних геологічних процесів - зсувів, підтоплення, є незначними на даній території.

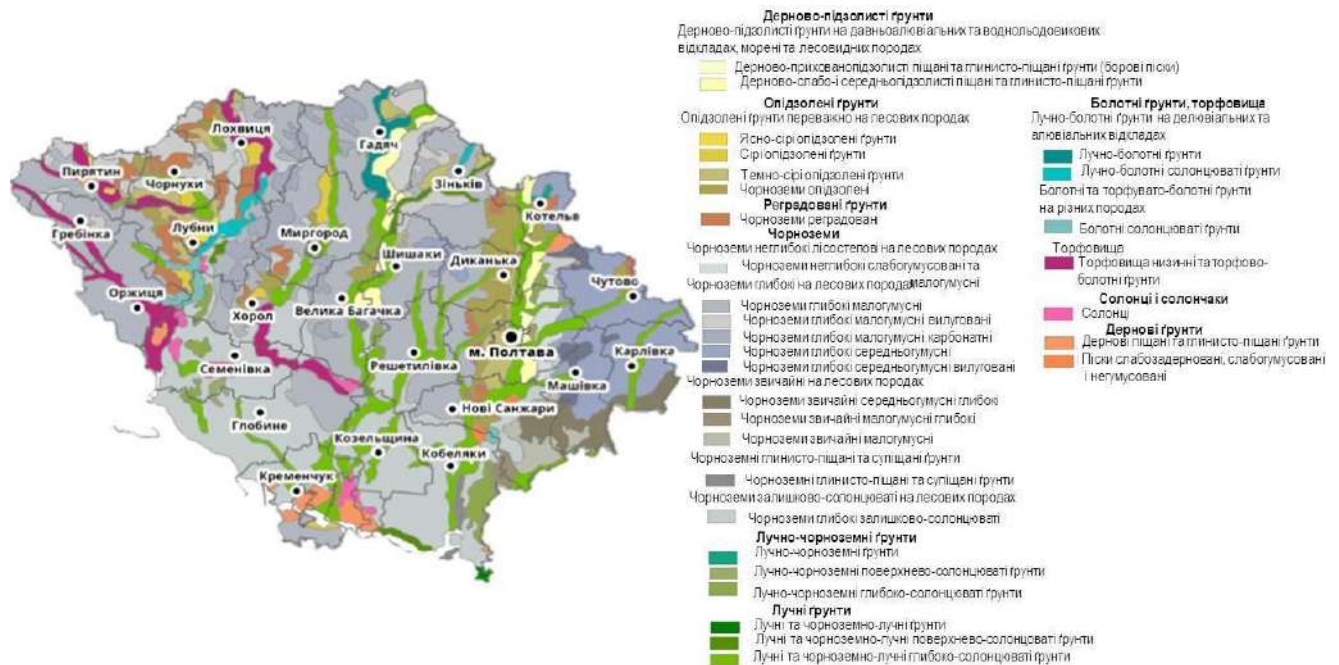

Рис. 4 - Ґрунти Полтавської області

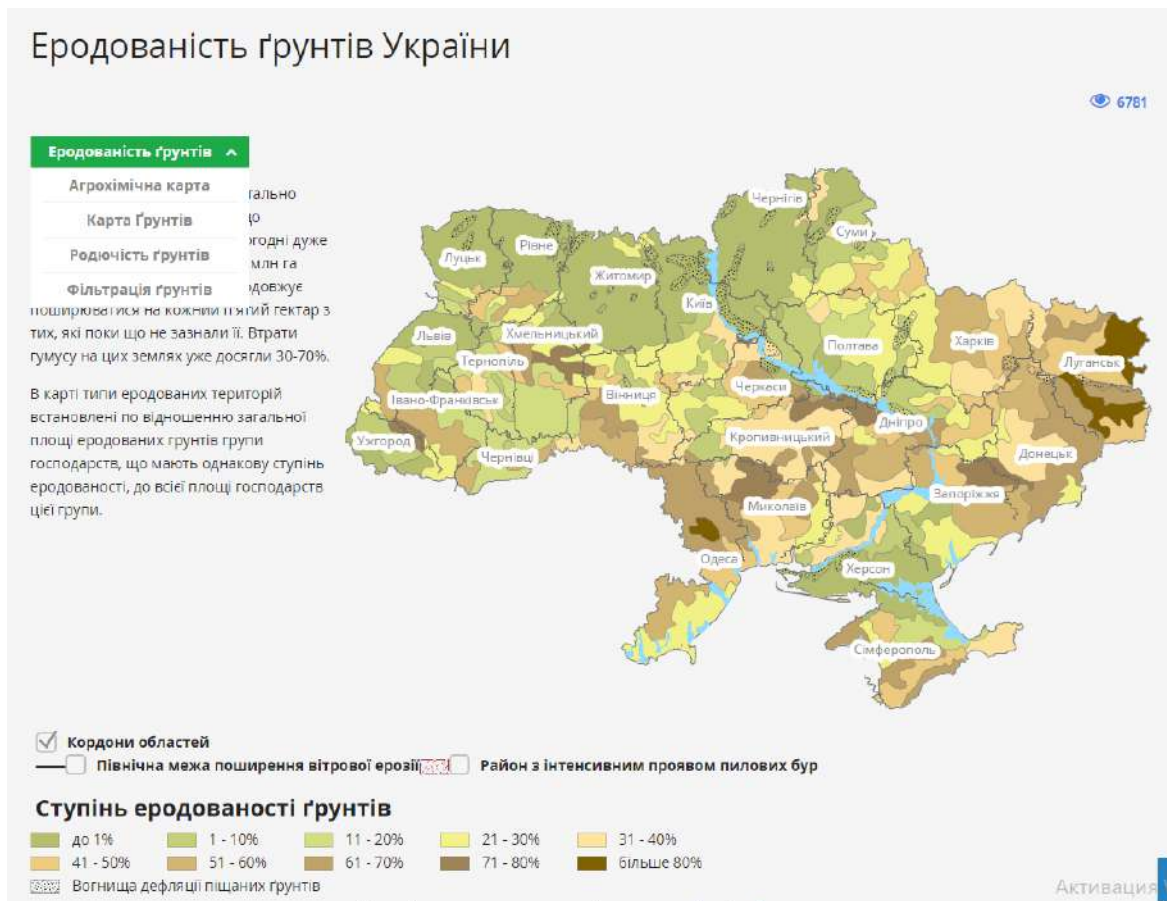

Рис. 5 - Ступінь еродованості ґрунтів.

У Полтавській області розорано близько 61,7% від усієї території (82% сільськогосподарських угідь), більше, ніж в середньому по Україні (до 60%). Подібне використання земельних ресурсів не відповідає вимогам раціонального природокористування. Співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових насаджень, що склалося, негативно впливає на стійкість агроландшафту. Серед основних чинників негативного впливу на земельні ресурси сільськогосподарського виробництва є: значна розораність земель і, що найбільш небезпечно, на схилах; порушення і не дотримання сівозмін; застосування важкої техніки; недостатність внесення органічних та мінеральних добрив; надмірна насиченість структури посівних площ технічними культурами і, особливо, соняшником. Негативним чинником є також збільшення кількості деградованих земель під впливом природних і антропогенних чинників.

Тому одним із важливих напрямків, зазначених у проекті Програми є всебічний розвиток сільських територій, у тому числі органічного виробництва, що сприятиме зменшенню техногенного навантаження на ґрунти. Зокрема за напрямком 3.2. - Розвиток агропромислового комплексу (розділ 3 проекту ДДП) визначені завдання щодо створення умов для розвитку екологоорієнтованого аграрного бізнесу задля раціонального використання і збереження земельного

фонду (реалізація заходів державної підтримки), що відповідає пріоритетним напрямкам Програми розвитку та підтримки аграрного комплексу Полтавщини за пріоритетними напрямками на період до 2027 року та Програми ефективного використання земельних ресурсів Полтавщини на період 2022 – 2027 років.

Одним із важливих завдань, зазначених у проєкті Програми, є поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки, що включає заходи щодо охорони земель, у тому числі: заходи, пов'язані з відтворенням лісів, озеленням території громади; впровадження комплексного просторового планування території громади. Важливим завданням є ліквідація несанкціонованих звалищ ТПВ на території громади, а також приведення існуючих звалищ ТПВ до норм екобезпеки, що сприятиме зменшенню техногенного навантаження на прилеглі земельні ресурси. Прогнозовано, що реалізація даних заходів матиме позитивний вплив на стан земельних ресурсів громади, сприятиме відновленню родючості ґрунтів.

Природно-заповідний фонд та екологічна мережа

Згідно з пунктом 9 додатку до Закону України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», природоохоронні території та об'єкти - території та об'єкти природно-заповідного фонду, їх функціональні та охоронні зони, території, зарезервовані з метою наступного заповідання, території та об'єкти екомережі, території Смарагдової мережі, водно-болотні угіддя міжнародного значення, біосферні резервати програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера», об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Станом на 01.01.2023 природно-заповідний фонд (ПЗФ) Полтавської області налічує 396 територій та об'єктів загальною площею 142853,3175 га, що складає 4,968 % від загальної площі області. З них 30 мають статус загальнодержавного значення: 2 національні природні парки, 20 заказників, 1 ботанічна пам'ятка природи, 1 ботанічний сад, 2 дендрологічних парки, 4 парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Кількість територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення становить 366, з яких: 5 – регіональні ландшафтні парки, 161 – заказники (55 ландшафтних, 3 лісових, 38 ботанічних, 7 загальнозоологічних, 2 орнітологічних, 4 ентомологічних та 52 гідрологічних), 138 – пам'ятки природи (13 комплексних, 111 ботанічних, 2 зоологічних, 3 гідрологічних, 9 геологічних), 48 заповідних урочищ, 1 дендрологічний парк та 13 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.

Складові структурних елементів екологічної мережі в розрізі одиниць адміністративно-територіального устрою регіону у 2022 році: об'єктів ПЗФ – 142,789 га, водно-болотні угіддя – 233,53 га; відкриті заболочені землі – 85,099 га; водоохоронні зони – 0,36 га; прибережні захисні смуги – 3,480 га; ліси та інші лісовкриті площі – 286,033 га; курортні та лікувально-оздоровчі території –

0,442 га; рекреаційні території – 1,202 га; землі під консервацією – 37,1 га; відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом – 12,924 га; пасовища, сіножаті – 359,53 га.

Загальна площа земель природно – заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення Лубенської територіальної громади складає 1579,9565 га. Природно-заповідний фонд громади налічує 15 об'єктів ПЗФ (7 заказників, 6 пам'яток природи, 1 заповідне урочище та 1 дендрологічний парк), з них 1 — загальнодержавного значення (ландшафтний заказник «Червонобережжя»). Об'єкти природно-заповідного фонду громади включають (рис. 6, табл. 4): загально-державного значення – частина заказника Червонобережжя (Калайдинцівське лісництво); місцевого значення – заказники Вовчанський (с. Вовчик), Крутий берег (с. Крутий Берег), Байрак (с. Березоточа), В'язівський (с. В'язівок), Окіпський (с. Окіп), Снітинський (с. Снітин), пам'ятки природи Городище (с. Мацківці), Олександрівський горб (с. Олександрівка), Дуби черешчаті (с. Снітин), Мгарська дача (с. Мгар), Висачківський кар'єр (с. Висачки), заповідне урочище Торговиця (с. Піски), дендрологічний парк Лікарський сад (с. Березоточа).

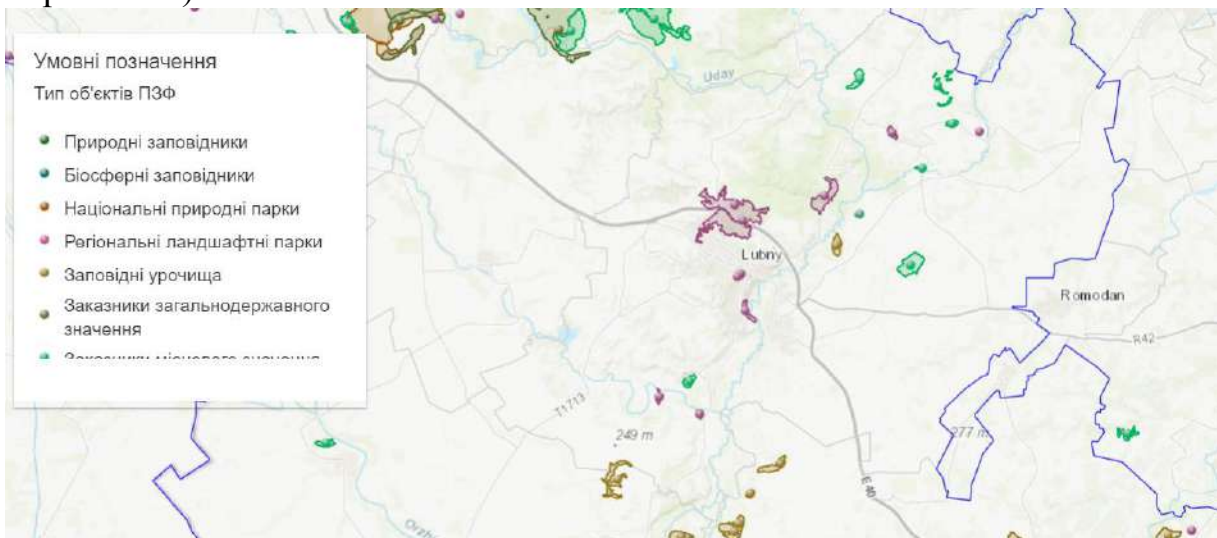

Рис. 6 - Мапа території природно-заповідного фонду

Таблиця 3. Природно-заповідний фонд Лубенської громади

Назва	Категорія	Рік заснування	Площа (га)
Заповідні урочища			
Торговиця		1993	136
Природно-заповідний фонд місцевого значення Заказники			
Вовчанський	Ботанічний	1979	5
Байрак	Гідрологічний	1979	179
В'язівський	Гідрологічний	1979	36
Крутий берег	Гідрологічний	1982	50

Окіпський	Гідрологічний	1979	31
Снітинський	Гідрологічний	1979	34
Пам'ятки природи			
Дуб черешчатий	Ботанічна	1982	
Дуб черешчатий	Ботанічна	1969	
Дуби черешчаті	Ботанічна	1982	
Дубовий гай	Ботанічна	1979	1
Жовтнева дача	Ботанічна	1972	57
Мгарська дача	Ботанічна	1969	182
Морозівська дача	Ботанічна	1969	865
Висачківський кар'єр	Геологічна	1993	23
Городище	Комплексна	1995	19
Олександрівський горб	Комплексна	1995	12
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва			
Парк Лубенського лісового технікуму		1972	32

Відповідно даних <http://emerald.net.ua/> на території Лубенської територіальної громади наявні об'єкти Смарагдової мережі - UA0000309 Sula river valley та UA0000183 Udaiskyi.

Відповідно Державної стратегії управління лісами України до 2035 року та операційним планом її реалізації у 2022 – 2024 роках, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 №1777-р для оптимального досягнення лісистості (для лісостепової зони – 18%) необхідно максимально освоювати землі, непридатні для ведення сільського господарства (насамперед, в тих місцях, де вони були раніше, за виключенням степових балок). У 2022 році Полтавським обласним управлінням лісового та мисливського господарства проведено заліснення 197,0 га інших земель. Зазначений показник у 2021 році склав – 222,0 га, у 2020 – 127,0 га, у 2019 році – 155,0 га, у 2018 р. – 232,0 га; у 2017 р. – 871,0 га; у 2016 – 290,0 га; у 2015 – 302,0 га; у 2014 році – 524,0 га; у 2013 році - 775,00 га.

Основними проблемами розвитку заповідної справи в області є: недостатнє охоплення заповіданням екологічно стійких природних комплексів; загальний показник заповідності в області 4,968% є нижчим за національний (6,05%) і європейський (12-15%); нерівномірність розвитку заповідної справи в межах області та як наслідок в окремих адміністративних районах – низький відсоток заповідності (1-2% при середньообласному 4,96%); недостатнє сприяння місцевих органів самоврядування розширенню площ ПЗФ на місцевому рівні. Тому у Програмі передбачені заходи щодо створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду (у межах напрямку 3.16 розділу 3, пункт 23), зокрема: збереження довкілля; збільшення кількості територій та об'єктів природно-

заповідного фонду та їх площі; розроблення землепорядної документації на об'єкти природно-заповідного фонду.

Також визначена необхідність підвищення рівня екологічної культури населення з залученням якомога більшої кількості жителів громади до різних екологічних акцій та заходів щодо збереження об'єктів екомережі, біорізноманіття тощо; відновлення екомаршрутів. Прогнозовано, що реалізація даних заходів матиме позитивний вплив на стан природно-заповідних об'єктів, територій, об'єкти Смарагдової мережі у межах Лубенської громади

Рослинний та тваринний світ

Рослинний світ Полтавської області багатий і різноманітний. Рослинний покрив представлений угрупованнями степів, лук, заплавлених і соснових лісів, широколистяних лісів (здебільшого дібров), прибережно-водних і водних фітоценозів. Сучасний рослинний покрив регіону має трансформований характер. Напівприродні ценози збереглися переважно на заплавах річок, іноді – на їх терасах, хоча останнім часом також зазнали значних змін. Загальна кількість видів флори на території регіону складає 1514 одиниць (вищих судинних, голонасінних, хвощів, папоротей, плавунів). Це 33,5% до загальної чисельності видів України [6].

Зональні типи рослинності, широколистяні ліси та лучні степи, займають незначні площі. Ліси трапляються переважно на терасах річкових долин. Їх поширенню, крім антропогенного впливу, заважає засолення ґрунтів, яке є характерним для області. Степова рослинність займає схили балок і річкових долин, нерозорані кургани. Лучні степи області характеризуються найбільшою флористичною різноманітністю.

Землі лісогосподарського призначення Лубенської територіальної громади складають 12546,5256 га. На території Лубенської територіальної громади лісові фітоценози громади представлені листяними та хвойними лісами, в яких з дерев переважають: сосна звичайна, дуб черешчатий, липа дрібнолиста, клен гостролистий, клен польовий, клен татарський, клен-явір, в'яз дрібнолистий, в'яз шорстколистий, верба біла, верба ламка, тополя біла, тополя чорна, тополя пірамідальна, горобина звичайна, робінія (акація) біла, граб звичайний, черемха звичайна, черешня лісова, груша лісова, крушина ламка, жостір проносний, осика, вільха чорна; з чагарників: ліщина звичайна, ожина сиза, спірея зубчата, калина звичайна, бузина чорна, бузина червона, шипшина (21 вид), глід (8 видів), бруслина бородавчата, бруслина європейська.

Рослинний та тваринний світ на території громади досить різноманітний, окремі види яких занесені до Червоної книги. Флора представлена чагарниками, дубом, сосною, ясенем, кленом, берестом; фауна - дикими кабанам, зайцями сірими, лисицями. Загальна кількість видів флори на території Полтавського регіону складає 1514 одиниць (вищих судинних, голонасінних, хвощів, папоротей,

плавунів). Це 33,5% до загальної чисельності видів України. Усього видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України - 66 екз.

Фауністичний список Полтавської області представлений: 66 видами ссавців; 307 видами птахів, 150 видів з яких постійно гніздяться; 10 видами земноводних та 11 видами плазунів; 38 видами риб та великим різновидом комах. Серед загальної кількості видів найбільш вразливими є степові зооценози, з них більше половини потребують особливої охорони.

Щодо мисливських тварин – у 2022 році збільшення щодо кількості основних видів спостерігалось у: оленів благородних – на 20%; лані – 28%. Зменшилася чисельність фазанів звичайних – на 25%; борсуків – на 38%; лисиць – на 10%. Чисельність інших види мисливських тварин залишалася (приблизно) на рівні попередніх років.

Основні проблемні питання у сфері охорони використання та відтворення тваринного світу на території громади: браконьєрство на суходолі та на воді; пошкодження місць проживання тварин; збіднення екосистем. Фактична лісистість на території громади, як і загалом у Полтавській області, є недостатньою, а тому потребує збільшення. Тому у Програмі передбачені заходи, пов'язані з озелененням території громади, відтворенням та збереженням лісів, а також підвищення рівня суспільної екологічної свідомості щодо збереження флори та фауни громади.

Управління відходами

Проблема управління відходами є визначальною для забезпечення сталого розвитку держави, в тому числі й Полтавської області. За даними Головного управління статистики у Полтавській області у 2023 році від економічної діяльності підприємств та організацій і в домогосподарствах області, які надали звітність, утворилось 22904,59 тис.т (у 2022 році – 40541,27 тис.т.) відходів, що на 44% менше ніж у попередньому році. Основна частина утворених відходів - 22865,806 тис.т, або 99,9% від загального обсягу, належить до IV класу небезпеки (у 2022 р. – 40518,58 тис.т.). Відходи III класу небезпеки становили 37,703 тис.т – збільшення від попереднього року майже у два рази (у 2022 р. – 22,100 тис.т.) II класу – 0,934 тис.т - збільшення майже у два рази (у 2022 р. – 0,469 тис.т), I класу – 0,146 тис.т - збільшення на 0,025 тис. т, або на 17% (у 2022 р. – 0,121 тис.т). Зменшення кількості утворених відходів зумовлено можливістю суб'єктів господарювання не подавати фінансову та статистичну звітність під час дії воєнного стану, що передбачено положеннями Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».

На території Лубенської територіальної громади спостерігається тенденція до зростання обсягу утворення ТПВ при урізноманітненні їх складу, фізичних та хімічних характеристик, а також щорічне зростання кількості ТПВ на душу

населення, що є загальною тенденцією, характерною як для Полтавської області, так і України загалом.

У 2020 році у громаді було утворено 26397,2 т відходів I-IV класу небезпеки, тоді як у 2019 році їх кількість складала 27367,3 т, у 2018 році – 7259,4 т, у 2017 році – 6842,1 т. Протягом 2020 року у громаді було утилізовано 8327,1 т відходів, спалено – 4,9 т, видалено у спеціально обладнані місця чи об'єкти – 5516,3 т.

На території Лубенської територіальної громади налічується 14 несанкціонованих сміттєзвалищ, з них 3 паспортизовані (м. Лубни, с. Снітин - 2 шт.), у поточному році ліквідовано несанкціоновані звалища біля с. Новаки, Снітине, Олександрівка, Войниха.

У поточному році придбано 43 шт. комплектів картонних контейнерів для роздільного збору побутових відходів, що розміщені у школах та дошкільних навчальних закладах громади.

Вивезення твердих побутових відходів здійснюється на міське сміттєзвалище площею 6,4 га, яке утримується комунальним підприємством «Чисте місто». КП «Чисте місто» веде роздільний збір твердих побутових відходів, на підприємстві працює сортувальна лінія. Протягом 9 місяців 2023 року підприємством захоронено 13683,0 м³ побутових відходів (ПВ).

На території міста Лубни розташовано 111 сміттєвих майданчиків. Загальна чисельність контейнерів для змішаних відходів – 260, для збору ПЕТ пляшок – 50 штук ; для піщано-сольової суміші - 31 контейнер.

Протягом 9 місяців 2024 року КП «Чисте місто» фактично здійснило збір, вивіз та видалення 11894,0 м³ твердих побутових відходів. Розрахункові обсяги утворення побутових відходів в розрізі старостинських округів приведені у таблиці 4.

Крім того, у 2024 році здійснювалися наступні роботи:

- регулярне прибирання від сміття, побутових відходів, бруду, опалого листя, снігу 68000 кв.м.;

- регулярне вивезення сміття;

- регулярне очищення від сміття 145 штук урн;

- прибирання від піску, бруду, сміття, листя, гілок 44,8 км на ділянках по Володимирському майдану – Автомаш; вул. Я.Мудрого – Терни; вул. Гайдая – Поліклініка; Лубнифарм – Василенкове Поле; Молокозавод – вул.Індустріальна; вул. Леонтовича; сквер Шевченка – вул. Кононівська – вул. Г. Сковороди;

- регулярне прибирання 60 км тротуарів, їх очищення від снігу та посипання сумішшю (у зимовий період);

- утримання у належному санітарному стані 6,4 га міського сміттєзвалища: технічні проливи території сміттєзвалища водою регулярно у літній період, пошарова засипка сміттєзвалища інертним матеріалом, регулярне планування та трамбування територій, підсипання будівельними відходами дороги по території сміттєзвалища;

- регулярне здійснення поточного ремонту сміттєвих баків.

Переможцем конкурсу на вивіз твердих побутових відходів у м. Лубни є ТОВ «Чисте місто плюс», яке здійснює вивіз сміття згідно із затвердженими графіками.

Таблиця 4 - Розрахункові обсяги утворення побутових відходів в розрізі старостинських округів

Назва старостинського округу	Річний обсяг ПВ, т
м. Лубни	14 068
Вищебулатецький	895
Калайдинцівський	517
Засульський	1 301
Оріхівський	715
Войнихівський	672
Литвяківський	848
Вовчицький	847
Михнівський	873
Новаківський	285
Мгарський	290
Тишківський	284
ВСЬОГО	21 594

Існуюча система поводження з ПВ в населених пунктах Лубенської територіальної громади включає їх первісне накопичення, збирання і вивезення спеціалізованим транспортом на МВВ (місця видалення відходів). Організація та порядок збирання, перевезення, перероблення побутових відходів відповідно до встановлених державних правил і норм на території громади проводиться за планово-подвірною системою. Рівень охоплення населення територіальної громади збиранням змішаних ПВ становить близько 60 %. Кількість населених пунктів, де організовано роздільне збирання ПВ – 1, м. Лубни.

Планово-поквартирна система збирання побутових відходів (безконтейнерний метод збирання відходів) застосовується для збирання відходів від населення садибної забудови. По окремих установах, закладах та організаціях, вивіз побутових відходів здійснюється за заявочною системою. Збирання ремонтних і великогабаритних відходів здійснюється за заявочною системою. Збирання рідких відходів здійснюється фізичними особами підприємцями власним спеціалізованим автотранспортом за заявочною системою.

Таким чином від організацій, установ і закладів, жителів багатоквартирної забудови, вивезення ПВ здійснюється за планово-подвірною системою, за якою зібрані в контейнери побутові відходи транспортують на об'єкти поводження з відходами. Збирання ПВ від населення садибної забудови в переважній більшості сільських населених пунктів відбувається за планово-поквартирною системою, при якій утворювачі відходів виносять відходи у пластикових мішках вагою до 15

кг, після чого відходи за графіком збираються сміттєвозом і вивозяться для розміщення на полігоні.

Наявність централізованого сортування (станції/лінії) – закуплена недостатньої потужності, не запущена в експлуатацію. Кількість сміттєвозів, що використовуються для збирання й перевезення побутових відходів - 7 шт.

Звалища, що залишаються в експлуатації: звалище ТПВ м. Лубни, вул. Березова, 55 (0,5 км від населеного пункту); звалище ТПВ за межами села Засулля; звалище ТПВ с. Снітин 1; звалище ТПВ с. Снітин 2; звалище ТПВ с. Вищий Булатець.

Звалища, заплановані до закриття та потребують обстеження: звалище ТПВ с. Войниха, звалище ТПВ с. Луки, звалище ТПВ с. Окіп, звалище ТПВ с. Тишки, звалище ТПВ с. Крутий Берег-1, звалище ТПВ с. Крутий Берег-2, звалище ТПВ с. Шершнівка, звалище ТПВ с. Новаки, звалище ТПВ с. Березоточа; звалище ТПВ с. Вовчик; звалище ТПВ с. Вовчик; звалище ТПВ с. Висачки; звалище ТПВ с. Литвяки; звалище ТПВ с. Мацківці; звалище ТПВ с. Хорошки; звалище ТПВ біля с. Каландийці.

У сфері поводження з відходами в населених пунктах Лубенської територіальної громади послуги з управління побутовими відходами працюють:

1. ТОВ «Чисте місто плюс» - вивезення побутових відходів.
2. Комунальне підприємство «Сяйво» Лубенської міської ради Лубенського району Полтавської області - вивезення побутових відходів (обслуговує сільські населені пункти).
3. Комунальне підприємство «Чисте місто» Лубенської міської ради Лубенського району Полтавської області - захоронення побутових відходів.
4. Комунальне підприємство «Лубни-водоканал» Лубенської міської ради Лубенського району Полтавської області - вивезення рідких побутових відходів.
5. Комунальне підприємство «Сяйво» Лубенської міської ради Лубенського району Полтавської області - вивезення рідких побутових відходів.

Із щорічного обсягу утворених відходів, лише до 2-5 % знаходить подальше застосування як вторинні сировинні ресурси. У зв'язку із вищевикладеним, виникає нагальна потреба удосконалення роботи у напрямку організації вторинної переробки відходів.

Склад змішаної маси ТПВ значно змінюється не тільки з часом (особливо в рамках сезонів), але і залежить від того, на якій конкретній території утворюються відходи (місто, сільська місцевість). Його характеристикою є морфологічний склад, за яким визначається вміст окремих складових частин відходів, виражений у відсотках до загальної маси відходів.

В рамках співпраці Полтавської області з Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) у період 2015-2017 роки європейськими експертами були проведені дослідження складу побутових відходів. (Субрегіональна стратегія поводження з побутовими відходами для

Полтавської області, проєкт «Реформа управління на сході України» «Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) Gmbn»).

Дані дослідження були покладені в основу здійсненого в рамках «Регіонального плану управління відходами в Полтавській області» оцінювання обсягів утворення ресурсоцінних компонентів ПВ для кожної з територіальних громад, які орієнтують на потенційний обсяг вторинної сировини. На основі досліджень були встановлені показники морфологічного складу ТПВ для Лубенської територіальної громади (рис.8) [7].

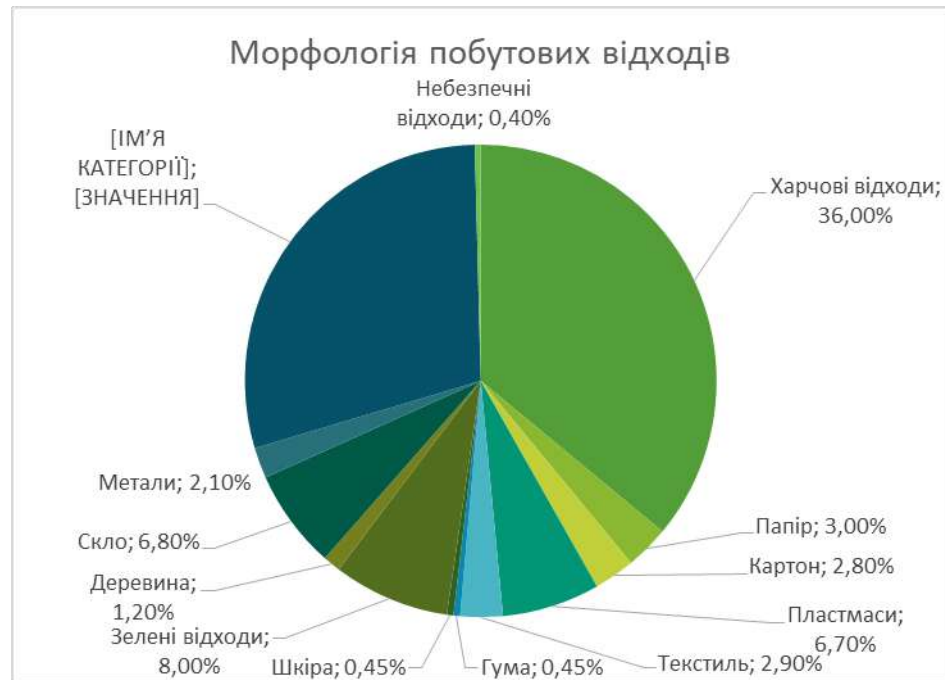

Рис. 7 - Типовий склад побутових відходів, %

Відповідно до морфологічного складу ТПВ населених пунктів громади кількість відходів наведено в таблиці 5.

Таблиця 5 - Кількість утворених відходів у м. Лубни та сільських населених пунктів (НП) у 2020-2022 рр, тонн [7]

Компонент відходів	м. Лубни		сільські НП Лубенськлі ТГ	
	2020	2022	2020	2022
Харчові відходи	5 448	5 502	2 326	2 350
Папір	454	459	194	196
Картон	424	428	181	183
Пластмаси	1 014	1 024	433	437
Текстиль	439	443	187	189
Гума	68	69	29	29
Шкіра	68	69	29	29
Зелені відходи	1 211	1 223	517	522

Деревина	182	183	78	78
Скло	1 029	1 039	439	444
Метали	318	321	136	137
Інертні відходи	4 419	4 463	1 887	1 906
Небезпечні відходи	61	61	26	26

На території Лубенської територіальної громади утворюються також промислові відходи. Загальний обсяг утилізації промислових відходів складає близько 3-10%. Для передбачення негативного впливу промислових відходів підприємства проводять постійну інвентаризацію та паспортизацію відходів, небезпечні відходи заборонено вивозити на звалища ТПВ. У той же час деяка частина промислових відходів потрапляє на звалище ТПВ, збільшуючи техногенне навантаження. Тому також важливим є питання роздільного збору відходів і їх максимальної утилізації для промислових підприємств громади.

У проєкті Програми передбачено реалізацію заходів щодо *удосконалення системи управління відходами*, зокрема придбання та встановлення майданчиків для збору ТПВ, проведення санітарного очищення території Лубенської територіальної громади (у межах реалізації завдань 3.5 - Розвиток інфраструктури, розділ 3 проєкту ДДП); забезпечення підприємств житлово-комунального господарства матеріалами, механізмами, обладнанням та спецтехнікою (у межах реалізації завдань 3.16 - Житлово-комунальне господарство та збереження довкілля, розділ 3); удосконалення системи управління відходами, проведення санітарного очищення території Лубенської територіальної громади (у межах реалізації завдань 3.3 – Розвиток сільських територій, розділ 3); а також заходи щодо формування екологічної свідомості населення та дбайливого ставлення до навколишнього середовища. Прогнозовано, що все це сприятиме формуванню ефективної системи управління відходами на території Лубенської територіальної громади та зменшенню техногенного впливу відходів на довкілля.

Ефективне вирішення комплексу питань, пов'язаних з побутовими відходами, можливе лише за умови визначення основних напрямків і розв'язання основних завдань з реалізації державної політики у сфері управління відходами, яка враховує сучасний стан економіки країни, перспективи її соціального розвитку. Тому для вирішення питань у сфері управління відходами відповідно Закону України «Про управління відходами» необхідно розробити місцевий План управління відходами (відповідно постанови КМУ Про затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами від 5 вересня 2023 р. № 947).

Матеріальні активи, об'єкти культурної спадщини

Матеріальні активи та об'єкти культурної спадщини на території Лубенської територіальної громади відповідно розпорядження №529 від 16.07.2021 року «Перелік виявлених об'єктів культурної спадщини Лубенського району Полтавської області» наведений у таблиці 6.

У Програмі економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік передбачено реалізація завдання щодо збереження об'єктів історичної та культурної спадщини, зокрема заходи щодо утримання у належному стані пам'яток культурної спадщини та пам'яток архітектури, тому реалізації Програми передбачає позитивні наслідки для розвитку історико-культурного потенціалу громади.

Таблиця 6 - Перелік виявлених об'єктів культурної спадщини

№ з/п	Найменування об'єкта культурної спадщини	Власник або уповноважений ним орган (у разі наявності)	Місцезнаходження об'єкта культурної спадщини	Дата утворення	Вид	Автентичність (збережено, збережено частково)
1	2	3	4	5	6	7
Лубенська міська територіальна громада						
2.1	Пам'ятний знак жертвам концтабору	-	м. Лубни, вул. Генерала Ляскіна, 2	1985	об'єкт історії	збережено
2.2	Пам'ятний знак на честь лубенців – учасників ліквідації аварії на ЧАЕС	-	м. Лубни, вул. Монастирська	1996	об'єкт історії	збережено
2.3	Пам'ятний знак на честь воїнів – учасників бойових дій в Афганістані	Балансоутримувач – Комунальне підприємство „Ритуалсервіс“	м. Лубни, вул. Ярослава Мудрого	1999	об'єкт історії	збережено
2.4	Пам'ятний знак на честь письменника В.Малика	-	м. Лубни, вул. Лісна, 1	1999	об'єкт історії	збережено
2.5	Пам'ятний знак поету О.С. Пушкіну	-	м. Лубни, вул. Пушкіна	1984	об'єкт історії	збережено
2.6	Пам'ятний знак на честь жителів вулиць Залізничної та Григорія Сковороди, які загинули в роки Другої світової війни	-	м. Лубни, вул. Григорія Сковороди	1988	об'єкт історії	збережено
2.7	Пам'ятний знак на честь 1000-річчя Лубен	-	м. Лубни, Володимирський майдан	1988	об'єкт монументального мистецтва	збережено
2.8	Адміністративно-торгова будівля (будинок торгових рядів)	Сукупна приватна власність	м. Лубни, вул. Володимирський майдан, 18/2	поч. XX ст	об'єкт архітектури	збережено частково
2.9	Лубенський обласний госпіталь для ветеранів війни (Державний банк)	Комунальний заклад „Лубенський обласний госпіталь“ Полтавської обласної ради	м. Лубни, вул. Свято-Троїцька, 18/32	1938	об'єкт архітектури	збережено
2.10	Лубенське духовне училище	Державна власність (Міністерство освіти і науки України)	м. Лубни, вул. Ярослава Мудрого, 23/1	1877-1879, 1883-1885	об'єкт архітектури	збережено
2.11	Родина усадибних Шеметів	Лісицтво, територія міста	м. Лубни, дорогою на с. Казайлиші	у грудні 2000 року	об'єкт історії	збережено

2.12	Група курганів і майдан II	-	м. Лубни, на межі земель Лубенської міської та Млинівської сільської ради	II тис. до н.е., VI-IV ст. до н.е., XVII ст., епоха бронзового віку, скіфський та козацький часи	об'єкт археології	-
2.13	Курганний могильник (урочище „Замкова гора“)	Комунальна власність	Лубенська міська рада, урочище „Замкова гора“	VI-IV ст. до н.е., скіфський час	об'єкт археології	-
2.14	Група курганів	Комунальна власність	Лубенська міська рада, урочище „Плютенці“	VI-IV ст. до н.е., скіфський час	об'єкт археології	-
2.15	Пам'ятний знак жертвам Голодомору	Березовицька сільська рада	с. Березоточа, кладовище	-	об'єкт історії	збережено
2.16	Покровська церква	Релігійна громада Покровської Української православної церкви Кременчуцької єпархії	с. Березоточа	1886	об'єкт архітектури та містобудування	збережено
2.18	Пам'ятний знак – танк ІС-2	Вовчицька сільська рада, територія музею імені І.С.Ягика	с. Вовчик	1989	об'єкт історії	збережено
2.19	Пам'ятне місце Солонийської битви	Засульська сільська рада	дорогою на с. Засулля	-	об'єкт історії	-
2.20	Пам'ятний знак на честь академіка І.Г. Ляшка	-	с. Маціківці	07.07.2007	об'єкт історії	збережено
2.21	Група курганів і майдан	-	Млинівська сільська рада на межі з Лубенською міською радою, вул. Володимира Малика	-	об'єкт археології	-
2.22	Меморіал „Голодомор – 33“	-	с. Мгар	1993	об'єкт історії	-
2.23	Алея пам'яті постраждалих від Чорнобильської трагедії	-	с. Мгар	1993, березень 2016	об'єкт історії	збережено
2.24	Огорожа Спасо-Преображенського Мгарського чоловічого монастиря	-	с. Мгар, на території Спасо-Преображенського Мгарського чоловічого монастиря	XIX ст.	об'єкт архітектури	-
2.25	Пам'ятний знак жертвам Голодомору	-	с. Новаки, кладовище	1992	об'єкт історії	збережено

Здоров'я населення

За останніми офіційними статистичними даними станом на 01.01.2023 року кількість населення Лубенської територіальної громади склала 67483 особи, в тому числі: м. Лубни – 44089 особи, сільські населені пункти громади – 23394 особи (с. Засулля – 3307 осіб, с. Солонича – 734 особи, с. Мгар – 337 осіб, с. Вільшанка - 371 особа, с. Луки – 192 особи, с. Оріхівка – 1164 особи, с. Стадня – 113 осіб, с. Матяшівка – 125 осіб, с. Крем'янка – 210 осіб, с. Свічківка – 24 особи, с. Барвінщина – 53 особи, с. Березівка – 376 осіб, с. Кревелівка – 80 осіб, с. Шинківщина – 69 осіб, с. Тотчине – 25 осіб, с. Вищий Булатець – 833 особи, с. Нижній Булатець – 609 осіб, с. Чуднівці – 230 осіб, с. Кононівка – 117 осіб, с. Малий В'язівок – 112 осіб, с. Ісківці – 657 осіб, с. Пуленці – 221 особа,

с. Вовчик – 1087 осіб, с. Висачки – 218 осіб, с. Вовча Долина – 84 особи, с. Кузубівка – 41 особа, с. Березоточа – 1107 осіб, с. Суха Солониця – 96 осіб, с. Михнівці – 649 осіб, с. В'язівок – 402 особи, с. Олександрівка – 449 осіб, с. П'ятигірці – 191 особа, с. Терни – 346 осіб, с. Мацківці – 595 осіб, с. Мацкова Лучка – 80 осіб, с. Литвяки – 598 осіб, с. Покровське – 192 особи, с. Червоні Пологи – 69 осіб, с. Хорошки – 598 осіб, с. Ломаки – 171 особа, с. Снітине – 247 осіб, с. Чернече – 19 осіб, с. Снітин – 681 особа, с. Броварки – 60 осіб, с. Ремівка – 1 особа, с. Калайдинці – 743 особи, с. Клепачі – 437 осіб, с. Лушники – 68 осіб, с. Халепці – 155 осіб, с. Хитці – 202 особи, с. Тишки – 234 особи, с. Крутий Берег – 210 осіб, с. Окіп – 422 особи, с. Селюків – 18 осіб, с. Войниха – 755 осіб, с. Куп'єваха – 94 особи, с. Піски – 467 осіб, с. Тернівщина – 294 особи, с. Шершнівка – 437 осіб, с. Назарівка – 42 особи, с. Новаки – 784 особи, с. Пишне – 101 особа).

Рис. 8 – Динаміка чисельності населення громади 2018-2021 рр.

Показник чисельності населення у громаді характеризується щорічним скороченням (з 76,1 тис. осіб у 2018 році до 67,5 тис. осіб у 2021 році), що відповідає загальним тенденціям динаміки населення у районі, області та в цілому по Україні.

Таблиця 7 - Природний та міграційний рух населення, осіб

Показники	2019	2020	2021
Народжені	500	462	417
Померлі	1467	1396	1484
Природний приріст	- 967	- 1104	- 1067
Прибулі	*	1751	*
Вибулі	*	1609	*
Сальдо міграції	+ 273	+ 142	+ 234
Загальне збільшення (зменшення)	- 694	- 962	- 833

* - інформація відсутня

Більшість факторів, які впливають на демографічну ситуацію в громаді, формуються на загальнодержавному рівні і залежать від фінансово-економічного стану та добробуту населення. Подолання фінансової кризи та поліпшення економічного стану населення, що в свою чергу призведе до досягнення сталого демографічного розвитку, є тривалим і складним процесом. Внаслідок воєнних дій однією із найбільших загроз для України є масштабна демографічна криза. Допомогти подолати масштабну демографічну кризу у майбутньому може підвищення народжувальності.

Показники захворюваності населення і смертності залежать від великої кількості факторів – соціальних, економічних і, не в останню чергу, екологічних. Відповідно даних [5] головними причинами смерті населення у 2021 році стали хвороби системи кровообігу (64,5% від загальної кількості померлих), коронавірусна інфекція COVID-19 (11,1%), новоутворення (10,7%) та зовнішні причини смерті (3,9%).

Одним з факторів, який впливає на здоров'я та тривалість життя населення є екологічний, а саме стан повітря, води, ґрунту, особливості клімату. Тому питання збереження населення, в тому числі запобігання негативного впливу на нього факторів навколишнього середовища, знаходиться на постійному контролі Виконавчого комітету Лубенської міської ради. Всі завдання проекту Програми направлені на створення екологічно привабливого та комфортного середовища проживання для мешканців, сприятливе для бізнесу та цікаве для туристів, у тому числі на підвищення рівня екологічної безпеки території, підвищення рівня суспільної екологічної свідомості, удосконалення місцевої екологічної політики, які в кінці кінців відображаються на покращенні добробуту населення та як наслідок – покращення демографічної ситуації та здоров'я населення.

Також, враховуючи сучасні умови, у проекті Програми передбачені заходи щодо забезпечення цивільного захисту, спрямованих на захист населення і територій від надзвичайних ситуацій (у тому числі внаслідок воєнних дій) та запобігання їх виникненню, забезпечення техногенної та пожежної безпеки.

Соціальний ризик реалізації заходів проекту Програми визначається як ризик для групи людей, на яку може вплинути впровадження об'єкта господарської діяльності з урахуванням особливостей природно-техногенної системи.

Значення соціального ризику (R_s), для оцінювання, розраховується за формулою [17]:

$$R_s = CR_a V(1 - N_p) \quad 2.1$$

де: $CR_a = 1 \cdot 10^{-6}$ – прийнятий канцерогенний ризик комбінованої дії декількох канцерогенних речовин, забруднюючих атмосферу;

V_u – уразливість території від прояву забруднення атмосферного повітря, $V_u = 0,48$ часток;

N = кількість населення Лубенської територіальної громади;

$T = 70$ років – середня тривалість життя, (визначається для даного регіону або приймається 70 років);

$N_p = 0$ – коефіцієнт, що визначається відношенням кількості додаткових робочих місць до чисельності населення.

Класифікація рівнів соціального ризику представлена у таблиці 8.

Таблиця 8 - Класифікація рівнів соціального ризику

№	Рівень ризику	Ризик протягом життя
1	Неприйнятний для професійних контингентів і населення	Більший ніж 10^{-3}
2	Прийнятний для професійних контингентів і неприйнятний для населення	10^{-3} - 10^{-4}
3	Умовно прийнятний	10^{-4} - 10^{-6}
4	Прийнятний	Менший ніж 10^{-6}

Розрахований соціальний ризик без реалізації заходів Програми становить 0,000871 одиниць та характеризується як умовно прийнятний.

Розрахований соціальний ризик від реалізації заходів Програми становить 0,00000090 одиниць та характеризується як прийнятний.

Попередні висновки

1. Реалізація цілей проєкту Програми сприятиме зменшенню викидів забруднюючих речовин та зменшенню впливу на клімат, у тому числі парникових газів. Для цього у проєкті Програми визначені завдання щодо впровадження альтернативних джерел енергії, енергозберігаючих технологій на території Лубенської територіальної громади, зокрема заходи забезпечення ефективної роботи в ІСЕ з розбудовою системи енергетичного менеджменту/ моніторингу; активна участь у проєкті «Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС про енергоефективність в Україні»; впровадження новітніх енергоефективних та енергоощадних технологій; підвищення енергоефективності будівель у житловому секторі; формування у населення світогляду, орієнтованого на енергоефективність та підвищення культури енергоспоживання. До важливих завдань Програми щодо зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря також можна віднести ліквідацію несанкціонованих звалищ, приведення МВВ до норм екобезпеки, зменшення обсягів видалення ПВ, збільшення лісистості та озеленення території громади. Це сприятиме зменшенню викидів звалищного газу, а отже - метану, від нестаціонарних джерел викиду, що є одним із важливих моментів Паризької кліматичної угоди.

У проєкті Програми передбачається реалізація заходів щодо підвищення рівня суспільної екологічної свідомості населення, підвищення екологічної культури та популяризація відновлювальних джерел енергії, що опосередковано сприятиме зменшенню викидів забруднюючих речовин від населення, а також заходів, пов'язаних з озелененням населених пунктів громади з метою відновлення

якості атмосферного повітря громади. Тому реалізація запланованих заходів проєкту Програми **сприятиме зменшенню викидів парникових газів у атмосферне повітря у порівнянні із існуючою ситуацією (прогноз)** та відповідає розпорядженню КМУ від 30 травня 2024 р. № 483-р «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках».

2. На території Лубенської територіальної громади протікають: р. Сула; р. Удай; р. Сліпорід; р. Сулиця; р. Солониця; а також р. Многа. Однією із головних проблем даних річок є їх захаращення. Тому у проєкті Програми передбачено заходи щодо поліпшення екологічного стану поверхневих водойм. Питання щодо водопостачання та водовідведення на території Лубенської громади відноситься до першочергових, тому у Програмі передбачено заходи щодо збільшення обсягу централізованого водопостачання та водовідведення на території громади, модернізацію мереж водопостачання, водовідведення у населених пунктах громади, модернізацію очисних споруд. **Прогнозовано, що реалізація даних заходів матиме позитивний вплив на стан водних об'єктів громади, сприятиме покращенню якості питної води для населення.**

3. Незважаючи на значні площі, зайняті чорноземами, на території громади, як і загалом у Полтавській області, мають місце процеси, що негативно позначаються на стані ґрунту та зменшують його родючість. Тому одним із важливих напрямків, зазначених у проєкті Програми, є створення умов для розвитку екологоорієнтованого аграрного бізнесу задля раціонального використання і збереження земельного фонду, підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу на засадах органічного землеробства (реалізація заходів державної підтримки), що відповідає пріоритетним напрямкам Програми розвитку та підтримки аграрного комплексу Полтавщини за пріоритетними напрямками на період до 2027 року та Програми ефективного використання земельних ресурсів Полтавщини на період 2022 – 2027 років. Також одним із важливих пріоритетів, зазначених у проєкті Програми є поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки, що включає заходи щодо охорони земель; заходи, пов'язані з озеленням території громади; підвищенням рівня екологічної свідомості населення. Важливим завданням для громади є ліквідація несанкціонованих звалищ ТПВ на території громади, а також приведення місць видалення відходів до норм екобезпеки, що сприятиме зменшенню техногенного навантаження на прилеглі земельні ресурси. **Прогнозовано, що реалізація даних заходів матиме позитивний вплив на стан земельних ресурсів громади, сприятиме відновленню родючості ґрунтів.**

4. На території Лубенської територіальної громади виникає нагальна потреба удосконалення роботи у напрямку організації вторинної переробки ТПВ.

Тому у проєкті Програми передбачено реалізацію заходів щодо *удосконалення системи управління відходами*, зокрема придбання та встановлення майданчиків для збору ТПВ, проведення санітарного очищення території Лубенської територіальної громади, забезпечення підприємств житлово-комунального господарства матеріалами, механізмами, обладнанням та спецтехнікою, організація діяльності у сфері поводження з твердими побутовими відходами у населених пунктах старостинських округі, а також заходи щодо формування екологічної свідомості населення та дбайливого ставлення до навколишнього середовища. **Прогнозовано, що все це сприятиме формуванню ефективної системи управління відходами на території Лубенської територіальної громади та зменшенню техногенного вплив відходів на довкілля.**

5. На території Лубенської територіальної громади зареєстровано 15 об'єктів ПЗФ (7 заказників, 6 пам'яток природи, 1 заповідне урочище та 1 дендрологічний парк), з них 1 — загальнодержавного значення (ландшафтний заказник «Червонобережжя»). На території Лубенської територіальної громади наявні об'єкти Смарагдової мережі - UA0000309 Sula river valley та UA0000183 Udaiskyi. У Програмі передбачені заходи щодо створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Також визначена необхідність підвищення рівня екологічної культури населення з залученням якомога більшої кількості жителів громади до різних екологічних акцій та заходів щодо збереження об'єктів екомережі, біорізноманіття тощо; відновлення екомаршрутів. **Прогнозовано, що реалізація даних заходів матиме позитивний вплив на стан природно-заповідних об'єктів, територій, об'єкти Смарагдової мережі у межах Лубенської громади.** Також у Програмі передбачено реалізацію завдання щодо збереження об'єктів історичної та культурної спадщини, зокрема заходи щодо утримання у належному стані пам'яток культурної спадщини та пам'яток архітектури, тому **реалізації Програми передбачає позитивні наслідки для розвитку історико-культурного потенціалу громади.**

6. Основними проблемними питаннями у сфері охорони використання та відтворення тваринного світу на території громади є: браконьєрство на суходолі та на воді; пошкодження місць проживання тварин, збіднення екосистем. Тому у Програмі економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік передбачені заходи, **пов'язані з озелененням території громади, відтворенням та збереженням лісів, а також підвищення рівня суспільної екологічної свідомості щодо збереження флори та фауни громади.** Також визначено завдання, пов'язані із забезпеченням громадської безпеки, зокрема заходи щодо забезпечення захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, забезпечення техногенної та пожежної безпеки.

Одним з факторів, який впливає на здоров'я та тривалість життя населення є екологічний, а саме стан повітря, води, ґрунту, особливості клімату. Всі завдання

проєкту Програми направлені на створення екологічно привабливого та комфортного середовища проживання для населення, у тому числі на підвищення рівня екологічної безпеки території, рівня суспільної екологічної свідомості, удосконалення місцевої екологічної політики, що в кінці кінців відображається на покращенні добробуту населення та як наслідок – покращення демографічної ситуації та здоров'я населення.

Таким чином, одними із найбільш актуальних невирішених питань сьогодення у Лубенській територіальній громаді є: *проблема із водопостачанням та водовідведенням* (неповне охоплення населення громади даними послугами, зношеність мереж, недостатній рівень очистки каналізаційних стоків тощо); *захащення та забруднення річок* (необхідність відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму, санітарного та екологічного стану річок); *проблема управління ПВ* (недостатній рівень технічного забезпечення даної сфери, екологічна небезпека звалища ТПВ, низький рівень утилізації ресурсоцінних фракцій тощо); *необхідність енергозаощадження, енергозаміщення*, що викликано реаліями часу; *збільшення кількості деградованих та малопродуктивних земель; антропогенний вплив на природоохоронну зону; викиди забруднюючих речовин та вплив їх на клімат, у тому числі парникових газів*. Дана Програма враховує пріоритетні екологічні проблеми Лубенської територіальній громади, та визначає першочергові напрямки їх вирішення на 2025 рік роки з урахуванням: Стратегії регіонального розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки, Стратегії розвитку Лубенської територіальній громади на 2024-2027 роки, Регіональної програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки з урахуванням регіональних пріоритетів Полтавської області на 2022-2027 роки (програма «Довкілля-2022»), Регіональної схеми формування екологічної мережі Полтавської області (затв. розпорядженням Полтавської обласної державної адміністрації від 14.02.2022 № 58). Все це актуалізує необхідність впровадження даної Програми.

3. ХАРАКТЕРИСТИКУ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Населення Лубенської територіальної громади (за даними Головного управління статистики в Полтавській області) у 2023 році складало 67483 особи. Зменшення чисельності населення відбулося за рахунок природного скорочення, показник загальної смертності склав 21,9 смертей на 1000 населення. Природній приріст населення становить мінус 1067 осіб у 2021 році.

Програма економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік визначає пріоритетні напрями розв'язання проблем економічного та соціального розвитку, а також послідовного поліпшення екологічної ситуації на території громади, створення належних умов для досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища, що сприятиме покращенню якості життя її мешканців. Завдання Програми заплановано впроваджувати виконанням переліку завдань та заходів, які покликані привести громаду до стратегічного бачення екологоорієнтованого розвитку території та забезпечити підвищення якості життя населення. Очікуваними результатами втілення заходів Програми мають стати: підвищення бізнесової та туристичної привабливості громади через поширення бренду громади серед інвесторів та туристів; підвищення рівня комфортності життєвого середовища населених пунктів громади та якості надання побутових і адміністративних послуг; зростання зайнятості та підвищення рівня доходів домогосподарств; забезпечення екологічної і громадської безпеки; поліпшення соціальної захищеності громадян.

До основних проблем Лубенської територіальної громади можна віднести проблеми якісного водопостачання та водовідведення. На даний час на території Лубенської територіальної громади із загальної кількості помешкань підключено до централізованого водопостачання 76,0 % будинків, до централізованого водовідведення – 47 %. Частина населення громади (близько 24%) використовує ґрунтові води через шахтні колодязі та неглибокі свердловини, створюються ризики виникнення екологообумовлених хвороб у населення громади, зорема обумовлене перевищеним вмістом нітритів і нітратів. Дана проблема є похідною від іншої - недостатній рівень охоплення населення послугами із водовідведення та забруднення підземних вод із вигрібних ям.

Комунальне підприємство «Лубни-водоканал» на своєму балансі має та експлуатує 3 водозабірні майданчики, 5 підвищувальних насосних станцій, 42 артезіанські свердловини, 2 каналізаційно-очисні споруди, 12 каналізаційно-насосних станцій, підприємство обслуговує 136,6 км водопровідних мереж та 57,3

км каналізації. Значна частина водопровідних мереж потребує ремонту. Тому у Програмі передбачено заходи щодо збільшення обсягу централізованого водопостачання та водовідведення на території громади, модернізацію мереж водопостачання, водовідведення у населених пунктах громади, модернізацію очисних споруд.

Актуальними питаннями для Лубенської територіальної громади є покращення якості поверхневих вод. Однією із головних проблем річок, що протікають на території громади є їх захаращення, зокрема річок Сула, Удай, Сліпорід, Сулиця, Солониця, Многа. Оцінка поточного екологічного стану поверхневих вод громади свідчить, що на водних об'єктах тривають негативні процеси. Значна територія річкового фонду замулилася, заросла болотною рослинністю та чагарниками, втратила своє природне значення, а тому об'єкти потребують регулювання та розчистки русел, відновлення водності. Особливо гостро дана проблема стосується малих рік громади та вимагає якнайшвидшого вирішення. Проблемним питанням залишається укріплення берегів річок, шляхом створення захисних лісових насаджень, а також виокремлення прибережних захисних смуг водойм. Значну частку в забрудненні поверхневих джерел громади вносить змив із урбанізованих територій. Із зливовими стічними водами до водних об'єктів надходять завислі речовини, органіка, азот, фосфорні та інші речовини. Все це потребує комплексного вирішення даних проблем.

Тому у проєкті Програми у визначено заходи щодо поліпшення екологічного стану поверхневих водойм (зокрема у межах реалізації заходів Екологічної програми Лубенської територіальної громади на 2024-2026 роки, затвердженої рішенням тридцять шостої сесії Лубенської міської ради восьмого скликання від 14.12.2023 року).

У сфері управління відходами ситуація на території Лубенської територіальної громади потребує особливої уваги. Щорічно кількість відходів, що утворюється в громаді, збільшується. Виникає нагальна потреба удосконалення роботи у напрямку організації вторинної переробки відходів. Тому у проєкті Програми передбачено реалізацію заходів щодо удосконалення системи управління відходами, зокрема придбання та встановлення майданчиків для збору ПВ, проведення санітарного очищення території Лубенської територіальної громади, забезпечення підприємств житлово-комунального господарства матеріалами, механізмами, обладнанням та спецтехнікою, організація діяльності у сфері управління побутовими відходами у населених пунктах старостинських округі.

Важливе значення має розвиток екологічної свідомості населення, екологічної освіти. Тому на території громади постійно здійснюються екологічні заходи у суспільних закладах, проводяться екологічні експедиції, випускається рекламна екологічна продукція.

Пріоритетним напрямком Програми є відновлення деградованих та

малопродуктивних земель. Незважаючи на значні площі, зайняті чорноземами та високий вміст гумусу в ґрунтах, на території громади, як і загалом у Полтавській області, мають місце процеси, що негативно позначаються на стані ґрунту та зменшують його родючість. Негативним чинником є збільшення кількості деградованих земель під впливом природних і антропогенних чинників.

Тому одним із важливих напрямків, зазначених у проєкті Програми є всебічний розвиток сільських територій, у тому числі органічного виробництва, що сприятиме зменшенню техногенного навантаження на ґрунти. Також одним із важливих завдань, зазначених у проєкті Програми, є поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки, що включає заходи щодо охорони земель; заходи, пов'язані з озеленням території громади; підвищення рівня екологічної свідомості населення.

Надзвичайно актуальним питанням для Лубенської територіальної громади є питання екологічної ситуації та забруднення навколишнього природного середовища. Вплив людини на навколишнє середовище стає все більш помітним і дослідження характеру цього впливу – головний напрям у розв'язанні проблем охорони навколишнього природного середовища. Але при цьому є деякі питання, які необхідно вирішити, щоб не допустити погіршення стану навколишнього природного середовища громади. Тому у Програмі передбачені заходи щодо створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду, облаштування рекреаційних зон на території громади, створення нових паркових зон, озеленення тощо. Також визначена необхідність підвищення рівня екологічної культури населення з залученням якомога більшої кількості жителів громади до різних екологічних акцій та заходів щодо збереження об'єктів екомережі, біорізноманіття тощо; відновлення екомаршрутів. Важливим питанням є збереження об'єктів історичної та культурної спадщини, тому у Програмі наявні заходи щодо утримання у належному стані пам'яток культурної спадщини та пам'яток архітектури.

Також реалізація завдань та заходів проєкту Програми сприятиме зменшенню викидів забруднюючих речовин та зменшенню впливу на клімат, у тому числі парникових газів. Для цього у проєкті Програми визначені завдання щодо впровадження альтернативних джерел енергії, енергозберігаючих технологій на території Лубенської територіальної громади. До важливих завдань Програми щодо зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря також можна віднести ліквідацію несанкціонованих звалищ, приведення МВВ до норм екобезпеки, зменшення обсягів видалення ПВ, збільшення лісистості та озеленення території громади. Це сприятиме зменшенню викидів звалищного газу, а отже - метану, від нестаціонарних джерел викиду, що є одним із важливих моментів Паризької кліматичної угоди.

У проєкті Програми передбачається реалізація заходів щодо підвищення рівня суспільної екологічної свідомості населення, підвищення екологічної

культури та популяризація відновлювальних джерел енергії, що опосередковано сприятиме зменшенню викидів забруднюючих речовин від населення; заходи, пов'язані з озелененням населених пунктів Лубенської територіальної громади з метою відновлення якості атмосферного повітря громади.

Проблемні питання, на вирішення яких спрямована Програма

У разі незатвердження проекту Програми економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік прогнозуємо такі негативні тенденції для довкілля громади:

- у сфері управління відходами продовжуватиметься різнобічний хаос у потугах й діях влади, бізнесу та громадських ініціатив щодо впровадження різних заходів, спрямованих на зменшення відходів у довкіллі. При чому ці заходи можуть бути концептуально взаємовиключаючими, як наприклад, сортування відходів та принцип економіки замкнутого циклу (recycling) і їх видалення. У результаті ситуація з відходами на території не зміниться, не залучаться кошти на технічне переоснащення даної сфери, збережеться існуюча ситуація щодо незадовільного стану звалищ ТПВ, що породжуватиме нові проблеми та конфлікти в суспільстві. Тому реалізація даної Програми (до пріоритетних завдань якої віднесено удосконалення системи управління відходами, придбання та встановлення майданчиків для збору ПВ, проведення санітарного очищення території Лубенської територіальної громади, забезпечення підприємств житлово-комунального господарства матеріалами, механізмами, обладнанням та спецтехнікою, організація діяльності у сфері управління побутовими відходами у населених пунктах громади, а також заходи щодо формування екологічної свідомості населення та дбайливого ставлення до навколишнього середовища) сприятиме вирішенню проблем у сфері управління відходами;

- посилення проблеми захаращення річок, зокрема річок Сула, Удай, Сліпорід, Сулиця, Солониця, Многа, адже у Програмі передбачені заходи з покращення якості поверхневих водойм, а також модернізацію очисних споруд, що дозволить зменшити скиди неочищених/ недоочищених стічних вод у поверхневі водойми;

- у сфері управління водними ресурсами й надалі будуть наявні ризики виникнення екологообумовлених хвороб у населення громади, зорема обумовлене перевищенням вмістом нітритів і нітратів у воді децентралізованих пунктів водозабору, не буде чіткого бачення та плану покращення системи водопостачання та водовідведення. Проект Програми передбачає заходи щодо збільшення обсягу централізованого водопостачання та водовідведення на території громади, модернізацію мереж водопостачання, водовідведення у населених пунктах громади, модернізацію очисних споруд, покращенню якості питної води для населення;

- у сфері енергозбереження без реалізації заходів Програми будуть відсутні проекти щодо залучення альтернативних джерел енергії, а також заходи, спрямовані на зменшення втрат теплової та електричної енергії;
- у сфері розвитку туризму, за рахунок відсутності підтримки розвитку зеленого туризму та відновлення екологічних стежок, маршрутів;
- у сфері збереження земельних ресурсів можлива значна втрата родючості ґрунтів внаслідок відсутності підтримки підприємств, які займаються органічним землеробством, вирощуванням екологічно безпечної продукції, що є основою екологічної та продовольчої безпеки громади, сталого функціонування агроecosystem;
- збільшення кількості деградованих земель під впливом природних і антропогенних чинників. Реалізація даної Програми включає заходи, пов'язані з озеленням території громади, розвитком органічного землеробства;
- у сфері розвитку об'єктів екомережі будуть нанесені втрати біорізноманіттю, адже у Програмі передбачено заходи щодо збільшення площ ПЗФ, озеленення громади, розширення рекреаційних зон, формування екологічної свідомості населення та відношення до збереження об'єктів екомережі.

Програма передбачає комплекс завдань, спрямованих на вирішення конкретних проблем охорони довкілля, які виникли в результаті техногенного втручання. Це відтворення якості ґрунтів на забруднених локальних територіях громади, зменшення ризиків виникнення екологообумовлених захворювань, покращення та підтримка якості компонентів довкілля та інформування громади. Якщо проект Програми не буде затвердженою, усі ці заходи не будуть комплексними, інтегрованими й ефективними, що спричинить реалізацію песимістичного сценарію розвитку громади відповідно Стратегії розвитку Лубенської територіальної громади на 2024-2027 роки.

3.1. SWOT- аналіз екологічної ситуації

Аналіз поточного стану навколишнього середовища, в тому числі здоров'я населення, дозволив виявити основні екологічні проблеми, що уповільнюють розвиток Лубенської територіальної громади. Для визначення найгостріших проблем та реальних можливих шляхів їх вирішення робочою групою з проведення СЕО був виконаний SWOT-аналіз екологічної ситуації та виявлення взаємозв'язків між "внутрішніми" (сильні та слабкі сторони) та "зовнішніми" (можливості та загрози) факторами, що мають стратегічне значення для громади (табл. 9).

Таблиця 9 - SWOT-аналіз взаємозв'язків між "внутрішніми" (сильні та слабкі сторони) та "зовнішніми" (можливості та загрози) факторами, що мають стратегічне значення для Лубенської територіальної громади

Сильні сторони				Слабкі сторони			
Зручне	географічне	розташування	та	Обмеженість	фінансових	коштів	на

розвинене транспортно-логістичне сполучення.	забезпечення екологічної безпеки і створення відповідної інфраструктури.
Значний розвиток агропромислового комплексу, що надає фінансові прибутки. Наявність високопродуктивних земельних ресурсів.	Висока розореність сільськогосподарських угідь, наявність деградованих, ерозійно небезпечних угідь.
Багатогалузевий господарський комплекс. Наявність сучасних технологій у різних галузях промисловості та в сільському господарстві, а також підприємств, які реалізують свою продукцію як в Україні, так і її межами, таким чином популяризуючи та створюючи позитивний імідж громади.	Забруднення поверхневих і підземних вод, захаращеність малих річок, наявність техногенно забруднених територій (несанкціонованих звалищ ПВ, а також внаслідок воєнних дій), викиди парникових газів.
Наявність об'єктів ПЗФ, природно-рекреаційного потенціалу, водних ресурсів, лісових масивів.	Наявність об'єктів забруднення довкілля (у т.ч. викиди пром підприємств, автотранспорту, як наслідків - парникових газів).
Наявність покладів розвіданих корисних копалин місцевого значення	Наявність орних земель в складі водоохоронних зон, ерозійно небезпечних та інших не придатних для розорювання угідь.
	Недостатній рівень озеленення населених пунктів громади.
	Можливі ерозійні процеси, обумовлені розореністю території.
Наявність потенційно вільних територій для розвитку рекреації, об'єктів туризму. Наявність вільних земельних ділянок для розвитку бізнесу	Обмеженість об'єктів туристичної інфраструктури; низький рівень розвитку зеленого туризму.
	Недостатній захист рідких видів флори та фауни.
Наявність екологічних програм та проєктів громади, у тому числі направлених на формування екологічної свідомості населення.	Недостатній рівень забезпеченості населених пунктів громади централізованим водопостачанням та водовідведенням, та часткова не відповідність децентралізованих джерел питного водопостачання санітарним нормам. Недоочистка каналізаційних стічних вод, що скидаються у поверхневі водойми.
	Виникнення екологообумовлених захворювань, зокрема через наявність техногенно забруднених територій та забруднення питної води.
	Недостатній рівень екологічної свідомості населення, зокрема у питаннях мінімізації забруднення довкілля, а також можливості отримання прибутку від вторинних ресурсів та альтернативних джерел енергії. Недостатній рівень залучення у господарський обіг біоенергетичного потенціалу громади. Недостатне

	<p>усвідомлення населенням важливості охорони навколишнього природного середовища, збереження та відновлення природних екологічних систем.</p> <p>Наявність звалищ ТПВ, що створюють екологічні та санітарно-гігієнічні загрози населенню, яке проживає поряд. Недостатній рівень роздільного збору ПВ.</p>
Можливості	Загрози
Модернізація виробничих потужностей промислових підприємств, встановлення новітніх технологій очистки шкідливих викидів від промислових підприємств, екологізація підприємств відповідно міжнародних стандартів.	Недостатній рівень стимулювання підприємств впроваджувати екологоорієнтовані заходи. Складна демографічна ситуація. Зростання рівня захворюваності у населення внаслідок забруднення довкілля. Низький рівень екологічної свідомості населення.
Розвиток органічного землеробства, проведення заходів, спрямованих на охорону земель, збереження і відтворення родючості ґрунтів.	Висока розораність сільськогосподарських угідь, що призводить до деградації земель та створює загрозу екологічній та продовольчій безпеці громади.
Забезпечення населення громади питною водою нормативної якості в достатній кількості.	Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин (неочищеними / недоочищеними) промислових підприємств та підприємств житлово-комунального господарства. Наявність у джерелах децентралізованого водопостачання півдищеного вмісту нітритів і нітратів, бактеріологічного забруднення.
Проведення робіт із розчистки і регулювання русел річок.	Замулення річок, ставків, що призводить до підняття рівня ґрунтових вод та як наслідок - матеріальних збитків, виникнення соціальної напруги у місцях проживання людей, де мають місце падіння рівня ґрунтових вод, що пов'язано із порушеним балансовим використанням поверхневих вод.
Впровадження регіонального / місцевого Плану управління відходами.	Недостатнє охоплення території громади послугами з вивезення ПВ. Наявність недостатньо ефективної системи управління відходами, накопичення великої їх кількості у місцях видалення відходів.
Оновлення рухомого складу всіх видів транспорту (модернізації об'єктів міського транспорту, оновлення рухомого складу громадського транспорту), зменшення викидів парникових газів.	Значні обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від неорганізованих джерел, які сприяють загазованості житлових районів у населених пунктах громади. Збільшення викидів парникових газів, що створює загрози клімату.
Використання альтернативних джерел	Енергетична загроза від недостатньої

енергії. Збільшення частки використання енергії, що виробляється з відновлювальних джерел та інших альтернативних видів палива.	кількості енергетичних ресурсів та їх високої ціни. Недостатній рівень розвитку організаційно-економічного забезпечення системи використання альтернативних джерел енергії (зелених тарифів тощо). Зростання кількості аварійних ситуацій через значний ступінь зносу основних засобів об'єктів інфраструктури у галузі житлово-комунального господарства, у першу чергу систем теплопостачання, водопостачання і водовідведення.
Забезпечення належного рівня готовності органів управління цивільного захисту та підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на ліквідацію можливих наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.	Загрози надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру внаслідок воєнних дій.
	Наслідки буреломи, сніголомів, вітровалів.
	Лісові та степові пожежі та їх наслідки.
Зростання популярності сільського зеленого туризму, об'єктів культурної і архітектурної спадщини серед населення України та іноземних туристів.	Недостатній захист рідких видів флори та фауни, низький рівень лісистості території. Низький рівень обізнаності населення щодо цінності територій і об'єктів природно-заповідного фонду та стану довкілля.
Реалізація та фінансування заходів і проєктів державних цільових та бюджетних програм, таких як Національні програми «Плану відновлення України», «Питна вода України», «Розвиток автомобільних доріг України» тощо.	Відсутність механізмів економічного стимулювання для створення нових об'єктів природно-заповідного фонду.
	Зростання рівня захворюваності у населення внаслідок забруднення довкілля. Особлива загроза - виникнення екологообумовлених захворювань в зоні впливу техногенно забруднених територій.
Розвиток ринку вторинної переробки відходів. Можливості отримання додаткового прибутку від використання відходів як вторинних ресурсів.	Забруднення довкілля викидами та скидами санкціонованих та несанкціонованих звалищ ТПВ, на яких відсутня система захисту довкілля від забруднення, виникнення екологічних ризиків здоров'ю населення, що проживає поруч.
Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями	

На основі здійсненого аналізу поточного стану довкілля Лубенської територіальної громади, у тому числі здоров'я населення (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси, ґрунти, кліматичні фактори, рівня забруднення довкілля та здоров'я населення) та SWOT-аналізу **сукупний вплив від реалізації проєкту Програми є екологічно допустимим та обґрунтованим.**

Реалізація пріоритетних напрямків Програми буде спрямована на покращення екологічних характеристик якості довкілля та передбачає впровадження заходів щодо створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду, удосконалення системи поводження з твердими побутовими

відходами, розвитку альтернативної енергетики, раціонального використання водних ресурсів, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, озеленення території громади, формування екологічної свідомості населення тощо та буде мати позитивний вплив на стан довкілля.

3.2. Аналіз стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу

Забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств і автотранспорту

Лубенська територіальна громада має розвинений агропромисловий потенціал, а також багатогалузевий господарський комплекс, що зумовлює техногенне навантаження на навколишнє середовище. На території громади розташовані автозаправні та газозаправні станції, що в своїй роботі продукують викиди в повітря шкідливих речовин. Основними проблемами забруднення атмосферного повітря громади продовжують залишатися: низька енергоефективність, енергозбереження та енергозаміщення на промислових підприємствах та об'єктах комунальної інфраструктури; великі обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від неорганізованих джерел, які сприяють значній загазованості житлових районів (у тому числі від автотранспорту).

Зміни, які чинять шкідливі впливи на атмосферне повітря у результаті прийняття Програми не відбудуться. При цьому реалізація таких заходів, як впровадження енергоефективних установок, альтернативних джерел енергії, заходи з озеленення населених пунктів громади, екологічне виховання населення, підвищення екологічної культури та популяризація відновлювальних джерел енергії, ліквідація несанкціонованих звалищ сприятиме зменшенню техногенного навантаження на атмосферне повітря.

Порушенням гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок

На річках, що протікають на території громади (Сула, Удай, Сліпорід, Сулиця, Солониця, Многа) спостерігається замуленість, поширення болотної рослинності, втрата дренажної спроможності, що призводить до заболоченості та підтоплення заплавлених земель. Потребують розчистки деякі ділянки річок Сули, Удай та ін. малих річок. Це сприятиме розвитку зеленого туризму, а також збереженню флори і фауни річкових екосистем. Проблемним питанням залишається укріплення берегів річок, шляхом створення захисних лісових насаджень, а також виокремлення прибережних захисних смуг водоєм. Також спостерігається збідніння та зміна видового складу берегової та водної флори і фауни.

Зміни, які чинять шкідливі впливи на водне середовище у результаті прийняття Програми не відбудуться. При цьому реалізація таких заходів, як розвиток водопровідно-каналізаційного господарства (зменшення неочищених та

недоочищених скидів стічних вод у поверхневі водойми), розчистка річок сприятиме покращенню стану поверхневих водних об'єктів громади.

Забруднення водних об'єктів стічними водами. Недостатній рівень забезпеченості населених пунктів громади централізованим водопостачанням та не відповідність джерел децентралізованого водопостачання санітарним нормам

Значну частку в забруднення поверхневих джерел громади вносить змив із урбанізованих територій. Через велику кількість несанкціонованих скидів забруднених вод, порушення водоохоронних заходів тощо, спостерігається високий рівень забруднення поверхневих вод біогенними речовинами.

Майже усі втрати, які мають місце у комунальному і побутовому водопостачанні та водовідведенні, через зношеність та незадовільний стан водопровідних мереж. Тому у Програмі передбачено заходи щодо модернізації системи централізованого водопостачання та водовідведення на території громади, реконструкцію очисних споруд.

Забрудненням підземних водоносних горизонтів

Забруднення підземних вод поступово відбувається у різних місцях по всій Полтавській області. На території Лубенської територіальної громади через вплив місць видалення відходів, а також скиди неочищених та недоочищених стічних вод у поверхневі об'єкти забруднення підземних вод можливе через 50-300 років. Все це потребує комплексного вирішення екологічних проблем громади.

Незадовільний стан ґрунтів. Деградація земель та опустелювання

Розораність земель на території Лубенської територіальної громади складає близько 75% від загальної площі земель сільськогосподарського призначення. Негативним чинником є збільшення кількості деградованих земель під впливом природних і антропогенних чинників. Надмірне навантаження на земельні угіддя спричинило активізацію розвитку негативних процесів, серед яких особливої сили набули ерозійні. До такого стану призвело нехтування питаннями екологічної придатності земель для використання певних сільськогосподарських культур, зокрема необґрунтоване збільшення площ просапних культур.

Тому одним із важливих напрямків, зазначених у проєкті Програми є всебічний розвиток сільських територій, у тому числі органічного виробництва, що сприятиме зменшенню техногенного навантаження на ґрунти. Зокрема одним із головних завдань Програми є стимулювання підприємницької діяльності в громаді, у тому числі екобізнесу, що передбачає створення умов для розвитку аграрного бізнесу задля раціонального використання і збереження земельного фонду. Також проєкт Програми передбачає реалізацію наступних заходів: озеленення території громади; ліквідація несанкціонованих звалищ ТПВ, що сприятиме зменшенню техногенного навантаження на прилеглі земельні ресурси.

З метою зменшення виснаження орних земель та збереження родючого шару ґрунту, сільськогосподарським підприємствам необхідно ретельно

дотримуватися сівозмін під час вирощування сільськогосподарських культур (особливо стосується соняшнику, кукурудзи, рапсу, тощо). Тому у Програмі до пріоритних напрямків розвитку громади віднесено екологічне виховання населення, підвищення екологічної культури в закладах освіти громади, у тому числі у питаннях щодо формування екологічно стабільних агроєкосистем.

Проблеми природно-заповідного фонду та біорізноманіття

Основною загрозою для біологічного та ландшафтного біорізноманіття є антропогенна діяльність. До скорочення ареалів існування різних видів флори і фауни призводить знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин, їх фрагментації та деградації (включаючи забруднення) у глобальній зміні клімату, екологічно незбалансованій експлуатації, поширенні чужерідних видів, розповсюдженні хвороб та шкідників.

На території Лубенської територіальної громади зареєстровано 15 об'єктів ПЗФ (7 заказників, 6 пам'яток природи, 1 заповідне урочище та 1 дендрологічний парк). Також на території Лубенської територіальної громади наявні об'єкти Смарагдової мережі - UA0000309 Sula river valley та UA0000183 Udaiskyi. У Програмі передбачені заходи щодо створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Важливим питанням є підвищення рівня екологічної культури населення з залученням якомога більшої кількості жителів громади до різних екологічних акцій та заходів щодо збереження об'єктів екомережі, біорізноманіття тощо. Проект Програми опосередковано сприятиме збереженню біорізноманіттю внаслідок збереження цінних природних територій та об'єктів, озеленення території, розвитку зеленого туризму, збільшення лісистості, створення нових паркових зон тощо.

Управління промисловими та побутовими відходами.

Відходи є одним з найбільш вагомих факторів забруднення навколишнього середовища і негативного впливу на всі компоненти довкілля та здоров'я людей. Особливо гостро на території громади залишається проблема екологічно безпечного збирання, видалення побутових відходів, а також їх утилізації. Відсутність підприємств із переробки та утилізації промислових і твердих побутових відходів, невідповідність звалищ ТПВ екологічним нормам, наявність несанкціонованих звалищ відходів, низький обсяг збору та утилізації ресурсоцінних фракцій обумовлюють значні екологічні проблеми у даній сфері. Тому проєкт Програми направлений на впровадження сучасних підходів та технологій в сфері управління відходами, зменшення негативного впливу побутових відходів на довкілля і здоров'я населення, запровадження стандартів ЄС щодо впровадження роздільного збору ПВ та сприяння у впровадженні екологічної культури громадянського суспільства. Зокрема, передбачені заходи щодо: удосконалення системи управління відходами, придбання та встановлення майданчиків для збору ПВ, проведення санітарного очищення території Лубенської територіальної громади, забезпечення підприємств житлово-

комунального господарства матеріалами, механізмами, обладнанням та спецтехнікою, організація діяльності у сфері поводження з твердими побутовими відходами у населених пунктах старостинських округів, а також заходи щодо формування екологічної свідомості населення та дбайливого ставлення до навколишнього середовища. Все це позитивно вплине на екологічний стан Лубенської територіальної громади.

Результати оцінки ймовірного впливу від прийняття документу державного планування на довкілля Лубенської територіальної громади наведені у табл. 10.

Таблиця 10 - Оцінка ймовірного впливу від прийняття документу державного планування на довкілля

Чи може реалізація ДДП спричинити:	Вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
<i>Атмосферне повітря</i>				
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			+	Зменшення викидів від спалювання за рахунок розвитку системи використання альтернативних джерел енергії, енергозбереження
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?			+	
Погіршення якості атмосферного повітря?			+	Озеленення території громади, збільшення паркових зон сприятиме очищенню атмосферного повітря від викидів автотранспорту, підприємств
Появу джерел неприємних запахів?			+	
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			+	
<i>Водне середовище</i>				
Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			+	Зменшення забруднень внаслідок ліквідації несанкціонованих звалищ ТПВ та зменшення видалення відходів
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			+	Передбачається модернізація систем водопостачання та водовідведення, очисних споруд
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			+	
Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			+	
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			+	
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			+	
Забруднення підземних водоносних горизонтів?			+	
<i>Відходи</i>				
Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів?			+	Пріоритетним напрямком Програми є вирішення проблем у сфері управління відходами, стимулювання роздільного

				збору ПВ, що сприятиме зменшенню обсягів відходів
Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			+	
Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?			+	Ліквідація несанкціонованих звалищ ТПВ, приведення МВВ до норм екобезпеки, сприятиме зменшенню наявності техногенно забруднених територій у громаді
Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			+	
<i>Земельні ресурси</i>				
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?			+	Підтримка органічного землеробства сприятиме формуванню сталих агроecosystem
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			+	
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			+	
Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			+	
<i>Біорізноманіття</i>				
Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			+	
Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			+	У Програмі визначена необхідність контролю за господарською діяльністю підприємств, які можуть здійснювати негативний вплив на об'єкти ПЗФ (під час будівництва необхідним є проходження процедури ОВД, постмоніторингу)
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			+	
Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			+	У Програмі передбачені заходи щодо підтримки об'єктів історико-культурної спадщини.
<i>Населення та інфраструктура</i>				
Вплив на стан забезпечення робочими місцями населення?	+			Передбачається збільшення робочих місць за рахунок соціально-економічного розвитку громади
Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			+	Розвиток транспортної мережі відповідно державних програм, зокрема «Розвиток автомобільних доріг України»
Вплив на фінансово-економічне забезпечення району?	+			Позитивний за рахунок розвитку зеленого туризму, різних секторів економіки, у тому числі і екологоорієнтованих (утилізація відходів, використання відновлювальних джерел тощо).
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			+	Опосередкованим результатом реалізації заходів Програми є зменшення екологообумовлених захворювань населення громади

<i>Екологічне управління та моніторинг</i>				
Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			+	
Погіршення екологічного моніторингу?			+	
Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			+	Забезпечення належного рівня готовності органів управління цивільного захисту та підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на ліквідацію можливих наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			+	
<i>Інше</i>				
Підвищення рівня використання будь-якого виду вторинних ресурсів?	+			Передбачено підтримку системи роздільного збору ПВ
Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			+	

На основі здійсненого аналізу поточного стану довкілля Лубенської територіальної громади, у тому числі здоров'я населення (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси, ґрунти, кліматичні фактори, рівня забруднення довкілля та здоров'я населення) та SWOT-аналізу сукупний вплив від реалізації Програми є екологічно допустимим.

Реалізація Програми буде спрямована на досягнення екологічних цілей розвитку Лубенської територіальної громади та передбачає реалізацію заходів щодо створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду, покращення енергопостачання та розвиток альтернативної енергетики, енергозаміщення, створення ефективної системи поводження з відходами, раціонального використання водних ресурсів, відновлення і підтримання природного стану поверхневих водойм, відновлення деградованих та малопродуктивних земель, зменшення антропогенного впливу на природоохоронну зону, розширення рекреаційних територій і зеленого туризму та буде мати допустимий вплив на стан довкілля.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Найгострішими екологічними проблемами Лубенської територіальної громади є: недостатній рівень централізованого водозабезпечення та водовідведення в населених пунктах громади, низький рівень вторинної переробки відходів, захаращення річок та забруднення поверхневих водойм, наявність забруднень у децентралізованих джерелах водопостачання, локальні забруднення від звалищ ТПВ, розореність території, наявність деградованих та малопродуктивних земель тощо. Узагальнена характеристика екологічних проблем на території Лубенської територіальної громади наведена в таблиці 11.

Таблиця 11 - Узагальнена характеристика екологічних проблем на території Лубенської територіальної громади

№	Проблема
1	Недостатній рівень забезпеченості населених пунктів громади централізованим водопостачанням та не відповідність джерел децентралізованого водопостачання санітарним нормам. Відсутня система збору поверхневих талих та дощових вод, а також недостатній рівень очистки стічних вод. Все це спричиняє забруднення підземних і поверхневих вод, та як результат створює ризики виникнення екологічно обумовлених захворювань від забруднених джерел водопостачання.
2	Управління промисловими та побутовими відходами. Невідлажена система роздільного збору ПВ. Наявність несанкціонованих звалищ ТПВ. Недостатній рівень утилізації вторсировини. Відсутня комплексна система управління сферою поводження з відходами у громаді, як і загалом у регіоні. Місця видалення відходів забруднюють прилеглі території, створюючи екологічні ризики виникнення екологообумовлених захворювань, загрози екологічної, продовольчої безпеки громади.
3	Забруднення поверхневих вод. Через недостатній рівень очистки стічних вод, хімізацію аграрного сектору, спостерігається високий рівень вмісту біогенних речовин у поверхневих водах, інтенсифікується процес евтрофікації водойм. Оцінка поточного екологічного стану водних джерел громади свідчить, що на водних об'єктах тривають негативні процеси. Значна територія річкового фонду замулилася, заросла болотною рослинністю та чагарниками, втратила своє природне значення, а тому об'єкти потребують регулювання та розчистки русел, відновлення водності. Особливо гостро дана проблема стосується малих рік громади та вимагає якнайшвидшого вирішення.
4	Низький рівень використання альтернативних джерел енергії, зокрема біоенергетичного потенціалу громади.
5	Неефективне використання земельних ресурсів. Надмірне використання хімічних засобів захисту рослин при вирощуванні с/г продукції, відсутність сівозмін тощо призводять до деградації ґрунтів. Розораність земель на території Лубенської

	територіальної громади складає близько 75% від загальної площі земель сільськогосподарського призначення. Негативним чинником є збільшення кількості деградованих земель під впливом природних і антропогенних чинників. Наявні техногенно забруднені землі (у тому числі внаслідок техногенного впливу звалищ ТПВ).
6	Недостатній рівень готовності органів управління цивільного захисту та підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на ліквідацію можливих наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.
7	Відсутність приросту чисельності населення, у тому числі за рахунок екологообумовлених захворювань. Низький рівень контролю якості харчових продуктів, питної води.
8	Проблеми природно-заповідного фонду та біорізноманіття. Скорочення ареалів існування різних видів флори і фауни внаслідок знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин, їх фрагментації та деградації (включаючи забруднення) у глобальній зміні клімату, екологічно незбалансованої експлуатації, поширення чужерідних видів, розповсюдження хвороб та шкідників.
9	Низький рівень екологічної культури (екологічних знань) у представників бізнесу та населення. Недостатній рівень екологічної свідомості населення, зокрема у питаннях мінімізації забруднення довкілля, а також можливості отримання прибутку від вторинних та альтернативних джерел енергії. Недостатньо відлажена система екомоніторингу та екоконтролю.
10	Забруднення атмосферного повітря ґрунти викидами автотранспорту, промислових підприємств, звалищами ТПВ (у т.ч. парниковими газами).
11	Недостатній рівень лісистості. Необхідність озеленення, збільшення біорізноманіття. Низький рівень зеленого туризму.
12	Ризики забрудненням підземних водоносних горизонтів.
13	Низький рівень впровадження енергоефективних технологій, замкнених циклів виробництва, установок для утилізації вторсировини.

Прийняття даного документу державного планування не впливатиме негативно на екологічну ситуацію Лубенської територіальної громади та не посилюватиме вже наявні екологічні проблеми даної території, як і Полтавської області загалом, а навпаки, сприятиме їх вирішенню.

Території з природоохоронним статусом.

На території Лубенської територіальної громади зареєстровано 15 об'єктів ПЗФ (7 заказників, 6 пам'яток природи, 1 заповідне урочище та 1 дендрологічний парк), з них 1 — загальнодержавного значення (ландшафтний заказник «Червонобережжя»). На території Лубенської територіальної громади наявні об'єкти Смарагдової мережі - UA0000309 Sula river valley та UA0000183 Udaiskyi. Тому важливим завданням у проєкті Програми є створення та розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду, формування екологічної свідомості населення щодо збереження об'єктів ПЗФ та екомережі, біорізноманіття з метою унеможливлення негативного впливу населення громади на дані об'єкти. Також проєкт Програми опосередковано сприятиме збереженню

біорізноманіттю внаслідок озеленення території, розвитку зеленого туризму, збільшення паркових зон на території громади, збільшення лісистості тощо.

Отже, пріоритетними заходами проекту Програми є: удосконалення сфери управління ПВ та зменшення негативного впливу відходів на довкілля і здоров'я населення; проведення екологічно просвітницьких заходів на території громади; сприяння залученню альтернативних джерел палива, енергоефективності та енергоощадливості; відновлення і підтримання природного стану річок; збільшення рівня централізованого водозабезпечення та водовідведення, підвищення рівня екобезпеки даних послуг; сприяння розвитку органічного землеробства, зеленого туризму; збереження цінних природних територій та об'єктів; удосконалення місцевої екологічної політики, дотримання норм Законів України.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Проектні рішення ДДП розроблено згідно Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», а саме: Статті 3 «Основні принципи охорони навколишнього природного середовища».

Відповідно до нормативно-правової бази України було прийнято ряд зобов'язань при підготовці документу державного планування:

1) пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;

2) виконання ряду заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

3) заплановані заходи не передбачають вилучення будь-якого невідновного ресурсу;

4) спрямування на збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;

5) узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища в рамках проведення процедури Стратегічної екологічної оцінки проекту Програми було обґрунтовано;

6) забезпечення загальної доступності матеріалів Програми та самого звіту СЕО відповідно до вимог Закону України "Про доступ до публічної інформації" шляхом внесення Заяви та самого Звіту до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки для проведення консультацій з органами, зазначеними у статті 8 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», а також оприлюднення її в порядку, передбаченому частиною четвертою цієї статті, з метою одержання та врахування пропозицій і зауважень громадськості. Замовник повідомляє громадськість про оприлюднення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та проекту документа державного планування у порядку, передбаченому частиною четвертою статті 12 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», та забезпечує вільний доступ громадськості до таких документів протягом усього строку громадського обговорення, визначеного частиною п'ятою цієї статті. Повідомлення про оприлюднення проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку розміщується

на офіційному веб-сайті замовника, а у сільських населених пунктах - також не менш як у трьох публічних місцях (на дошках оголошень органів місцевого самоврядування, об'єктів соціально-культурного призначення, на стаціонарно обладнаних зупинках маршрутних транспортних засобів, у місцях, визначених та обладнаних органами місцевого самоврядування, та в інших місцях масового перебування населення), та вноситься ним до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки;

7) у звіті СЕО надання інформації щодо обґрунтованого нормування впливу планової діяльності на навколишнє природне середовище;

8) компенсація шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

8) оцінка ступеню антропогенної змінності територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну ситуацію;

9) поєднання заходів стимулювання і відповідальності у питаннях охорони навколишнього природного середовища;

10) використання отриманих висновків моніторингу та комплексу охоронних заходів об'єкту для виконання можливостей факторів позитивного впливу на охорону довкілля;

11) дотримання вимог Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», зокрема у ст. 19 визначена компетенція виконавчих органів міських, селищних, сільських рад у сфері охорони навколишнього природного середовища. Виконавчі органи міських, селищних, сільських рад у галузі охорони навколишнього природного середовища в межах своєї компетенції: а) здійснюють реалізацію рішень відповідних рад; б) координують діяльність підприємств, установ та організацій, розташованих на території відповідного міста, громади, незалежно від форм власності та підпорядкування; в) організують розробку місцевих екологічних програм; д) затверджують за поданням обласних державних адміністрацій з питань охорони навколишнього природного середовища для підприємств, установ та організацій ліміти використання природних ресурсів, за винятком ресурсів загальнодержавного значення, ліміти скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, за винятком скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення або навколишнього природного середовища за межами відповідно села, селища, міста; е) організують управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення на своїй території; є) формують і використовують місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища у складі місцевих бюджетів; ж) погоджують поточні та перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів; з) забезпечують систематичне та оперативне інформування населення, підприємств, установ, організацій та громадян про стан навколишнього природного

середовища, захворюваності населення; и) організують екологічну освіту та екологічне виховання громадян; і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення. Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад можуть здійснювати й інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697-VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 214/95-ВР від 06.06.95 р.) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Законом України від 07 лютого 2017 року № 1830-VIII "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування" внесено зміни до Водного кодексу України, згідно з якими дозволи на спеціальне водокористування видаються територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства.

На сьогодні обов'язки щодо видачі дозволів на спеціальне водокористування покладені на територіальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства у Полтавській області, також правові підстави щодо обмеження водокористування належать Регіональному офісу водних ресурсів у Полтавській області. Оформлення та затвердження дозволів на спеціальне водокористування

має здійснюватися у відповідності до вимог чинного законодавства України та затверджених нормативно – правових актів.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування»;

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується»;

- Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;

- Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами»;

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів».

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря визначаються в Законі України «Про охорону атмосферного повітря» (2707-ХІІ від 16.10.92). Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично-допустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря»;

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами»;

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок здійснення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря», а також посібник з інвентаризації джерел викидів в атмосферне повітря, максимальні допустимі концентрації та «можливі рівні безпечного ефекту» для забруднюючих речовин в атмосферному повітрі для заселених територій.

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами» та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами.

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність»

(№ 1560-ХІІ від 18.09.1991 р.) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059-VIII від 23.05.2017 р.).

При проведенні СЕО проєкту Програми розглядалися можливі шляхи вирішення екологічних проблем громади, що забезпечать досягнення цілей державної екологічної політики. Цілі (завдання) Програми кореспондуються із стратегічними цілями з охорони довкілля та охорони здоров'я населення, визначені у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 р., Національним планом управління відходами до 2030 року, затвердженому Розпорядженням Кабінету Міністрів України №117-р від 20.02.2019 р., Паризькою угодою, ратифікованою Законом України №1469 від 14.07.2016 р. та іншими нормативно-правовими актами.

Відповідно Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» при реалізації Програми передбачається обов'язкова процедура ОВД для проєктів, планова діяльність яких підпадає під п.2 і п.3. ст.3 даного Закону.

Таблиця 12 - Екологічні проблеми Лубенської територіальної громади та можливі шляхи їх вирішення

<i>Екологічні проблеми</i>	<i>Цілі екологічної політики</i>	<i>Шляхи вирішення</i>
Забруднення атмосферного повітря	чисте атмосферне повітря	реалізація заходів щодо: енергозбереження, зменшення втрат теплової енергії при її транспортуванні до споживачів; зменшення витрат енергетичних ресурсів; розвитку альтернативної та відновлювальної енергетики; озеленення населених пунктів громади з метою відновлення якості повітря громади; екологічного виховання населення, підвищення екологічної культури та популяризація відновлювальних джерел енергії опосередковано сприятимуть зменшенню викидів забруднюючих речовин від населення.
Забруднення, захаращення поверхневих вод	якісні водні ресурси	передбачається: реконструкція та ремонт існуючих мереж водопостачання та водовідведення; модернізація очисних споруд; відновлення і підтримання природного стану річок; підвищення екологічної культури і управління.
Накопичення твердих побутових	запровадження системи	передбачається: удосконалення системи поводження з відходами; придбання та встановлення майданчиків

та промислових відходів	управління відходами	для збору ТПВ; проведення санітарного очищення території Лубенської територіальної громади; забезпечення підприємств житлово-комунального господарства матеріалами, механізмами, обладнанням та спецтехнікою; організація діяльності у сфері управління побутовими відходами у населених пунктах старостинських округів; а також заходи щодо формування екологічної свідомості населення та дбайливого ставлення до навколишнього середовища. підвищення обізнаності мешканців громади щодо належного управління відходами.
Забруднення ґрунтів	невиснажені родючі ґрунти, зменшення деградації ґрунтів, зменшення площ техногенно забруднених територій	стале, невиснажливе використання земельних ресурсів територіальної громади, зменшення площ техногенно забруднених територій, екологізація землеробства, підвищення екологічної культури і управління.
Зменшення біологічного та ландшафтного різноманіття	відновлене біологічне та ландшафтне різноманіття	передбачені заходи щодо створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду; збереження цінних природних територій та об'єктів; створення нових/відновлення існуючих туристичних об'єктів та рекреаційних зон; покращення туристичної привабливості громади, створення та відновлення екостежок, екомаршрутів; розвиток зеленого туризму; озеленення громади; підвищення рівня екологічної культури населення з залученням якомога більшої кількості жителів громади до різних екологічних акцій та заходів щодо збереження об'єктів екомережі, біорізноманіття.
Зменшення площі зелених насаджень	озеленення території, відновлення лісів	озеленення та збільшення рекреаційних територій населених пунктів Лубенської територіальної громади; відтворення лісів, підвищення рівня екологічної культури і екологічного управління.
Ризики виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру	запроваджена система попередження надзвичайних ситуацій	попередження надзвичайних ситуацій; ознайомлення населення з можливими ризиками виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру; підвищення екологічної культури і управління.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3- 5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Згідно «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296, наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, надр, клімату, повітря, води, ландшафту, природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Вторинні наслідки – вигоди, які полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття.

Кумулятивні наслідки – нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компонента.

Підсумки по визначених ключових наслідках для довкілля та заходам по їх пом'якшенню, визначені експертною групою при проведенні Стратегічної екологічної оцінки проєкту Програми розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік, приведені в таблиці 13.

Таблиця 13 - Підсумки по визначеним ключовим негативним (тимчасовим) наслідкам та заходам по їх пом'якшенню

Сфера охорони довкілля	Питання	Завдання / можливий потенційний вплив	Заходи по скороченню негативного впливу
Стан атмосферного повітря	1. Викиди забруднюючих речовин від стаціонарних джерел	Заходи Програми (реалізація планової діяльності, що підлягає ОВД), будуть проходити процедуру оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства України.	Проєктом Програми передбачається: 1. зниження викидів від звалищ ТПВ за рахунок ліквідації несанкціонованих звалищ, зменшення видалення відходів та залучення коштів на розвиток ринку вторсировини; 2. підвищення енергоефективності громадських будівель, заходи з енергозбереження (відповідно імплементація Директиви ЄС про енергоефективність в Україні); 3. використання альтернативних джерел енергії; 4. заходи з озеленення населених пунктів громади з метою покращення стану атмосферного повітря громади; 5. забезпечення заходів щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, забезпечення техногенної та пожежної безпеки; 7. екологічне виховання населення, підвищення екологічної культури та популяризація відновлювальних джерел енергії опосередковано сприятиме зменшенню викидів забруднюючих речовин від населення.
	2. Викиди забруднюючих речовин від автотранспорту	Проєкт ДДП передбачає реалізацію основних завдань, спрямованих на зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних і нестаціонарних джерел, поліпшення якості атмосферного повітря, зокрема у рамках: підтримки екологієорієнтованого бізнесу; підтримки зеленого туризму; озеленення території; зменшення викидів від джерел спалювання за рахунок заходів енергоощадливості та енергоефективності, використання більш екологічних видів палива (зокрема альтернативних джерел); зменшення техногенного навантаження у зоні впливу забруднених територій звалищами ТПВ.	

Стан поверхневих водних ресурсів	<p>Забруднення поверхневих водних ресурсів. Потенційними джерелами забруднення є:</p> <p>1. скиди каналізаційних стічних вод. Особливу небезпеку створюють скинуті недоочищені / неочищені стоки;</p>	<p>Проект Програми передбачає реалізацію основних завдань, спрямованих на: модернізацію водопостачання та водовідведення на території громади, зменшення обсягів скиду недоочищених стічних вод, а також передбачено капітальний ремонт водопроводів. Без реалізації даних завдань проекту ДДП продовжуватиметься існуюча ситуація щодо надходження: хімічного (нітрати, нітроти, азот амонійний, фосфати, СПАР, ХСК, БСК₅, зважені речовини, нафтопродукти) та бактеріального забруднення до поверхневих вод. Основна проблема існуючої ситуації - евтрофікація водоймищ, як наслідок гине біота водоймищ, втрачається здатність до самоочищення; посилюються ризики здоров'ю населення від споживання риби, рекреації (купання) тощо.</p>	<p>У проекті Програми враховані завдання щодо збільшення чисельності населення, охопленим централізованим водопостачанням на території громади, реконструкція та ремонт водопроводів; технічне переоснащення об'єктів водопостачання, модернізація очисних споруд тощо.</p>
	<p>2. скиди дощових і талих вод;</p>		
	<p>3. потрапляння біогенних речовин та забруднюючих речовин внаслідок хімізації аграрного виробництва;</p>	<p>У проекті передбачено необхідність розвитку органічного землеробства та зменшення хімізації аграрного сектору. При збереженні існуючої ситуації в аграрній сфері продовжуватиметься забруднення поверхневих і підземних вод, зокрема біогенними речовинами, продуктами розпаду засобів хімізації захисту рослин.</p>	<p>Заходи в проекті ДДП визначено з урахуванням Програми розвитку та підтримки аграрного комплексу Полтавщини за пріоритетними напрямками на період до 2027 року та Програми ефективного використання земельних ресурсів Полтавщини на період 2022 – 2027 років. Першочергово це екологічне виховання населення, підвищення екологічної культури в закладах освіти громади, у тому числі у</p>

			питаннях щодо формування екологічно стабільних агроєкосистем, а також удосконалення місцевої екологічної політики.
	4. скинуті недоочищені / неочищені промислові стічні води; надходження забруднень із локальних джерел звалищ ТПВ);	У проєкті Програми передбачено необхідність екологізації промисловості, розвитку екобізнесу, зеленого туризму. При збереженні існуючої ситуації може збільшуватися кількість техногенно забруднених земель, що у подальшому веде до забруднення значних територій.	У проєкті ДДП визначені заходи: - покращення технічного забезпечення сфери поводження з відходами, з метою розвитку ринку вторсировини; - проведення заходів щодо екологізації свідомості населення та бізнесу.
	5. порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок внаслідок антропогенного впливу;	У проєкті ДДП для розвитку зон рекреації, туризму, передбачено розчистку рік, відновлення і підтримання гідрологічного стану річок	У проєкті Програми визначені заходи: - відновлення та підтримання природного стану річок; - екологізації свідомості населення.
	6. можливими загрозами є зміни обсягів води поверхневих водних об'єктів внаслідок продовження тенденції зростання забору води на ведення сільського господарства	У проєкті ДДП не визначені заходи, які можуть привести до зростання забору води на ведення сільського господарства.	
Стан підземних водних ресурсів	Забруднення підземних водних ресурсів. Потенційними джерелами забруднення є: 1. потрапляння забруднюючих речовин із техногенно забруднених територій, зокрема місць видалення відходів;	Проєкт ДДП передбачає реалізацію основних завдань, направлених на зменшення техногенного впливу на підземні води, у тому числі за рахунок: - зменшення площ місць видалення відходів (за рахунок збільшення обсягів утилізації ПВ); - зменшення опосередкованого забруднення, зокрема поверхневих	У проєкті ДДП визначені заходи щодо зменшення впливу звалищ ТПВ; відновлення і підтримання природного стану річок; екологізації свідомості населення.

	<p>2. опосередковане забруднення: попадання забруднюючих речовин із поверхневих водних об'єктів;</p> <p>3. потрапляння забруднень із вигрібних ям (внаслідок наявності децентралізованого водовідведення у сільській місцевості) тощо;</p> <p>4. потрапляння забруднень при здійсненні будівельної / промислової діяльності.</p> <p>5. Падіння рівня ґрунтових вод, що пов'язано із порушенням балансовом використання поверхневих вод.</p>	<p>водойм (за рахунок відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок).</p> <p>Також у проєкті Програми не передбачено будівництва нових об'єктів, які можуть спричинити забруднення підземних вод.</p>	
Земельні ресурси	<p>Втрата родючості ґрунтів, деградація та забруднення ґрунтів. Вплив на структуру ґрунтів та ландшафт. Ерозійні процеси.</p>	<p>Проєктом ДДП передбачається розвиток органічного землеробства (з урахуванням Програми розвитку та підтримки аграрного комплексу Полтавщини за пріоритетними напрямками на період до 2027 року та Програми ефективного використання земельних ресурсів Полтавщини на період 2022 – 2027 років) та зеленого туризму (з урахуванням Програми розвитку туризму і курортів у Полтавській області на 2021–2025 роки). Визначено необхідність приведення до норм екобезпеки звалищ ТПВ, ліквідація несанкціонованих звалищ відходів.</p>	
Відходи	<p>Локальний вплив на ґрунти, поверхневі та підземні води у місцях видалення відходів, вплив МВВ на прилеглі території, створення екологічних ризиків здоров'ю населення, що проживає поряд, загрози</p>	<p>До пріоритетних цілей проєкту Програми віднесено впровадження сучасних підходів та технологій в сфері поводження з побутовими відходами; зменшення негативного впливу твердих побутових відходів на довкілля і здоров'я населення, залучення інвестицій у сфері управління</p>	<p>До основних завдань проєкту Програми включено:</p> <ul style="list-style-type: none"> - удосконалення системи управління відходами; - впровадження роздільного збору ПВ та розвитку ринку вторсировини; - покращення технічного забезпечення сфери управління ПВ.

	екологічній та та продовольчій безпеці та сталому функціонуванню агроєкосистем прилеглих територій.	відходами; запровадження стандартів ЄС щодо впровадження роздільного збору ПВ та сприяння у впровадженні екологічної культури громадянського суспільства.	
Біорізноманіття. Об'єкти ПЗФ, екомережі.	Вплив на флору та фауну, об'єкти ПЗФ, Смарагдову мережу	Вплив на ареали проживання рідкісних тварин, місця зростання рідкісних рослин при реалізації заходів Програми відсутній. Проєкт ДДП передбачає створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду, максимально зберегти існуючу флору і фауну громади. Зокрема передбачається збільшення озеленення території громади, підвищення рівня екологічної свідомості населення.	У проєкті ДДП визначені заходи: створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду; озеленення населених пунктів громади; підвищення рівня екологічної культури з залученням якомога більшої кількості жителів громади до різних екологічних акцій та заходів в до збереження заповідних територій; розширення рекреаційних зон, екостежок та зеленого туризму.
Здоров'я людей	Вплив на здоров'я людей	У проєкті ДДП визначені заходи: відновлення, охорона та раціональне використання джерел водопостачання; розширення та оновлення систем централізованого водопостачання та водовідведення; заходи щодо створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду та озеленення населених пунктів громади, відтворення лісів; відновлення і підтримання природного стану річок; розвиток органічного землеробства як основи продовольчої безпеки регіону; розвиток зеленого туризму з метою ведення здорового способу життя населення громади; проведення екологічних конкурсів, акцій та інших заходів для підвищення екологічної свідомості населення громади тощо. Всі ці заходи позитивно впливають як на стан навколишнього природного середовища громади, так і на здоров'я людей.	

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Перелік і стисла характеристика проектних рішень, що визначені в документі державного планування включає:

- ресурсозберігаючі заходи – збереження і раціональне використання земельних та водних ресурсів, повторне їх використання та ін.;
- планувальні заходи – функціональне зонування, організація санітарно-захисних зон та санітарних розривів, озеленення та ін.;
- відновлювальні заходи - нормалізація стану окремих компонентів навколишнього середовища тощо;
- захисні заходи - проведення постійного екологічного моніторингу стану навколишнього середовища у джерелах викидів та скидів, на границі СЗЗ;
- компенсаційні заходи (при необхідності) - компенсація незворотного збитку від планованої діяльності шляхом проведення заходів щодо рівноцінного поліпшення стану природного, соціального і техногенного середовища в іншому місці і/або в інший час, грошове відшкодування збитків.

З метою покращення стану навколишнього природного середовища у Програмі передбачається ряд заходів, направлених для покращення екологічної безпеки на території Лубенської територіальної громади (табл. 14).

Таблиця 14 - Шляхи розв'язання головних проблем розвитку громади, які позитивно впливають на стан екологічної безпеки громади

<i>Завдання (цілі) Програми</i>	<i>Заходи, які позитивно впливають на стан екологічної безпеки громади</i>
<i>Забезпечення комплексного та гармонійного розвитку громад</i>	Запровадження стратегічного планування та програмування, залучення додаткових інвестицій та ефективного використання фінансових ресурсів дозволять збільшити видатки на природоохоронні заходи в громаді.
<i>Збереження тенденцій до підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств</i>	Впровадження нових технологій та залучення інвестицій у модернізацію та технічне переоснащення виробництва, розробки і випуску високоякісної та конкурентоспроможної продукції, раціонального та продуктивного використання природних енергетичних ресурсів. Сприяння збільшенню кількості підприємців, які здійснюють екологоорієнтовану господарську діяльність на території громади; участь у грантах екологоорієнтованих проєктів.
<i>Підтримка розвитку малого і середнього підприємництва на селі; збільшення частки доданої вартості в аграрній сфері</i>	Підтримка розвитку фермерських господарств; проведення моніторингу та інвентаризації земель громади, сприяння реалізації державної політики у сфері земельних відносин. Сприяння практичному впровадженню на території громади ресурсозберігаючих, екологічно безпечних технологій виробництва сільськогосподарської продукції. Створення умов для розвитку органічного землеробства задля раціонального використання і збереження земельного фонду.
<i>Сприяння залученню інвестицій у соціально-економічний розвиток</i>	Промоція та позиціонування інвестиційної привабливості громади; забезпечення діяльності з пошуку, залучення та

<i>громади</i>	супроводу інвесторів, сприяння реалізації інвестиційних проєктів, залучення міжнародної технічної допомоги, підвищення рівня євроінтеграційних процесів. Використання державних інструментів стимулювання роботодавців, стимулювання екологоорієнтованого бізнесу.
<i>Сприяння відновленню будівельної активності, будівництво та реконструкція значущих об'єктів соціального спрямування</i>	Визначення основних просторових, містобудівних та соціально-економічних пріоритетів з урахуванням екологічних імперативів. Забезпечення осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення комфортним, безбар'єрним середовищем для життєдіяльності.
<i>Розвиток якісної, надійної та доступної інфраструктури</i>	Сприяння розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населених пунктів громади та їх благоустрою. Ліквідація незадовільних умов для користування дорогами пішоходами та транспортними засобами з метою забезпечення безпеки у громаді.
<i>Підвищення якості надання адміністративних послуг</i>	Поліпшення сервісу обслуговування, наближення сервісів до пересічних громадян та бізнес-спільноти, оптимізація процесу надання адміністративних та соціальних послуг.
<i>Підтримка підприємницьких ініціатив</i>	Сприяння збільшенню кількості підприємців, які здійснюють екологоорієнтовану господарську діяльність на території області; участь у грантах екологоорієнтованих проєктів.
<i>Забезпечення доступності і належного рівня надання медичних послуг</i>	Покращення якості медичних послуг, проведення заходів щодо профілактики захворювань. Заходи щодо мінімізації енергетичних втрат у медичних закладах. Підвищення кваліфікації персоналу. Здійснення поточних ремонтів приміщень медичних та соціальних закладів. Забезпечення широкого спектру якісних медичних послуг, спрямованих на зміцнення здоров'я населення, профілактику, точну діагностику і ефективне лікування захворювань для зміцнення і відновлення здоров'я населення.
<i>Забезпечення можливості доступу дітей до якісної дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти</i>	Реалізація освітніх проєктів, у тому числі направлених на екологічне виховання дітей та формування екологічної свідомості у населення. Забезпечення якісного харчування дітей відповідно до норм в освітніх закладах. Оновлення матеріально-технічної бази на основі сучасних технологій та енергозбереження. Формування відповідного матеріально-технічного, кадрового, інформаційного забезпечення навчання в загальноосвітній школі чи дитячому садку дітям з особливостями.
<i>Формування туристичного потенціалу громади</i>	Створення унікальної пропозиції нових туристичних продуктів та якісної інфраструктури, яка забезпечує максимальне використання цільових туристичних продуктів (VELO маршрути, еко-туризм) тощо. Формування бази проєктів, зокрема з розвитку екологічного туризму. Заходи з облаштування, модернізації парків, скверів та інших зелених зон на території громади, їх благоустрій. Збільшення озеленення та лісистості території громади.
<i>Забезпечення прав і гарантій людини у сфері рівня та якості</i>	Надання соціальних послуг громадянам, мешканцям громади, які опинилися в складних життєвих обставинах, та внутрішньо переміщеним особам, слабо захищеним верстам населення. Важливим напрямком підтримки внутрішньо-переміщених осіб є забезпечення продуктами харчування, яке

	здійснюється через пункт видачі гуманітарної допомоги.
<i>Створення сприятливих умов для повноцінного функціонування інституту сім'ї</i>	Охоплення сімейними формами виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; розвиток в області патронату як альтернативної послуги виховання дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах.
<i>Популяризація фізичної культури і спорту, здорового способу життя</i>	Створення умов для залучення мешканців громади до регулярних занять фізичною культурою, спортом. Підтримка заходів екологічного, спортивного та культурного спрямування. Проведення просвітницької компанії серед населення щодо здорового способу життя, реалізація молодіжних ініціатив, молодіжних акцій щодо здорового способу життя.
<i>Сприяння зайнятості населення</i>	Підтримка у формуванні кадрового потенціалу відповідно до потреб ринку праці шляхом організації професійного навчання безробітних, зокрема з використанням елементів дуальної та дистанційної освіти.
<i>Забезпечення ефективності та надійності функціонування житлово-комунального господарства, впровадження заходів з енергозбереження та енергоощадних технологій</i>	Всебічна популяризація ефективного та ощадливого споживання паливно-енергетичних ресурсів, впровадження енергозберігаючого обладнання, технологій, підвищення обізнаності громадян щодо побутової термомодернізації, розробка та затвердження планів використання альтернативних видів палива, здійснення моніторингу споживання енергетичних ресурсів бюджетними закладами та установами області, моніторинг стану оснащеності будівель вузлами комерційного обліку комунальних послуг, формування інформаційної бази даних потенційних об'єктів енергосервісу, які потребують впровадження енергоефективних заходів. Відновлення об'єктів житлово-комунального господарства, які постраждали внаслідок агресії російської федерації. Децентралізація та диверсифікація галузі теплопостачання. Покращення забезпечення населення області питною водою нормативної якості в межах науково обґрунтованих нормативів (норм) питного водопостачання. Реформування та розвиток водопровідно-каналізаційного господарства, підвищення ефективності та надійності його функціонування водопостачання. Модернізація очисних споруд.
<i>Впровадження комплексної системи заходів щодо сприяння захисту прав і свобод громадян</i>	Співпраця органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства для системної реалізації завдань екологоорієнтованого розвитку громади. Забезпечення належних умов для проведення консультацій органів влади з громадськістю з актуальних проблем розвитку територій.
<i>Підвищення ефективності використання інформаційних та комунікаційних технологій</i>	Розвиток системи електронного документообігу, цифрова трансформація сфери управління якістю довкілля (екологічної документації). Сприяння розвитку цифрової компетентності працівників виконавчих органів, проведення заходів для підвищення рівня цифрової грамотності громадян.
<i>Підвищення рівня безпеки населення і захищеності територій</i>	Заходи щодо забезпечення захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, забезпечення техногенної та пожежної безпеки. Забезпечення ефективного функціонування територіальних підсистем

Під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків для довкілля від реалізації Програми було виявлено ряд завдань, виконання яких потребує серйозної уваги, недопущення негативного впливу на довкілля та здоров'я населення внаслідок реалізації Програми (табл. 15). При необхідності розміщення і будівництво об'єктів буде здійснюватися відповідно вимог п. 5.10 ДСП 173-96 «Державних санітарних норм і правил забудови населених пунктів», а також з урахуванням процедури ОВД для об'єктів планової діяльності відповідно Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Таблиця 15 - Завдання недопущення негативного впливу на довкілля та здоров'я населення внаслідок реалізації Програми

<i>Завдання</i>	<i>Механізм реалізації завдання</i>	<i>Умови недопущення негативного впливу на довкілля та здоров'я населення</i>
Відновлення і підтримання гідрологічного режиму та стану річок, зменшення забруднення поверхневих вод	1) розчищення та регулювання русел річок і водойм, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок і водойм; 2) розробка відповідних проектів землеустрою винесення на місцевості водоохоронних зон і прибережних захисних смуг вздовж річок та навколо водойм, паспорти водних об'єктів (ставків).	- здійснення процедури ОВД для проведення робіт з розчищення і днопоглиблення русла та дна річок, берегоукріплення, зміни і стабілізації стану русел річок (друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів згідно ЗУ «Про ОВД»)
Сприяння раціональному використанню водних ресурсів	1) збільшення обсягу централізованого водопостачання та водовідведення на території громади; 2) проведення реконструкції та ремонтних робіт водопровідних мереж.	- розробка екологічної документації, зокрема проектів зон санітарної охорони водозаборів; - здійснення процедури ОВД для установки для очищення стічних вод з водовідведенням 10 тисяч кубічних метрів на добу і більше; господарської діяльності, що призводить до скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, та забір води з водних об'єктів за умови, що водозабір підземних вод перевищує 300 кубічних метрів на добу (друга категорія видів планованої діяльності та

		об'єктів згідно ЗУ «Про ОВД»)
Розвиток альтернативної енергетики на основі використання наявних на місцевому рівні ресурсів з метою зменшення викидів парникових газів (вплив на клімат)	1) сприяння у реалізації проєктів щодо виробництва енергії з нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії, впровадження енергоефективних технологій і обладнання; 3) впровадження енергозберігаючих і енергоефективних заходів на об'єктах соціальної інфраструктури, інших закладах, установах і підприємствах	- здійснення процедури ОВД для енергетичної промисловості: вітрові парки, вітрові електростанції, що мають дві і більше турбіни або висота яких становить 50 метрів і більше (друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів згідно ЗУ «Про ОВД»)
Охорона і раціональне використання земель, природних рослинних ресурсів	1) розробка землевпорядної документації на земельні ділянки; 2) створення умов для розвитку аграрного бізнесу, зокрема органічного виробництва, задля раціонального використання і збереження земельного фонду; 3) озеленення населених пунктів громади; 4) зменшення техногенного впливу на ґрунти у зоні впливу звалищ ТПВ, місць поховань.	- здійснення процедури ОВД для планованої діяльності та об'єктів: сільськогосподарське та лісгосподарське освоєння, рекультивация та меліорація земель (управління водними ресурсами для ведення сільського господарства, у тому числі із зрошуванням і меліорацією) на територіях площею 20 гектарів і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах на площі 5 гектарів і більше, будівництво меліоративних систем та окремих об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем (друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів згідно ЗУ «Про ОВД»)
Збереження природно-заповідного фонду	1) збільшення озеленення території громади; 4) посилення контролю за охороною, використанням та відтворенням лісів; 6) охорона біорізноманіття.	в їх охоронних зонах на площі 5 гектарів і більше, будівництво меліоративних систем та окремих об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем (друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів згідно ЗУ «Про ОВД»)
Ефективна система управління відходами на території громади	1) покращення технічного оснащення сфери управління відходами; 2) приведення звалищ відходів до норм екологічної безпеки; 3) ліквідація несанкціонованих звалищ відходів; 4) впровадження роздільного збирання побутових відходів; 5) проведення просвітницької кампанії, спрямованої на підвищення культури поводження з твердими побутовими відходами	Стаття 3. п.3 11) інші види діяльності: - шламонакопичувачі, хвостосховища; - складування осаду, мулові поля площею 0,5 гектара і більше або на відстані не більш як 100 метрів до прибережних захисних смуг; - склади і перевалочні бази металобрухту площею 0,5 гектара і більше або на відстані не більш як 100 метрів до прибережних захисних смуг; - об'єкти оброблення відходів,

		<p>що не є небезпечними, потужністю менше 100 тонн на добу; (друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів згідно ЗУ «Про ОВД») Стаття 3.п.2</p> <p>8) управління відходами: - об'єкти оброблення небезпечних відходів; - об'єкти оброблення відходів, що не є небезпечними, потужністю 100 тонн на добу або більше.</p> <p><u>Об'єкти оброблення відходів</u> проектується, споруджуються та експлуатуються відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами», законодавства у сфері містобудування та у випадках, передбачених Законом України "Про оцінку впливу на довкілля", підлягають ОВД: - здійснення процедури ОВД для планової діяльності: а) об'єкти оброблення відходів, що не є небезпечними, потужністю менше 100 тонн на добу (Ст. 3, п. 3, пп.11 ЗУ Про ОВД); б) об'єкти оброблення відходів, що не є небезпечними, потужністю 100 тонн на добу або більше (Ст. 3, п. 2, пп.8 ЗУ Про ОВД) - отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів (ст. 42 Закону України «Про управління відходами»)</p>
<p>Розвиток екологічної свідомості та екологічної культури, екологічне виховання населення</p>	<p>1) підвищення обізнаності населення з питань охорони навколишнього середовища, вторинної переробки відходів, збереження ресурсів, енергозаощадливості; 2) підвищення екологічної культури в закладах освіти</p>	<p>-*</p>

	громади, висвітлення в засобах масової інформації питань щодо стану довкілля.	
Формування екологічної політики у громаді згідно норм законодавства; адаптація органів управління до можливих надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру	Готовність органів управління цивільного захисту та підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на ліквідацію можливих наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (внаслідок воєнних дій).	-*

* - відсутні умови недопущення негативного впливу на довкілля та здоров'я населення.

Реалізація заходів Програми сприятиме покращенню стану екологічної безпеки Лубенської територіальної громади, у тому числі: удосконаленню сфери управління ПВ та зменшенню їх негативного впливу на довкілля і здоров'я населення, залученню інвестицій у сферу поводження з відходами; відновленню природного стану річок Лубенської територіальної громади; залученню альтернативних джерел палива, енергоефективності та енергоощадливості; збільшенню площ ПЗФ; модернізації водозабезпечення та водовідведення, підвищенню рівня екобезпеки даних послуг; удосконаленню місцевої екологічної політики; підвищенню рівня суспільної екологічної свідомості; охороні і раціональному використанню земель, природних рослинних ресурсів тощо.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)

8.1. Обґрунтування вибору

Програма економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік розроблена з урахуванням довгострокових пріоритетів Стратегії розвитку Полтавської області до 2027 року відповідно до:

Стратегічної цілі 1 - ВИСОКА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ, КОМФОРТНІ УМОВИ ТА ДОБРОБУТ, зокрема *Операційній цілі 1.1.* - Здорове населення області з максимальною тривалістю активного періоду життя;

Стратегічної цілі 3. ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОСТОРОВИМ РОЗВИТКОМ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ ЕКОСИСТЕМ ТА ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ, зокрема *Операційній цілі 3.3.* - Раціональне та екобезпечне господарювання; *Операційній цілі 3.4.* - Збереження та відтворення якості довкілля.

Також Програма економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік відповідає стратегічним та операційним цілям Стратегії розвитку Лубенської територіальної громади на 2024-2027 роки, та враховує питання щодо покращення екологічної безпеки в громаді. Реалізація запланованих завдань та заходів Програми відповідає оптимістичному (прийнятому) сценарію розвитку Лубенської територіальної громади відповідно Стратегії розвитку Лубенської територіальної громади на 2024-2027 роки.

Заходи Програми, спрямовані на досягнення даних цілей, пов'язані між собою балансом економічної, соціальної та екологічної складових, але з пріоритетом - першочергового забезпечення соціального та екологічного благополуччя населення, зниження ризиків здоров'ю населення.

При обґрунтуванні вибору соціально-економічного розвитку громади акцентовано увагу на таких аспектах як: поліпшення екологічної ситуації у питанні водних ресурсів та покращення ситуації з управління твердими побутовими відходами, енергозбереження та енергозаміщення, охорони і раціонального використання земель, природних рослинних ресурсів, біорізноманіття, підвищення рівня суспільної екологічної свідомості та удосконалення місцевої екологічної політики, відповідно до стратегічних пріоритетів розвитку Лубенської територіальної громади.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми вказує на те, що її реалізація позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони, об'єкти ПЗФ та Смарагдової мережі. Це означає, що Програма спрямована

на екологічно збалансований та інноваційний сценарій розвитку. Виконання запланованих заходів з охорони довкілля та здоров'я населення має спиратися на використання сильних сторін громади, максимальне використання зовнішніх можливостей, врахування слабких сторін та мінімізації зовнішніх загроз.

Альтернатива. Альтернативою до даного проєкту ДДП є його не прийняття та збереження існуючої ситуації на території громади. Якщо документ державного планування не буде затверджено, це створить умови для невиконання Стратегії розвитку Лубенської територіальної громади на 2024-2027 роки, Стратегії розвитку Полтавської області до 2027 року, а також законодавства України. Крім того, основний ризик при збереженні існуючої ситуації - ризики захворювань населення, можливість поширення захворювань, у тому числі екологообумовлених. Тому постає необхідність у продовженні позитивних тенденцій збалансованого розвитку Лубенської територіальної громади, а отже - реалізації Програми економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік. Попередня оцінка соціального ризику розглянутих альтернатив наступна:

Альтернативний сценарій 1 – затвердження запропонованого проєкту Програми без змін в цілому. Реалізація даного сценарію не відповідає засадам Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Альтернативний сценарій 2 – затвердження проєкту Програми з урахуванням змін, які будуть запропоновані за результатами проведення СЕО. Підготовлений проєкт Стратегії ґрунтуються на врахуванні ключових викликів, які впливають на людину, інфраструктуру, безпекове середовище, економіку та довкілля, та передбачає завдання, які дозволяють ефективно реагувати на ці виклики, забезпечуючи відновлення та розвиток громади. З урахуванням цього, затвердження поточної редакції Стратегії за змінами є найбільш оптимальним варіантом. Розрахований соціальний ризик від реалізації заходів Стратегії становить 0,00000090 одиниць та характеризується як прийнятний.

Альтернативний сценарій 3 - незатвердження проєкту Програми. Розрахований соціальний ризик даного сценарію 0,000871 одиниць та характеризується як умовно прийнятний, не відповідає Стратегії розвитку Полтавської області до 2027 року та приводить до порушення законодавства України.

Таким чином, можна констатувати, що сценарії 1 та 3 не відповідають законодавству України та створюють загрози населенню громади (умовно прийнятний ризик) внаслідок можливості виникнення екологообумовлених захворювань населення (див. розділ 2).

8.2. Опис здійснення стратегічної екологічної оцінки

Під час підготовки звіту стратегічної екологічної оцінки визначено доцільність і прийнятність проєкту Програми і обґрунтування заходів щодо

забезпечення екологічної безпеки на території громади, надано прогноз впливу на навколишнє з урахуванням природних, соціальних та техногенних умов.

Основним критерієм під час стратегічної екологічної оцінки проекту Програми є її відповідність державним будівельним нормам, санітарним нормам і правилам України, законодавству України у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Основні методи під час стратегічної екологічної оцінки:

1) аналіз слабких та сильних сторін проекту ДДП з точки зору екологічної ситуації, а саме:

- проаналізовано природні умови території Лубенської територіальної громади, включаючи характеристику компонентів природного середовища;
- розглянуто природні ресурси з обмеженим режимом їх використання, в тому числі забруднення атмосферного середовища та водного середовища;
- оцінено можливі зміни в природних та антропогенних екосистемах;
- проаналізовано вплив на ґрунти, підземні води;
- проаналізовано вплив на стан здоров'я населення;

2) консультації з громадськістю щодо екологічних цілей;

3) розглянуто способи ліквідації наслідків;

4) особи, які приймають рішення, ознайомлені з можливими наслідками здійснення запланованої діяльності;

5) отриманні зауваження і пропозиції до проекту Програми.

У ході СЕО проведено оцінку факторів ризику і потенційного впливу на стан довкілля, враховано екологічні завдання місцевого рівня в інтересах ефективного та стабільного екологоорієнтованого розвитку Лубенської територіальної громади та підвищення якості життя населення.

Ускладнення під час здійснення стратегічної екологічної оцінки Проекту ДДП.

Ускладнення під час здійснення стратегічної екологічної оцінки проекту ДДП (Програми економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік) не виникали.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Програми економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Програми, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля. Відповідно ст.17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник (виконавчий комітет Лубенської міської ради) у межах компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Програми економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що Програма економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Згідно з частиною першою статті 3 Закону України "Про оцінку впливу на довкілля" здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності, визначеної частинами другою і третьою цієї статті. Оцінка впливу на довкілля спрямована на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на

довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. Тому при реалізації заходів Програми щодо впровадження планованої діяльності відповідно до законодавства України повинна обов'язково бути реалізована процедура ОВД.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО. Для моніторингу проєкту ДДП можуть залучатися акредитовані лабораторії (зокрема лабораторія агроекологічного моніторингу ПДАУ).

Моніторинг наслідків виконання ДДП для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, здійснюватиметься під час реалізації Програми з метою забезпечення неухильного дотримання вимог законодавства та втілення всіх заходів щодо мінімізації ймовірних впливів та наслідків на навколишнє природне та соціальне середовище. Загальною метою моніторингу екологічних та соціальних аспектів даного проєкту є забезпечення/гарантування того, що всі заходи пом'якшення та мінімізації впливів та наслідків успішно втілюються та вони є ефективними й достатніми.

Моніторинг наслідків виконання ДДП для довкілля також передбачає своєчасне виявлення нових проблем та питань, що викликають занепокоєння. Моніторинг має відбуватись на декількох рівнях та передбачати можливі екологічні загрози та/або виявляти під час його здійснення впливи, що не були передбачені раніше.

Програма екологічного моніторингу буде працювати під час реалізації Програми. Вона складається із переліку дій та заходів, кожний із яких має певну мету та ключові індикатори та критерії для оцінки.

Заходи, які будуть здійснюватися замовником (також визначені замовником засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення) з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання Програми здійснюються, але не обмежуються наступними етапами:

1. вибір параметрів навколишнього природного та соціального середовища для певних аспектів;
2. встановлення ключових параметрів моніторингу;
3. візуальний огляд;
4. регулярний аналіз показників дослідження (за участі спеціалізованих акредитованих лабораторій);
5. регулярні опитування та зустрічі із громадою, яка потенційно потрапляє в зону впливу об'єкту планованої діяльності;
6. аналіз інформації, що була отримана під час моніторингу та за необхідності розробка комплексу заходів, що усувають або максимально пом'якшують вплив об'єкту на навколишнє природне та соціальне середовище;

7. регулярний перегляд (не менше одного разу на рік) програми моніторингу та її коригування в разі необхідності.

Моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, має також включати наступні екологічні параметри, покращення яких прямо чи опосередковано передбачено у результаті реалізації Програми: обсяг утворених відходів; обсяг видалених відходів та утилізації ресурсоцінних фракцій; приведення місць видалення відходів до норм екобезпеки; кількість несанкціонованих звалищ; кількість населення, охопленого централізованим водозабезпеченням та водовідведенням; рівень забруднення каналізаційних стічних вод (ефективність очистки на очисних спорудах); зношеність трубопроводів водозабезпечення та водовідведення; відповідність якості питної води нормам ДСанПіН 2.2.4-171-10 (за участі акредитованих лабораторій); кількість об'єктів ПЗФ; реалізація заходів з озеленення, насадження лісосмуг; реалізація заходів покращення лісистості громади; реалізація заходів щодо підвищення екологічної свідомості населення; реалізація заходів щодо залучення альтернативних джерел палива, енергоефективності та енергоощадливості; реалізація заходів щодо розчистки русел річок; кількість господарств, що мають сертифікат з органічного виробництва; результати хіміко-токсикологічної оцінки якості ґрунтів на території громади (за участі акредитованих лабораторій); результати хіміко-токсикологічної оцінки якості поверхневих вод (за участі акредитованих лабораторій); результати хіміко-токсикологічної оцінки якості води з децентралізованих джерел водопостання (за участі акредитованих лабораторій); результати оцінки якості атмосферного повітря, зокрема за вмістом парникових газів (за участі акредитованих лабораторій).

Узагальнені індикатори для щорічного моніторингу наслідків виконання Програми для довкілля приведені у табл. 16, які дозволять виявляти недоліки і порушення, що можуть негативно впливати на комфортність проживання, визначити необхідні заходи по їх усуненню, а також проводити інформування громадськості про поточні ускладнення та прогностичні терміни їх усунення.

Таблиця 16 - Система ключових індикаторів для моніторингу наслідків виконання Програми для довкілля

<i>№ п/п</i>	<i>Ключові індикатори та їх одиниці виміру</i>
<i>Атмосферне повітря</i>	
1	Результати оцінки якості атмосферного повітря (порівняння з фоновими та нормативними значеннями)
2	Викиди парникових газів (порівняння з фоновими та нормативними значеннями)
<i>Енергетика</i>	
1	Отримання енергії з нетрадиційних джерел енергії (% до попереднього року)
2	Частка відновлювальних джерел у структурі споживання паливно-енергетичних ресурсів громади (відповідно звіту «Розвиток відновлюваних джерел енергії в

	Україні» (Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарств в Україні) має складати 8%)
3	Економія енергоресурсів (% до попереднього року)
Ґрунти	
1	Площа орних земель (ріллі) та їх частка у загальній площі території
2	Площа сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей та пасовищ) та їх частка у загальній площі території
3	Вміст органічного вуглецю (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь
4	Площа відновлених земель та екосистем, площа рекультивованих земель
5	Результати оцінки токсикологічної оцінки якості ґрунтів на території громади (порівняння з нормативними значеннями)
ПЗФ, рослинні ресурси, біорізноманіття	
1	Реалізація заходів з озеленення, насадження лісосмуг
2	Розроблення документації із землеустрою для територій та об'єктів природно-заповідного фонду (% від необхідної)
3	Кількість територій та об'єктів природно-заповідного фонду, площа земель територій та об'єктів природно-заповідного фонду
4	Площа лісів та лісистість території
5	Площа територій національної екологічної мережі
Поводження з відходами	
1	Обсяг утворених відходів
2	Обсяг видалених відходів
3	Питома вага утилізованих відходів
4	Кількість приведених місць видалення відходів до норм екобезпеки
5	Покращення технічного оснащення сфери поводження з відходами (% зношеності)
6	Результати оцінки токсикологічної оцінки якості ґрунтів у зоні впливу звалищ ТПВ (порівняння з нормативними значеннями)
7	Обсяг ліквідованих несанкціонованих звалищ
Водні ресурси	
1	Кількість населення, охопленого централізованим водозабезпеченням та водовідведенням
2	Рівень забруднення каналізаційних стічних вод (ефективність очистки на очисних спорудах)
3	Зношеність трубопроводів водозабезпечення та водовідведення (%)
4	Відповідність якості питної води (централізованих джерел водопостачання) нормам ДСанПіН 2.2.4-171-10
5	Кількість заходів по розчистці русел рік
6	Результати оцінки якості поверхневих вод на території громади (порівняння з нормативними значеннями)
7	Результати оцінки якості води з децентралізованих джерел водопостачання (порівняння з нормативними значеннями)
Здоров'я населення	
1	Середня очікувана тривалість життя (% до попереднього року)
2	Смертність населення за основними причинами на 1 тисячу населення (% до попереднього року)
3	Смертність дітей до 1 року життя на 1 тисячу живонароджених (% до

	попереднього року)
4	Захворюваність населення (% до минулого року)
<i>Інші природоохоронні показники</i>	
1	Рівень фінансування природоохоронних заходів (% від необхідних)
2	Реалізація заходів щодо підвищення екологічної свідомості населення (% від запланованих заходів)
3	Кількість поданих проєктів з метою залучення коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, регіональних програм охорони, збереження та оздоровлення природних екологічних систем та ін.
4	Кількість отриманих паспортів водних об'єктів (ставків)
5	Кількість заходів щодо ліквідації можливих наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Виконання низки планувальних заходів, визначених в проєкті Програми є обов'язковою умовою для досягнення стійкості природного середовища до антропогенних навантажень та забезпечення сприятливих санітарно-гігієнічних умов життєдіяльності населення.

Реалізація моніторингу проєкту ДДП здійснюється відповідно Постанови КМУ від 16 грудня 2020 р. № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення». Відповідно даної Постанови, моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

Для здійснення моніторингу замовник документа державного планування (виконавчий комітет Лубенської міської ради) розробляє заходи з урахуванням результатів громадського обговорення, консультацій з органами виконавчої влади у процесі проведення стратегічної екологічної оцінки та транскордонних консультацій (у разі їх проведення). Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;

- виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

З метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, замовник визначає: зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання; кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення; кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення; методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати; періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями; засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку.

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу, враховують специфіку документа державного планування, період, на який здійснюється планування, та необхідність здійснення моніторингу на різних стадіях виконання документа державного планування.

Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розміщує на своєму офіційному веб-сайті та вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки затверджений документ державного планування (крім інформації, яка відповідно до закону становить державну таємницю або належить до інформації з обмеженим доступом), рішення про його затвердження, заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування, і письмово повідомляє про це Міндовкілля.

Моніторинг здійснює замовник. З метою забезпечення здійснення моніторингу замовник своїм рішенням може утворювати групи експертів, що відповідальні за здійснення моніторингу (моніторингові групи), визначати їх склад та порядок роботи.

Результати моніторингу замовник оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті та вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки один раз на рік протягом строку дії документа державного планування та через рік після закінчення такого строку та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

Зважаючи на географічне положення розвитку Лубенської територіальної громади, транскордонні наслідки реалізації проєктних рішень Програми для довкілля, у тому числі здоров'я населення, не очікуються.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

Проект Програми економічного і соціального розвитку Лубенської територіальної громади на 2025 рік розроблений з урахуванням довгострокових пріоритетів Стратегії розвитку Лубенської територіальної громади на 2024-2027 роки, Стратегії розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки та Плану заходів з її реалізації, Регіональної програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки з урахуванням регіональних пріоритетів Полтавської області на 2022-2027 роки, Регіональної схеми формування екологічної мережі Полтавської області (затв. розпорядженням Полтавської обласної державної адміністрації від 14.02.2022 № 58).

Концепцією формування Програми є імплементація екологічних імперативів у соціально-економічний розвиток Лубенської територіальної громади, що відповідає Основним засадами (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року. Метою Програми є ефективна протидія економічним і соціальним викликам, пов'язаним з повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України та введенням воєнного стану, створення та збереження необхідних умов для ефективної роботи підприємств та організацій, підтримка місцевого товаровиробника, розвиток підприємництва та інвестиційної задля вирішення невідкладних соціально-економічних завдань; здійснення заходів зі стабілізації економічного та соціального розвитку громади в умовах війни, на подолання існуючих та мінімізація подальших наслідків від воєнної агресії російської федерації.

Програма ґрунтується на аналізі прогностичних тенденцій розвитку місцевої економіки та враховує: основні пріоритетні напрямки та актуальні виклики соціально-економічного розвитку; вплив зовнішніх та внутрішніх чинників і ризиків; завдання і заходи економічної та соціальної політики місцевої влади на 2025 рік; індикатори ефективності її реалізації та основні прогностичні показники економічного і соціального розвитку на плановий період. Тому у проекті Програми враховано: 1) аналіз тенденцій соціально-економічного розвитку громади 2) основні завдання та заходи щодо розвитку сфер діяльності; 3) очікувані результати та ключові індикатори оцінки виконання запланованих завдань; 4) перелік цільових програм, діючих на території громади; 5) перелік інвестиційних проєктів, які планується реалізовувати у 2025 році.

Зміни, які чинять шкідливі впливи на атмосферне повітря, ґрунти, водне середовище (поверхневі та підземні води) у результаті прийняття Програми не відбудуться. У цілому відзначається позитивний вплив Програми на природні та соціальні умови й задоволення потреб місцевого населення.

Серед головних пропозицій Програми стосовно поліпшення стану навколишнього природного середовища можна виділити:

- удосконалити сферу управління ПВ та зменшити негативний вплив відходів на довкілля і здоров'я населення, збільшити обсяг утилізації відходів, покращення технічного забезпечення сфери управління відходами;
- сприяти залученню альтернативних джерел палива, енергоефективності та енергоощадливості;
- розширення територій та об'єктів екомережі, природно-заповідного фонду;
- забезпечити належне водопостачання та водовідведення на території населених пунктів громади;
- зменшити скиди неочищених/ недоочищених стічних вод у поверхневі водні об'єкти;
- здійснити заходи щодо зменшення викидів забруднюючих речовин та зменшенню впливу на клімат, у тому числі парникових газів;
- проведення екологічно просвітницьких заходів на території громади;
- сприяти розвитку аграрного бізнесу задля раціонального використання і збереження земельного фонд на засадах органічного землеробства;
- реалізувати заходи щодо: озеленення населених пунктів Лубенської територіальної громади, розширення зон рекреації, розвитку зеленого туризму;
- забезпечити належний рівень безпеки на території населених пунктів громади.

Негативний вплив на території з природоохоронним статусом, Смарагдову мережу відсутні. Пріоритетними заходами проєкту Програми щодо територій ПЗФ є розробка проєктів створення нових об'єктів та територій природно-заповідного фонду на території громади.

Згідно з частиною першою статті 3 Закону України "Про оцінку впливу на довкілля" здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності, визначеної частинами другою і третьою цієї статті. Оцінка впливу на довкілля спрямована на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. Тому при реалізації заходів Програми щодо впровадження планованої діяльності відповідно до законодавства України повинна обов'язково бути реалізована процедура ОВД. При необхідності, проєкти планової діяльності будуть проходити процедуру ОВД відповідно до законодавства України.

Таким чином, виконання заходів проєкту Програми, буде спрямовано на покращення екологічної, продовольчої безпеки громади, формування сталих агроecosystem, зменшення екологічних ризиків здоров'ю населення, покращення

енергопостачання та розвиток альтернативної енергетики, удосконалення системи поводження з твердими побутовими відходами, раціональне використання водних ресурсів, зменшення забруднення навколишнього середовища та буде мати позитивний вплив на стан довкілля. Заходи Програми пов'язані між собою балансом економічної, соціальної та екологічної складових, але з пріоритетом - першочергового забезпечення сталого розвитку, зниження ризиків здоров'ю населення громади.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від виконання заходів Програми вказує на те, що реалізація проєкту ДДП позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони. Це означає, що Програми спрямована на екологічно збалансований та інноваційний сценарій розвитку і не потребує розгляду альтернатив. Виконання запланованих заходів з охорони довкілля та здоров'я населення має спиратися на використання сильних сторін Лубенської територіальної громади, максимальне використання зовнішніх можливостей, врахування слабких сторін та мінімізації зовнішніх загроз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України "Про стратегічну екологічну оцінку". -Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>
2. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296. -Режим доступу:
3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. – Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
4. Стратегія розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки та План заходів на 2021-2023 роки з її реалізації. –Режим доступу: <https://oblrada.kr.ua/decission/2565/pro-strategiyu-rozvitku-kirovogradskoi-oblasti-na-2021-2027-roki-17-03-2020>
5. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Полтавській області у 2023 році. <https://drive.google.com/file/d/1neoSSXhOaPtQ6lQ4uCX6vVoViptT59l3/view>
6. Екологічний паспорт Полтавської за 2023 рік. Режим доступу – <https://drive.google.com/file/d/1KLipM65lOHcBVzrzxGSCqyK8zMzmzu46/view>
7. Місцевий план управління відходами Лубенської територіальної громади до 2030 року. 2023. – 85 с.
8. Марушевський Г.Б. Стратегічна екологічна оцінка: методичний посіб. / Г.Б. Марушевський. К: Проект РЕОП, 2015. -95 с.
9. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. -[Електронний ресурс] -Режим доступу:[y:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99#Text)
10. Рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування» Режим доступу <https://mepr.gov.ua/news/34766.html>.
11. О.Г. Васенко, О.В. Рибалова, С.Р. Артем'єв Інтегральні та комплексні оцінки стану навколишнього природного середовища: монографія. – Х: НУГЗУ, 2015. – 419 с.
12. Полупан М.І., Величко В.А. Номунклатура та діагностика еколого-генетичного статусу ґрунтів України для їхнього великомасштабного дослідження. - К.: Аграр. наука, 2014. - 496 с.
13. Серета М. С. Діагностика ризиків та загроз впливу техногенно порушених земель під звалищами твердих побутових відходів на сільськогосподарські угіддя. Вісник ПДАА. 2021. № 3. С. 91–100.
14. Писаренко П.В., Самойлік М.С., Цьова Ю.А., Серета М.С. Теоретико-методологічні засади управління сферою поводження з твердими відходами на регіональному рівні, ПДАУ, 2021. - 524 с.
15. Регіональна програма охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки з урахуванням

регіональних пріоритетів Полтавської області на 2022-2027 роки (програма «Довкілля-2022»)

16. Екологічна програма Лубенської територіальної громади на 2024-2026 роки, затверджена рішенням тридцять шостої сесії Лубенської міської ради восьмого скликання від 14.12.2023 року)

17. ДБН А.2.2-1-2003 Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд. Зі зміною № 1.

18. ДСТУ-НБВ.1.1-27/2010 "Будівельна кліматологія"

ДОДАТКИ

Кваліфікація виконавців

Керівник - С.І. Подгородецька

Директор ПП «Інститут агрономії»,
грунтознавець (С17 №124367
від 19.12.2017 р.)

Виконавець 1. М.С. Самойлік

Інженер-еколог (спеціальність «Екологія
та охорона навколишнього середовища»
(ТА №23493320 від 30.06.2003 р.),
д.е.н., професор

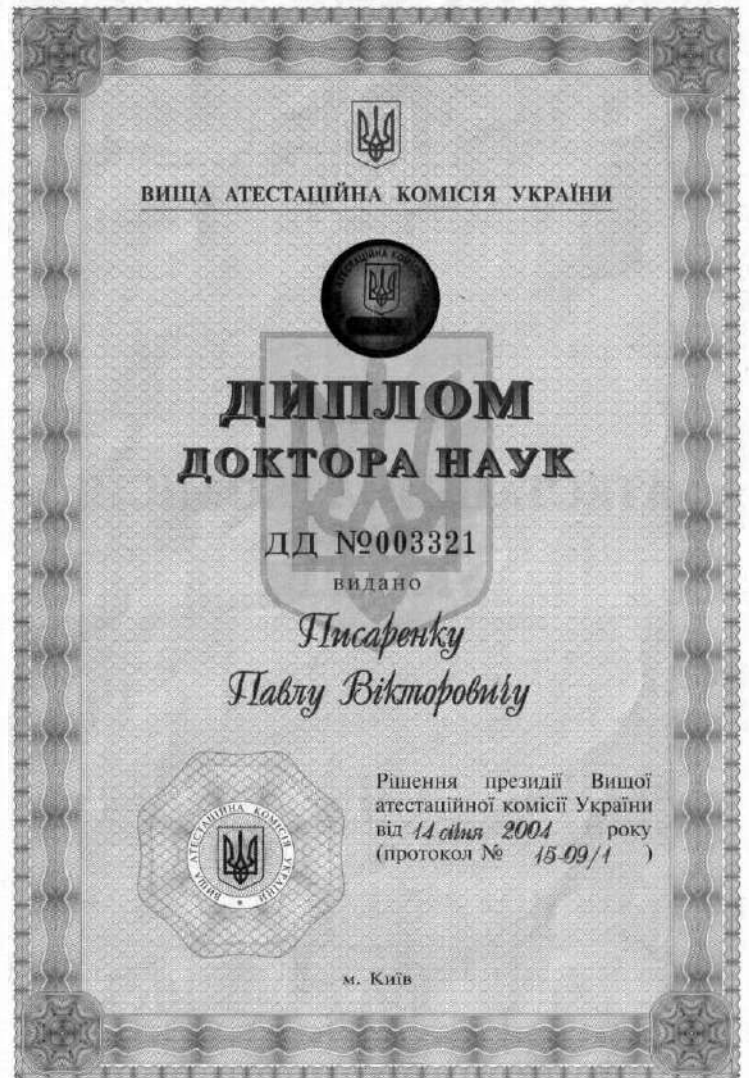
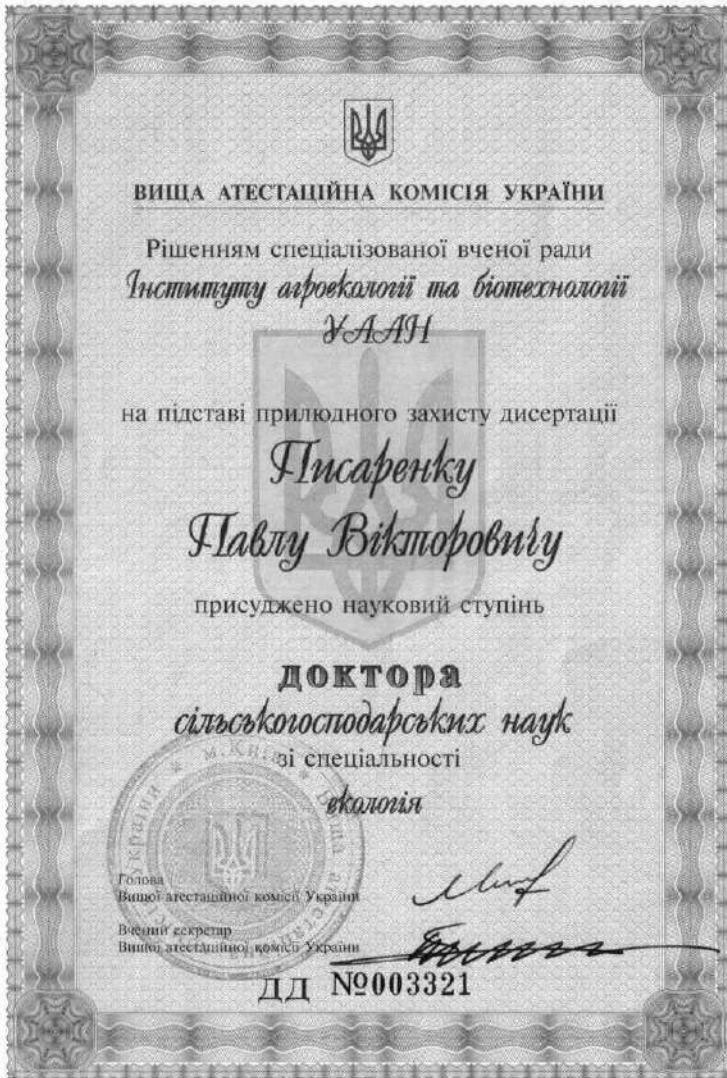
Виконавець 2. П.В. Писаренко

Доктор сільськогосподарських наук
спеціальність – Екологія (ДД №003321
від 14.01.2004 р.), професор,
підвищення кваліфікації:

ПАЕУ (тема: «Розробка екологічної документації», 2022 рік)

Certificate

учасника практичного курсу
для розробників екологічної документації

засвідчує, що

**Писаренко
Павло Вікторович**

успішно пройшов(ла) курс

з 9 по 30 серпня 2022 року

з тем:

- Визначення показників емісії (літимих викидів) забруднюючих речовин в атмосферне повітря
- Розробка Звітів з інвентаризації викидів та Документів, у яких обґрунтовуються обсяги викидів, для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами. Складання програми моніторингу.
- Розробка проектів скорочення санітарно-захисних зон
- Розробка та оформлення документів на спеціальне водокористування (складання заявки, обґрунтування потреби у воді, опис та схеми місць забору води та скиду зворотних вод, поточні ПНВПВ та перспективні ПНВПВ, нормативи ГДС, паспорти водного господарства, договори оренди водних об'єктів)
- Вторинні водокористувачі: паспорти водного господарства, угоди на водопостачання та водовідведення, контроль якості води
- «Еколог на підприємстві»: накази, журнали обліку води, організація ЗСО, контроль якості води, екологічні перевірки
- Декларація про відходи.
- Розробка реєстрових карт утворення, оброблення та утилізації відходів.
- Паспорти МВВ
- Складання та подання звітності, ведення первинного обліку, Екологічний податок, рентна плата
- Розробка інструкцій, наказів, положень

Директор
Національного центру сталого розвитку,
Президент
Професійної асоціації екологів України

Циганок Л.В.

UKRAINE

SPECIALIST'S DIPLOMA

C17 № 124367

Pidhorodetska

Svitlana

in 2017 completed the full course of
Kharkiv National Agrarian University named after
V. V. Dokuchayev
obtained qualification:

Educational qualification level Specialist
Program Subject Area "Agrochemistry and Soil
Science"

Professional qualification "Specialist in Agrochemistry
and Soil Science"

Rector

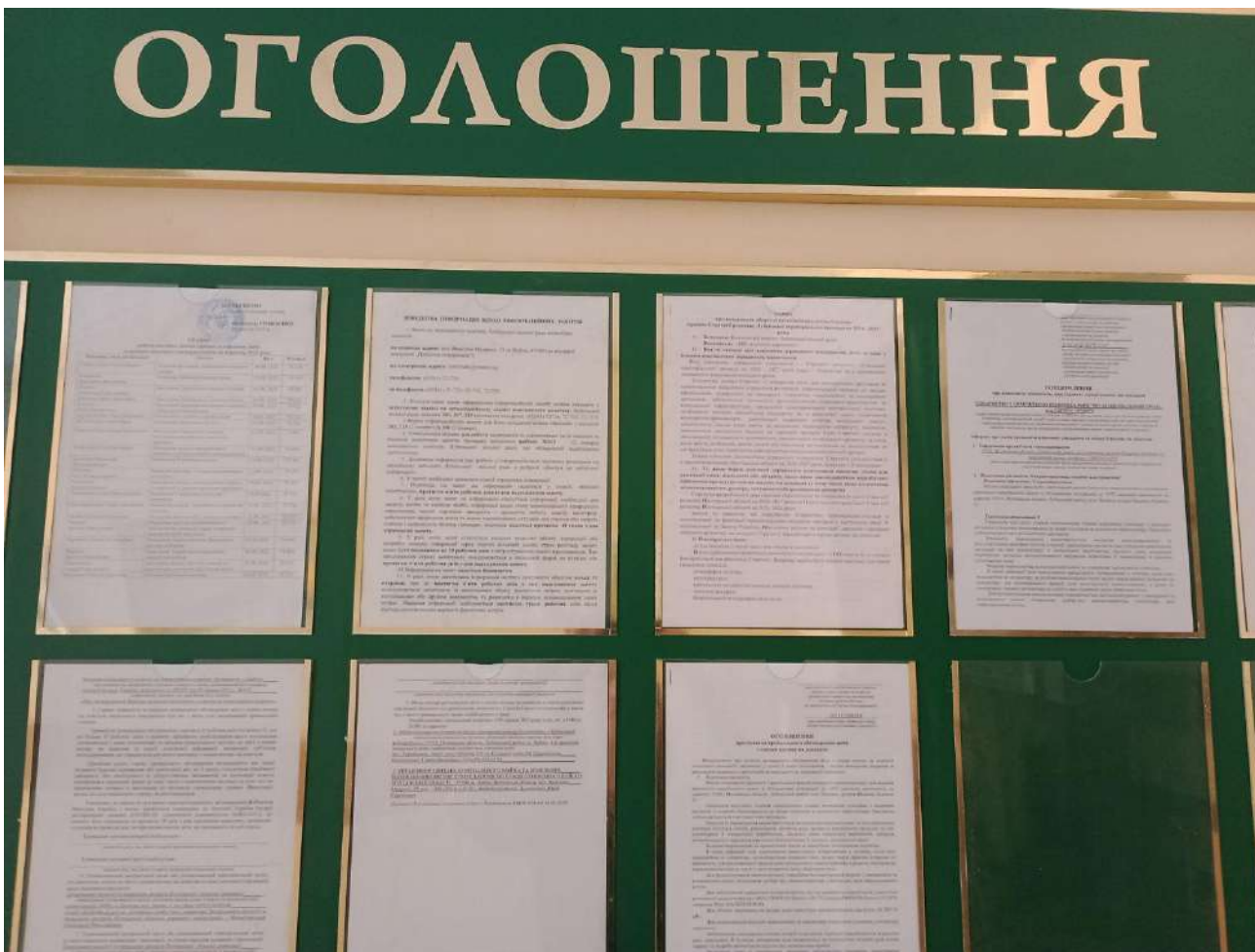
Oleksandr Ulyanchenko

19 December 2017

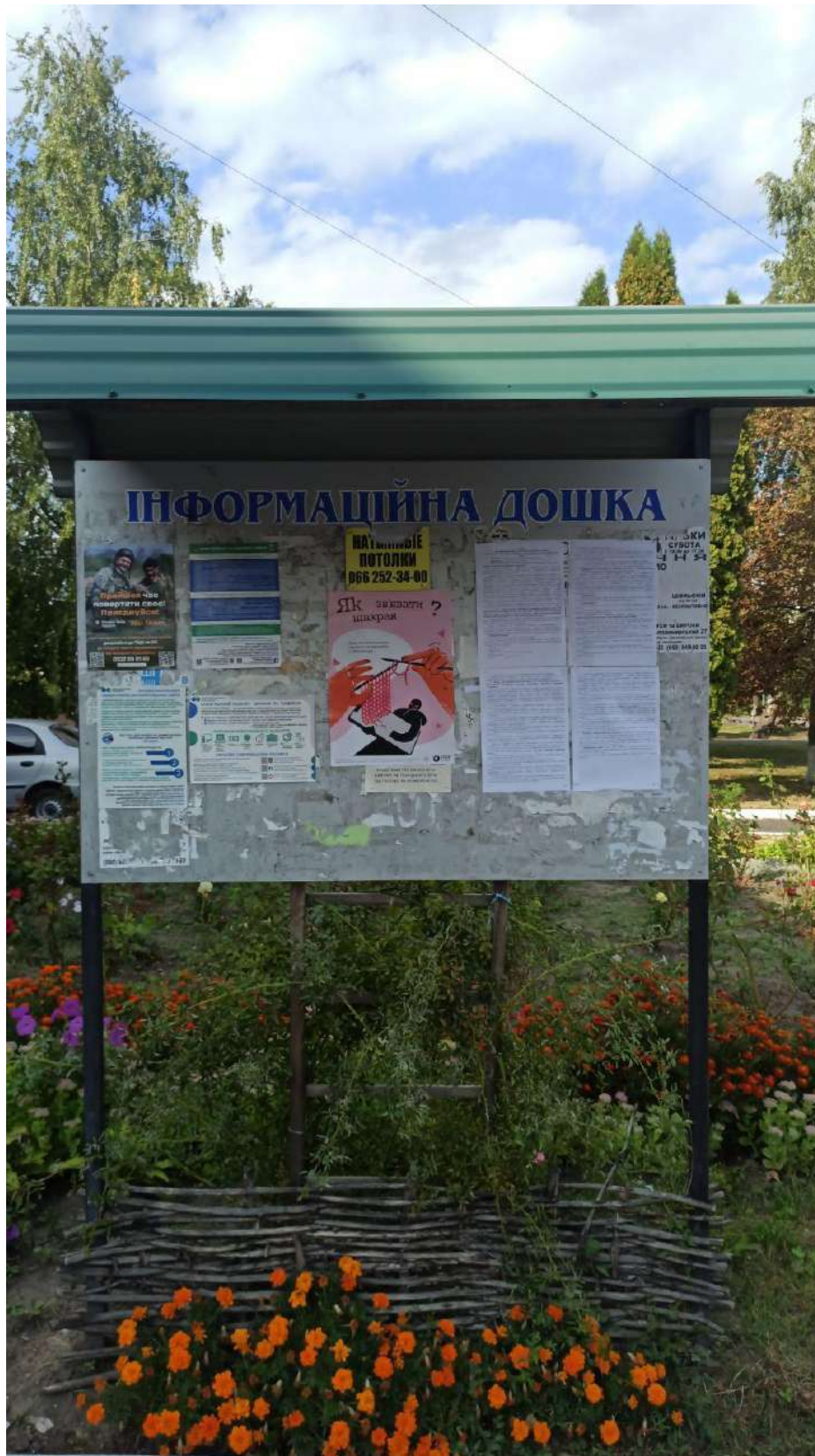
In case of any differences in interpretation of the information on the diploma the Ukrainian text shall prevail.

Фотофіксація місць оприлюднення Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки у порядку, передбаченому частиною четвертою статті 12 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

1. м. Лубни. Лубенська мська рада

2. с. Засулля, Засульський старостинський округ

3. м. Лубни, ЦНАП

